

FRAGMENT 1

Els dos primers dies d'escola

Octubre

El primer dia d'escola

Dilluns 17.- Primer dia de classe! Han passat com un somni els tres mesos de vacances gaudides al camp. Aquest matí, la mare m'ha dut a l'Escola Baretti per inscriure'm al tercer elemental. Jo encara pensava en el camp i caminava de mala gana. Una multitud de noiets omplia els carrers que desembocaven al voltant de l'escola; les dues llibreries més properes eren plenes, ja que els pares dels escolars hi compraven carteres, llibretes, plomes, llapis... A la mateixa porta de l'escola, s'hi amuntegava tanta gent, que el bidell, ajudat per alguns policies, ha hagut de posar ordre. En acostar-m'hi, algú m'ha donat un copet a l'espatlla; m'he girat i m'he trobat amb el meu antic mestre de segon, rialler, simpàtic, amb el seu cabell ros i rinxolat, que m'ha dit:

-Què, Enric, sembla ser que ens separem per sempre!

Jo bé ho sabia prou, però, això no obstant, les seves paraules m'han dolgut.

Obrint-nos pas amb dificultat, la mare i jo hem entrat. Senyores, cavallers, dones del poble, obrers, oficials, criats, tots agafant de la mà nens i nenes carregats amb llibres i altres estris escolars, omplien el rebedor i les escales; se sentia una remor com la que fa una multitud quan surt del teatre. He tornat, amb alegria, a veure aquell llarg passadís del pis inferior, amb les set portes de les set aules, per on vaig passar cada dia durant tres anys. Les mestres anaven i venien enmig de la gentada, i la que va ser la meua professora de primer superior m'ha saludat tot dient:

-Enric, enguany vas al pis de dalt i ni tan sols et podré veure entrar o sortir!

I m'ha mirat amb tristesa.

El director estava envoltat d'algunes senyores, que li parlaven totes alhora, demanant-li lloc per als seus fills, i, per cert, m'ha semblat que la seva barba tenia més pèls blancs que l'any passat. He trobat alguns companys més grassos i més alts del que eren a final de curs; al pis de sota, on ja tothom ocupava el seu lloc, he vist alguns petitons que es resistien a entrar a l'aula,

però els seus pares els hi obligaven per la força, i, tot i així, n'hi havia que s'escapaven després d'asseure's als bancs; d'altres, en veure sortir els pares, es posaven a plorar, i així els obligaven a tornar, amb la qual cosa la professora es desesperava. [...]

A les deu del matí, tothom ja estava col·locat a la seva secció; a la meua, hi havia cinquanta-quatre alumnes, i d'ells, només quinze o setze eren antics companys de segon [...].

Que trista que m'ha semblat l'escola, en recordar els boscos i les muntanyes on acabava de passar l'estiu! Fins i tot he recordat amb pena el meu antic mestre, tan bo, que sempre reia amb nosaltres; tan petit que semblava un company més, i em sabia greu no tenir-lo allà, amb el seu cabell ros tot embullat. El nostre professor actual és alt, afaitat, de cabell gris, és a dir, amb alguns pèls blancs, i té una arruga recta que sembla que li talli el front; la seva veu és ronca i ens mira fixament, fixament, l'un després de l'altre, com si volgués llegir el nostre interior; i no riu mai. Jo m'he dit: "Avui és el primer dia. Nou mesos per endavant! Quants treballs, quants exàmens, quanta feina!" Sentia una vertadera necessitat de trobar la mare a la sortida i he corregut a fer-li un petó. Ella m'ha dit:

-Ànim, Enric, estudiarem junts les lliçons!

I he tornat content a casa. Ara no tinc el mateix mestre, aquell tan bo que sempre somreia, i no m'ha agradat tant aquesta classe com l'altra.

El mestre

Dimarts 18.- Des d'aquest matí, també m'agrada el nou mestre. Durant l'entrada, mentre ell preparava les seves coses, anaven traient el nas per la porta de l'aula alguns dels seus alumnes del curs passat per saludar-lo:

-Bon dia, senyor mestre; bon dia, senyor Perboni.

N'hi havia que entraven, li donaven la mà i se n'anaven. Es veia que l'apreciaven i que els hagués agradat continuar amb ell. Ell els responia: "Bon dia", i també els donava la mà, però no en mirava cap; s'estava seriós, amb l'arruga al front, el rostre cap a la finestra, mirant el teulat de la casa veïna, i semblava que aquelles salutacions, en lloc d'alegrar-lo, li feien pena. Després ens mirava, ara l'un, ara l'altre, molt fixament. Ha començat a dictar, passejant entre els bancs, i en veure un noi que tenia la cara molt vermella i amb molts

granets, ha deixat de dictar, li ha agafat la barbeta i li ha preguntat què tenia; li ha tocat el front per veure si tenia febre. Mentrestant, un noi s'ha posat dret sobre el banc i ha començat a fer ximpleries. De sobte el mestre s'ha girat, com si ho sabés, i el noi s'ha assegut, esperant el càstig, vermell com un tomàquet i amb el cap cot. El mestre s'hi ha apropat; li ha posat una mà sobre el cap i li ha dit:

-No ho tornis a fer.

Ni un mot més. Ha anat a la taula i ha acabat de dictar. Quan ha estat, ens ha mirat un instant en silenci i tot seguit, amb veu lenta i, encara que ronca, agradable, ens ha dit:

-Escolteu: hem de passar junts un any. Procurem passar-lo el millor possible. Estudieu i porteu-vos bé. Jo no tinc família. Vosaltres sou la meua família. [...] No tinc en el món ningú més que vosaltres; no tinc cap altre afecte ni cap altre pensament. Heu de ser els meus fills. Us aprecio, i cal que m'aprecieu. No vull haver de castigar ningú. Demostreu que teniu cor; la nostra escola serà una família, i vosaltres sereu el meu consol i el meu orgull. No us demano promeses de paraules, perquè estic segur que en el vostre fons ja ho heu promès; i us ho agraeixo.

En aquell moment ha aparegut el bidell per dir que s'havia acabat l'hora. Tots hem abandonat els bancs, lentament i en silenci. El noi que s'havia posat dempeus en el banc s'ha acostat al mestre i li ha dit amb veu tremolosa:

-Perdoni'm!

El mestre [...] li ha contestat:

-Està bé.

Edmondo De Amicis, *Cor*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta el 1969 pel Círculo de Lectores, S.A. Barcelona.

L'autor i la seva obra

Edmondo De Amicis va néixer a Oneglia (Itàlia) el 1846 i va morir a Bordighera el 1908. Va ser militar, escriptor i periodista, i va assolir l'èxit amb el llibre *Cor* (1886), del qual, en dos mesos i mig, se'n van arribar a fer 41 edicions. El 1896, se n'havien fet 197 edicions i s'havia traduït a 40 llengües. D'Amicis va recórrer tot Europa i va escriure les seves experiències en els llibres *Espanya* (1873), *Holanda* (1874), *Records de Londres* (1874), *Marroc* (1876), *Constantinoble* (1878) i *Records de París* (1879). Destaquen també *Els amics* (1883) i *Novel·la d'un mestre* (1890).

Comprensió

- 1) Quin dia començava l'escola, fa més de cent anys? Per què creus que era així? Si poguessis, quan faries que comencessin les classes? Per què?
- 2) A quina hora es pot dir que ja estaven col·locats tots els alumnes?
- 3) Quants alumnes hi ha a la classe de l'Enric?
- 4) Quina impressió treu l'Enric del seu nou mestre el primer dia de classe? Per què?
- 5) Quina és la impressió que té del mestre el segon dia de classe? A què creus que s'ha degut el canvi?

Filmografia

- *Cor* (1973). Dirigida per Romano Scavolini.

FRAGMENT 2

El vàter, un bon saló de lectura

Durant el meu primer curs, em trobava un dia en els vestidors una mica abans de l'hora de dinar traient el fang de les botes de rugbi del titular de la meua cambra d'estudi, quan vaig sentir el famós crit de "Fa-a-ag!", allà lluny, a l'altra punta del col·legi. Ho vaig deixar estar tot de seguida i vaig sortir corrents. Però vaig arribar l'últim, i el *boazer* que havia fet el crit, un atleta força robust anomenat Wilberforce, va dir:

-Dahl, vine aquí.

Els altres assistents es van escapolar amb la velocitat del llamp i jo em vaig acostar submís a rebre les meves ordres.

-Vés i escalfa'm el seient del vàter -va dir Wilberforce-. El vull ben escalfadet.

Jo no tenia ni la més remota idea del que havia volgut dir, però sí sabia ja que no era aconsellable de fer preguntes a un *boazer*; per tant, me'n vaig anar corrents i vaig trobar un altre assistent que em va aclarir el significat d'aquella ordre singular. I el significat era que el *boazer* volia anar al vàter, però desitjava que li escalfessin el seient abans que ell l'ocupés. Els sis vàters de la casa, tots sense porta, eren a fora de l'edifici, en un cobert sense calefacció, i en un dia cru d'hivern t'hi podies quedar congelat si t'hi estaves gaire estona. Aquell dia, precisament, feia un fred que glaçava. Vaig dirigir-me a través de la neu fins al cobert de les latrines i vaig entrar a la número u, que sabia que estava reservada en exclusiva per als *boazers*. Vaig treure el glaç del seient amb el mocador, tot seguit em vaig abaixar els pantalons, em vaig asseure i vaig esperar. Vaig estar així ben bé un quart d'hora, amb un fred polar, abans que en Wilberforce es presentés.

-Li has tret el gel? -em va preguntar.

-Sí, Wilberforce.

-Està escalfadet?

-Tot el que jo el puc escalfar, Wilberforce -vaig dir.

-Ara ho comprovarem -va dir-. Ja et pots aixecar.

Em vaig aixecar i em vaig apujar els pantalons. En Wilberforce es va abaixar els seus i es va asseure a la tassa.

-Molt bé -va dir-. Però que molt bé.

Era com un tastador de vins tastant una mostra de claret vell.

-Et posaré a la meua llista -fa afegir.

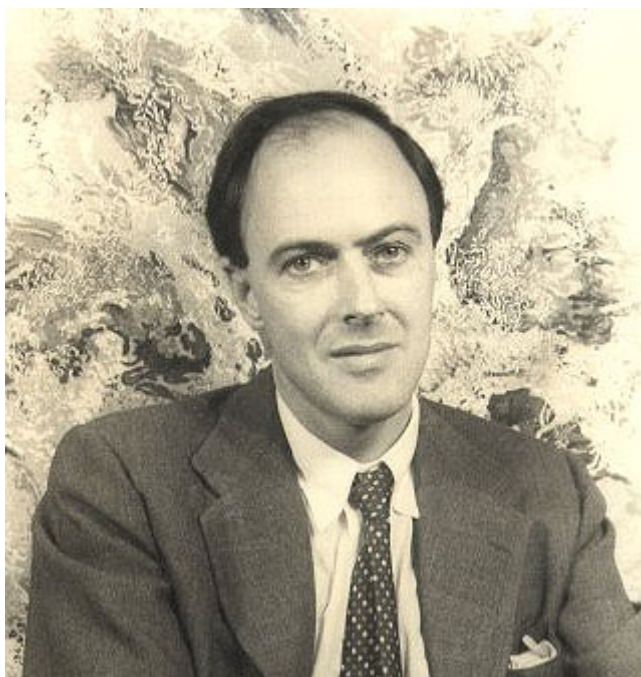
Jo m'estava cordant els pantalons sense saber què dimonis volia dir.

-Hi ha assistents que tenen el cul fred -va explicar-, i uns altres que el tenen calent. Jo només faig servir assistents de cul calent per escalfar-me el vàter. No t'oblidaré.

I, efectivament, no em va oblidar. En endavant, durant tot aquell hivern, vaig passar a ser l'escalfavàters favorit d'en Wilberforce, i acostumava a dur sempre un llibre a la butxaca de la jaqueta per entretenir les llargues sessions d'escalfament. Si no recordo malament, així em vaig llegir les obres completes de Dickens, assegut en aquell maleït vàter, durant el meu primer hivern a Repton.

Roald Dahl, *El nen*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta el 1987 per Editorial Alfaguara, del grup Santillana. Madrid.

L'autor i la seva obra

Roald Dahl va néixer a Llandaff (país de Gal·les) el 1916 i va morir a Oxford el 1990. Els seus pares eren noruecs. En la seva producció literària es va orientar cap a un tipus de narració curta on predomina l'humor negre. Va escriure guions cinematogràfics (*Chitty Chitty Bang Bang*) i per a la televisió (*Històries extraordinàries de Roald Dahl*). Al costat de la seva obra per a adults, Roald Dahl es va consolidar com un dels mestres i renovadors més importants de la narrativa per a infants. Sobretot, arran de l'èxit de *Charlie i la fàbrica de xocolata* (1964). També cal destacar *James i el préssec gegant* (1961), *Danny campió del món* (1975), *Els Culdolla* (1980), *La girafa, el pelicà i jo* (1982), *El Gran Amic Gegant* (1982), *Les bruixes* (1983), *Agu trot* (1985) i *Matilda* (1988). Té una pàgina web molt original i divertida.

Comprensió

- 1) A Repton, l'escola privada anglesa on va estudiar Roald Dahl, hi havia alumnes que eren *fags* (d'aquí el crit "Fa-a-ag!"), i alumnes més grans que eren *boazers*. Què creus que és, un *fag*? I un *boazer*?
- 2) Per què vol l'assistent, en Wilberforce?
- 3) Un cop Dahl s'ha aixecat, Wilberforce comprova que la feina ha estat ben feta. Amb què el compara, l'autor? Fixa't en quina ironia més fina.
- 4) Com s'entreté, Dahl, mentre escalfa la tassa?
- 5) Què en penses, d'aquesta manera d'aprofitar el temps?

FRAGMENT 3

La litinèsia

Sophie no solament estava decandida sinó que també tenia molta set. A casa seva, ja faria molta estona que hauria esmorzat.

-Segur que per aquí no hi ha res més per menjar que aquests fastigosos i pudents *cogombrolls*? -preguntà.

-Ni una cuixa de mosquit -respongué el Gran Amic Gegant.

-Si és així, em pots donar una mica d'aigua? -va dir.

-Aigua? -respongué el GAG amb un gran arrufament de celles-. Què és aigua?

-Nosaltres en bevem -contestà Sophie-. Què beveu vosaltres?

-Litinèsia -aclarí el GAG-. Tots els gegants bevem litinèsia.

-És dolenta com els *cogombrolls*? -li preguntà Sophie.

-Dolenta! -cridà el GAG-. Mai de la vida no és dolenta! La litinèsia és dolça i *engresquejadora*! -El GAG s'alçà i se n'anà cap al segon gran armari. L'obrí i en tragué una ampolla de vidre que potser feia dos metres. Era mig plena d'un líquid de color verd clar.

-Mira la litinèsia! -exclamà el GAG aixecant l'ampolla i contemplant-la tot cofoi com si fos una ampolla de vi molt especial-. Litinèsia *llaminerosa* i efervescent! -cridà. La sacsejà una mica i aquell líquid verd començà a bombollejar de mala manera.

-Escolta! Si fa les bombolles *al revés* -exclamà Sophie. I tenia raó. Les bombolles, en comptes de pujar i esclatar a la superfície, baixaven i esclataven al cul de l'ampolla on es formava una bromera verd clar.

-Què dimonis vol dir això de *al revés*? -preguntà el GAG.

-A les nostres begudes efervescents -explicà Sophie-, les bombolles sempre pugen i esclaten a dalt de tot.

-*Pujar és al revés!* -exclamà el GAG-. Mai bombolles anar amunt! És la *cretinibestiesa* més forta que mai ha sentit un servidor!

-Per què ho dius? -preguntà Sophie.

-I em preguntes *per què*? -cridà el GAG brandant l'ampolla com si estigués dirigint una orquestra-. Em vols fer creure que no entens per què és una *animalaburrada* que les bombolles pugin en comptes de baixar?

-Has dit que era una *cretinibestiesa* i ara dius que una *animalaburrada*. Què és el que vols dir? -preguntà tota educada Sophie.

-Totes dues coses! -puntualitzà el GAG-. És un error *cretinibestiesat i animalaburrat* fer anar les bombolles cap amunt! I si tu no veus per què és perquè ets un cap de *cabarassa*! Ben bé has de tenir el cap ple de *bumbumineigs* i de serradures. Jo *destrossejat* de veure que no pots pensar!

-I per què les bombolles no han d'anar amunt? -preguntà Sophie.

-Jo t'ho explicar -digué el GAG-. Però primer m'has de dir com se'n diu de la vostra litinèsia.

-Tenim la Coca -digué Sophie-. L'altra és la Pepsi, n'hi ha moltes.

-I les bombolles *totes* van amunt?

-Totes van amunt -contestà Sophie.

-*Catastrofós!* -exclamà el GAG-. Les bombolles per amunt és una *catastrofosa desàstrofe!*

-Em vols dir per què? -insistí Sophie.

-Si m'escoltes bé miraré d'explicar-ho -va dir el GAG-. Però com que el teu cervell tan ple de lleganya de gusarapa, dubto que mai ho entenguis.

-Ho intentaré -respongué Sophie tota pacient.

-Doncs, molt bé. Quan beus aquesta vostra beguda *cocosa* -comentà el GAG-, et baixa de dret a la panxolina. És cert o és tort?

-És cert -digué Sophie.

-I les bombolles també va a la teva panxolina. Cert o tort?

-També cert -respongué Sophie.

-I les bombolles pujar amunt?

-És clar -tornà a assentir Sophie.

-La qual cosa vol dir -continuà el GAG- que totes van guimbejant cap a la gola i et surten per la boca i et fan fer un rot enrotat!

-Moltes vegades sí -va dir Sophie-. Però un rotet de tant en tant no fa cap mal. Pot ser divertit i tot.

-Rotar és *fangstigós* -precisà el GAG-. Els gegants, no rotar mai.

-Però amb la *vostra* beguda -digué Sophie-, com n'has dit?

-Litinèsia -precisà el GAG.

-Amb la litinèsia -explicà Sophie- les bombolles que tens a la panxolina deuen *baixar* i el resultat encara serà pitjor.

-Per què pitjor? -preguntà el GAG arrufant les celles.

-Perquè -Sophie s'enrojolà una mica- si, en comptes d'anar amunt van avall, sortiran per un lloc o altre i encara faran un soroll més fort i ordinari.

-Un *petiquipum!* -exclamà el GAG somrient-li-. Nosaltres, els gegants, tot el dia fem *petiquipums!* És un senyal de felicitat. És música per a les nostres orelles! No em deus pas estar dient que els ceballots humans teniu prohibit fer *petiquipums?*

-Es considera de molt mala educació -va dir Sophie.

-Però tu, de tant en tant, bé en deus deixar anar algun, de *petiquipum?* -li preguntà el GAG.

-Tothom ho fa. Els reis i les reines fan *petiquipums*. Els presidents, els artistes de cine. Els bebès també en fan, de *petiquipums*. Però a la meva terra és de mala educació parlar-ne.

-Redícol! -digué el GAG-. Si tothom fa *petiquipums*, per què no en parlen? Ara jo em prendrà un traguinyol d'aquesta deliciosa litinèsia i veuràs que fantàstic. -El GAG sacsejà fort la botella. Aquell líquid verd clar començà a fer bombolles. En llevà el tap i se n'empassà un bon raig.

-És *refrescós!* -cridà-. Boníssim!

El GAG es quedà un moment aturat i aquella cara llarga i arrugada anà agafant una expressió embadalida. Tot d'una li va fer l'efecte i començà a deixar anar els sorolls més forts i ordinaris que Sophie pogués imaginar-se. Retronaven pels murs de la cova com una tempesta i els pots de vidre trontollaven en els prestatges. Però el més sorprenent fou que la força de les explosions engegava el gegant enlaire com si fos un coet.

-*Upalà!* -cridà el GAG quan ja tornava a ser a terra-. Ara et toca a tu, el *petiquipum!*

Sophie esclafí a riure. No es podia aguantar.

-Pren-ne una mica tu! -cridà el GAG abocant-li el coll d'aquella enorme botella.

-No tens una tassa? -preguntà Sophie.

-Tasses no. Només ampolla.

Sophie obrí la boca i el GAG, amb molt de compte li tirà una mica de litinèsia d'aquella fabulosa gola avall.

I, ostres, que n'era, de bo! Dolç i refrescant. Tenia gust de vainilla i de

nata i al final de tot una espurna de gust de gerd. Les bombolles eren meravelloses. Sophie se les sentia com saltaven i esclataven dins de la panxolina. Era una sensació deliciosa, com si tingués a dins centenars de personatges diminuts que ballaven i es remenaven fent-li pessigolles amb els dits dels peus. Una cosa fantàstica.

-És fantàstic! -cridà.

-Espera un moment -digué el GAG batent les orelles.

Sophie notava com les bombolles li anaven panxa avall, avall, fins que de sobte, no hi havia aturador... es produí l'explosió. Sonaren les trompetes i ella també féu retronar les parets de la cova amb música i trons.

-Bravo! -cridà el GAG, brandant l'ampolla-. Ho has fet molt bé per ser un aprenent! Bevem-ne un xic més!

Roald Dahl, *El Gran Amic Gegant*. Edicions de la Magrana, SA. Col·lecció "L'Esparver", 172. Barcelona, 2003. Traducció de Carme Geronès i Carles Urritz. És important remarcar que les il·lustracions, encertadíssimes, són de Quentin Blake.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *El nen*.

L'escriptor també era un gegant

Comprensió

- 1) Què vol dir, GAG?
- 2) De quin color és, la litinèsia?
- 3) Què fan, les seves bombolles?
- 4) Què suposa, això, quan un en beu?
- 5) Com en diu, el gegant, d'aquest "senyal de felicitat", d'aquesta "música per a les orelles"?

FRAGMENT 4

El diabòlic pla de les bruixes per exterminar els nens

-ELZ NENZ zón rrrepugnantz! -va cridar la Reina de les Bruixes-. Elz liquidarem totz! Deixarem la faç de la terra neta de nenz! Elz llençarem al vàter i eztirarem la cadena!

-Sí, sí! -va cantar el públic-. Els liquidarem! En netejarem la terra! Els llençarem al vàter i eztirarem la cadena!

-Elz nenz zón porcz i llardozoz! -va dir amb veu de tro la Reina de les Bruixes.

-Ho són! Ho són! -van corejar les bruixes angleses-. Són porcs i llardosos!

-Elz nenz zón brrrutz i pudentz! -cridava la Reina de les Bruixes.

-Bruts i pudents! -xisclava el públic, excitat cada vegada més i més.

-Elz nenz fan pudor de *caca de goz*! -va braolar la Reina de les Bruixes.

-Eeecccs! -va cridar el públic-. Eeecccs! Eeecccs! Eeecccs!

-Zón pitjorz que la caca de goz! -continuava cridant la Reina de les Bruixes-. La caca de goz fa olor de violetez i primaverez comparada amb elz nenz!

-Violetes i primaveres! -cantava el públic. Aplaudien i aclamaven gairebé cada mot que sortia de la tribuna. La presidenta semblava tenir-les absolutament encantades.

-Parlar delz nenz ja em fa vomitar! -va fer d'un esgarip la Reina de les Bruixes-. Zimplement de *penzar-hi* ja em marejo! Porrrteu-me un gibrrrell!

La Reina de les Bruixes va fer una pausa i es va mirar la gran massa de rostres ansiosos del públic. S'esperaven, volien més encara.

-Bé doncz! -va lladrar la Reina de les Bruixes-. Bé doncz, ara ze m'ha acudit un pla! Ze m'ha acudit un pla gegantí per eliminar totz i cadazcun delz nenz d'Anglaterra zenzera!

Les bruixes van fer un crit sufocat. Es van quedar bocabadades. Es van girar l'una vers l'altra i es van fer uns grans somriures cruels d'entusiasme.

-Zí! -va retrunyir la Reina de les Bruixes-. Elz donarem una bona pallizza i enz elz cruzpirem i farem dezaparèixer totz aquestz petitx marrecz d'Anglaterra, finz a l'últim, d'un zol cop!

-Visca! -van cridar les bruixes, picant de mans-. Oh, Grandesa, sou genial! Sou fantabulosa!

-Calleu i ezcolteu! -va tallar la Reina de les Bruixes-. Ezcolteu molt atentament, que dezpréz no hi hagi embolicz!

El públic es va incorporar a la cadira, amb ganes de saber com s'havia d'efectuar aquest truc de màgia.

-Totez i cadazcuna de vozaltrez -continuava retronant la Reina de les Bruixes- torrrnarà al poble d'on ve i dimitirà de la zeva feina. Dimitirà! La deixarà! Ez rretirarà!

-Ho farem! -van cridar-. Dimitirem de la feina!

-I dezpréz d'haver deixat la feina -continuava la Reina de les Bruixes-, totez i cadazcuna de vozaltrez zortirà i anirà a comprrrar... -i es va interrompre.

-Què anirem a comprar? -van cridar-. Digueu-nos-ho, Genial Senyora, què és el que anirem a comprar?

-Confiteriez! -va xisclar la Reina de les Bruixes.

-Confiteries! -van cridar les bruixes-. Anirem a comprar confiteries! Quin acudit més estuplèndit!

-Cadazcuna de vozaltrez ez comprrrrarà una confiteria. Comprrrrareu lez confiteriez méz rrespectablez d'Anglaterrra, el bo i millor!

-Ho farem! Ho farem! -van respondre. Les seves veus horribles eren com un cor de fresas de dentista grinyolant totes alhora.

-I rez de quiozcotz de mitja pela amb tabac i diariz i confitz! -va cridar la Reina de les Bruixes-. Vull que aconzeguiu només lez botigues millorz i méz rrefinadez, plenez finz dalt de pilez i pilez de caramelz deliciosos i zaborosos bombons!

-Les millors! -van cridar-, comprarem les millors confiteries de la vila!

-No tindrrreu cap prrroblema per obtenir el que vulgueu -bramava la Reina de les Bruixes-, perrrquè oferireu quatre vegades el que val una botiga, i ningú no rrefuza una oferta com aquezta! Elz dinerz no zón cap prrroblema per nozaltrez lez brrruixez, com zabeu molt bé. He portat amb mi ziz maletez atapeïdez de bitllets anglezoz, totz nouz i crrruixentz. I totz -va afegir amb mirada diabòlica-, totz fetz a caça.

Les bruixes del públic van ver la rialleta, comprenent la broma. [...]

-Així doncz, cadazcuna de vozaltrrrres ha de pozzeir una confiteria de prrrrimera! El zegüent paz a fer éz que cadazcuna anunziï a l'aparador de la zeva botiga que en un dia azzenyalat donarà una Grrran Fezta d'Inaugurazió amb caramelz i bombonz de frrranc per a totz elz nenz!

-Això els farà venir, a aquestes bestioletes golafres! -va cridar el públic-. Aniran a garrotades per passar per la porta!

-Dezprrréz -continuava la Reina de les Bruixes-, uz prrreparareu totez per aquezta Grrran Fezta d'Inaugurazió omplint cada bombó i cada caramel de la voztrrra botiga amb la meva última i grrrandioza fórmula màgica! Ze la coneix com a FÓRRRMULA 86 D'ACZIÓ RRRETARDADA PRODUCTORA DE RATOLINZ! [...]

-Ho entenem, oh Intel·ligentíssima! -va cridar el públic-. Però quan comença a fer efecte?

-Comenza a fer el zeu efecte exactament a lez nou en punt, quan el nen arriba a l'ezcola! -va dir cridant la Reina de les Bruixes, triomfalment-. El nen arriba a l'ezcola i l'Aczió Rrretardada Productora de Ratolinz comenza a fer el zeu efecte. El nen ez comenza a encongir. Li comenza a zortir pèl. Li comenza a crrréixer una cua. Tot pazza exactament en vint-i-ziz zegonz. Pazzatz vint-i-ziz zegonz, el nen ja no éz méz un nen. Éz un rratolí!

-Un ratolí! -van xisclar les bruixes-. Quina pensada genialosa!

-Lez aulez quedaran farzides de rratolinz! -cridava la Reina de les Bruixes-. El caoz i el maremàgnum rrregnaran a cada ezcola d'Anglaterra! Elz meztrez aniran a zaltironz amunt i avall! Lez meztrez pujaran alz pupitrrez agafant-ze lez faldillez i brrramant "Ajuda, ajuda, ajuda!".

-Sí, sí que ho faran -xisclava el públic.

-I què -va cridar la Reina de les Bruixes- pazzarà tot zeguit a cada ezcola?

-Digueu-nos-ho! -van xisclar-. Digueu-nos-ho, oh Intel·ligentíssima!

La Reina de les Bruixes va estirar el seu coll fibrós cap endavant i va somriure al públic, mostrant dos rengles de dents punxegudes, una mica blaves. Va alçar el to de la seva veu més que mai i va xisclar:

-Comenzaran a aparèixer rraterez!

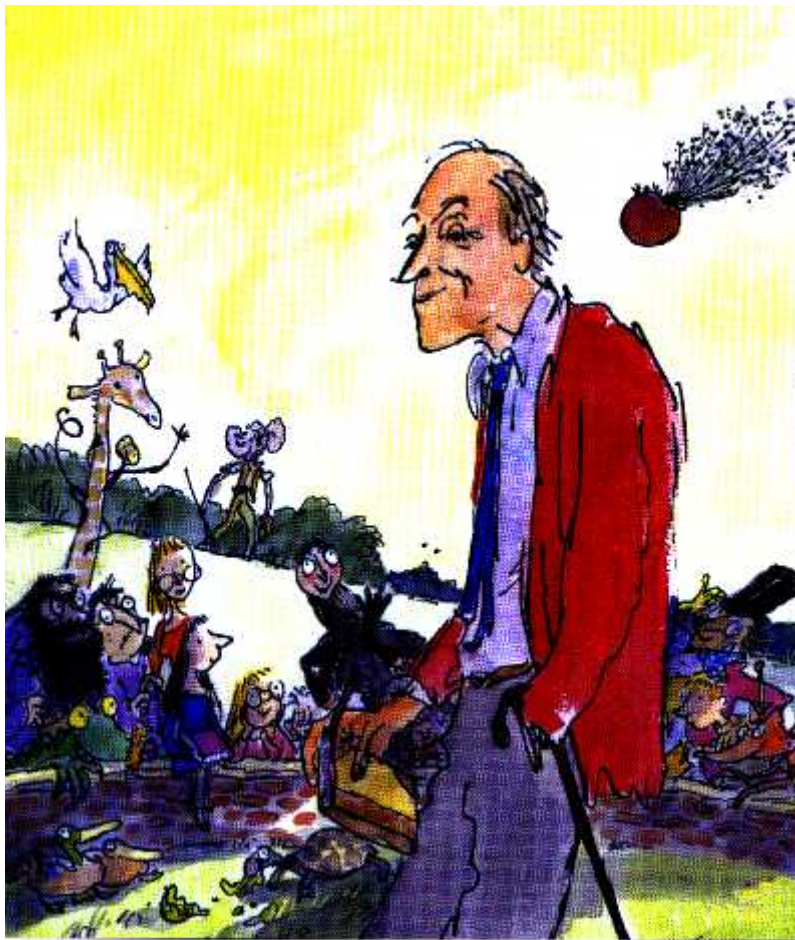
-Rateres! -van cridar les bruixes.

-I forrrmatge! -va cridar la Reina de les Bruixes-. Elz meztrez aniran de bòlit amunt i avall buzcant rraterez i pozant-hi forrrmatge d'ezquer i col·locant-lez a cada rracó de l'ezcola! Elz rratolinz rrozegaran el forrrmatge! Lez rraterez es dizpararan! Per tota l'ezcola, lez rraterez aniran *patim-patam* i elz capz delz rratolinz rrodolant per terra com bolez! Arreu d'Anglaterra, a cada ezcola d'Anglaterra, ze zentirà el petar de lez rraterez!

Roald Dahl, *Les bruixes*. Editorial Empúries. Col·lecció L'odissea, 1. Barcelona, 1994. Traducció de Manuel Florensa. Il·lustrat per Quentin Blake.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *El nen*.

Roald Dahl amb els seus personatges. Il·lustració de Quentin Blake.

Comprensió

- 1) Amb quins adjectius qualifica la Reina de les Bruixes els nens?
- 2) Les bruixes barregen dos adjectius per fer-ne un i qualificar, així, la seva reina. Quin és, aquest adjectiu inventat?
- 3) Qui és el pla de la Reina de les Bruixes per acabar amb els nens?
- 4) Com es diu, la fórmula secreta?
- 5) Un cop la fórmula comenci a fer efecte, en quant de temps es convertiran els nens en ratolins?

La Reina de les Bruixes, disfressada de senyora normal

La Reina de les Bruixes, desdisfessant-se

La Reina de les Bruixes, tal com és en realitat

Filmografia

► *Les bruixes* (1990). Dirigida per Nicolas Roeg. Intèrprets: Anjelica Huston, Mai Zetterling, Jasen Fisher, Jane Horrocks, Rowan Atkinson, Brenda Blethyn. És una bona adaptació de la novel·la.

FRAGMENT 5

Una nena extraordinària

El senyor i la senyora Wormwood [...] tenien un fill que es deia Michael i una filla que es deia Matilda, i es fixaven en Matilda en particular com si no fos més que una crosta. Una crosta és una cosa que has d'aguantar mentre no arriba el moment d'arrencar-te-la i llençar-la ben lluny. El senyor i la senyora Wormwood no veien l'hora que podrien arrencar-se la filleta i llençar-la ben lluny, i millor fins a l'altre comtat, i fins i tot encara més lluny.

Ja és prou mal que els pares tractin els infants corrents com si fossin crostes o bonys, però és força pitjor si l'infant en qüestió és *extraordinari*, vull dir sensible i intel·ligent. Matilda era totes dues coses, però per damunt de tot era intel·ligent. Era tan llesta i aprenia tan de pressa que la seva habilitat hauria estat òbvia fins i tot per als més beneïts dels pares. Però el senyor i la senyora Wormwood eren tan tanoques i estaven tan embolicats en les seves miserables vides que no s'adonaven de res d'extraordinari en la seva filla. Per dir la veritat, si hagués estat el cas dubto que s'haguessin fixat en la seva filla arrossegant-se fins a casa amb la cama trencada.

El germà de Matilda, Michael, era un noi perfectament normal, però la germana, tal com he dit, era per fer-te obrir uns ulls com unes taronges. A un any i mig d'edat parlava perfectament, i sabia tantes paraules com la gran part de la gent gran. Els pares, en comptes de felicitar-la'n, li deien xerraire i li advertien secament que les nenes s'han de veure però no sentir.

Als tres anys Matilda havia après de llegir tota sola mirant els diaris i les revistes escampats per la casa. Als quatre llegia seguit i bé, i naturalment va començar a delir-se pels llibres. L'únic llibre d'aquella il·lustrada llar era una cosa titulada *Cuinar és fàcil* i era de sa mare; quan se'l va haver llegit de la primera a la darrera pàgina havent-ne après de cor totes les receptes, va decidir que volia alguna cosa més interessant.

-Pare -va dir-, que em podries comprar un llibre?

-Un llibre? -va dir ell-, i per a què el vols, un llibrot, tu?

-Per llegir, pare.

-I què té de mal la televisió, valga'm Déu! Tenim una tele preciosa amb pantalla de dotze polzades, i ara em véns amb això d'un llibre! T'estàs aviciant, filla meva.

Gairebé cada dia a la tarda Matilda es quedava sola a casa. El seu germà, cinc anys més gran, se n'anava a col·legi. El seu pare a treballar i la seva mare a jugar al bingo en una ciutat tretze quilòmetres lluny. La tarda del dia que el seu pare s'havia negat a comprar-li un llibre, Matilda se'n va anar tota sola a la biblioteca pública del poble. Quan hi va ser es va presentar a la bibliotecària, la senyora Phelps. Li va preguntar si podia seure i llegir un llibre. La senyora Phelps, una mica descol·locada per l'arribada d'una nena tan petitona i sense que l'acompanyés ningú, li va dir, nogensmenys, que era molt benvinguda.

-On són els llibres per a nens, per favor? -va preguntar Matilda.

Roald Dahl, *Matilda*. Editorial Empúries. Col·lecció L'odissea, 40. Barcelona, 1996. Traducció de Ramon Barnils. Il·lustrat per Quentin Blake.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *El nen*.

Comprensió

- 1) Per què és extraordinària, la Matilda?
- 2) A quina edat aprèn a llegir sola?
- 3) Què en pensen, els seus pares, d'ella?
- 4) Què fa, la Matilda, quan el seu pare es nega a comprar-li un llibre?
- 5) Observa la fotografia de l'autor de *Matilda*, Roald Dahl. Descriu el que hi veus. Creus que el que està fent, ho feia cada dia?

Filmografia

► *Matilda* (1996). Dirigida per Danny DeVito. Intèrprets: Mara Wilson, Danny DeVito, Rhea Perlman, Embeth Davidtz, Pam Ferris. Molt bona.

FRAGMENT 6

El gran amor del senyor Hoppy

El senyor Hoppy vivia en un piset enlairat en un edifici alt de formigó. Vivia sol. Sempre havia estat un home solitari i d'ençà que s'havia jubilat estava més sol que mai.

A la vida del senyor Hoppy hi havia dos amors. Un eren les flors que feia créixer en el seu balcó. Creixien en testos, en cossis i en cistells, i a l'estiu el balconet es convertia en un desgavell de colors.

El segon amor del senyor Hoppy era un secret que havia guardat gelosament per a ell sol.

El balcó immediatament per sota del d'ell sobresortia una mica més que no pas el seu, de manera que el senyor Hoppy sempre tenia una bona vista d'allò que passava a baix. Era el balcó de la senyora Silver, una atractiva senyora d'edat mitjana. La senyora Silver era una vídua, que també vivia sola. I, encara que ella no ho sabia, era d'ella de qui secretament estava enamorat el senyor Hoppy. L'havia estimada des del seu balcó durant molts anys, però, com que era un home molt tímid, mai no havia estat capaç de donar-li ni la més petita pista del seu amor.

Cada matí, el senyor Hoppy i la senyora Silver intercanviaven una conversa molt educada, l'un mirant a baix des de dalt, i l'altra mirant cap amunt; però mai no passaven d'aquí. La distància entre els dos balcons no devia ser de més d'uns quants metres, però al senyor Hoppy li semblaven milions de quilòmetres. Es delia per convidar la senyora Silver a prendre una tassa de te amb pastes, però sempre que les paraules li ballaven als llavis, es desanimava. Com ja he dit, era un home molt molt tímid.

Ai!, si tan sols, es repetia a ell mateix, si tan sols pogués fer alguna cosa fantàstica com salvar-li la vida o rescatar-la d'una banda de criminals armats, si tan sols pogués dur a terme alguna proesa extraordinària que el convertís en un heroi als ulls d'ella. Si tan sols...

L'inconvenient amb la senyora Silver era que ella donava tot el seu amor a algú altre, i aquest algú altre era una petita tortuga anomenada Alfie. Cada dia, quan el senyor Hoppy mirava pel balcó i veia la senyora Silver que xiuxiuejava paraules tendres a l'Alfie i li amanyagava la closca, se sentia

absurdament gelós. No li hauria importat ser ell mateix una tortuga, si això hagués volgut dir que la senyora Silver li acariciaria la closca cada matí i li mormolaria paraules tendres.

L'Alfie vivia des de feia molts anys amb la senyora Silver, al seu balcó, estiu i hivern. Al voltant del balcó hi havia taulons que tapaven les vores perquè l'Alfie pogués passejar-se sense por de caure, i en un racó hi havia una caseta fins on l'Alfie podia arrossegar-se cada nit i quedar-s'hi ben calentó.

Quan al novembre arribava el temps més fred, la senyora Silver omplia la caseta de l'Alfie amb fenc sec. La tortuga podia arrossegar-se fins allí, colgar-se ben endins sota el fenc i dormir durant uns quants mesos seguits sense aigua ni menjar. D'això se'n diu hivernar.

Al començament de la primavera, quan l'Alfie notava el temps càlid a través de la seva closca, es despertava i s'arrossegava lentament fora de la seva caseta cap al balcó. I la senyora Silver picava de mans amb alegria i cridava: "Benvingut altre cop, ratolinet! T'he trobat a faltar tant!"

Era en moments com aquests que el senyor Hoppy desitjava més que mai poder canviar-se el lloc amb l'Alfie i convertir-se en una tortuga.

Roald Dahl. *Agu trot*. Editorial Empúries. Col·lecció La Petita Odissea, 1. Barcelona, 1992. Traducció de Gemma Lienas.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *El nen*.

Comprensió

- 1) Quins són, els dos amors del senyor Hoppy?
- 2) Relaciona el nom "Hoppy" amb l'amor que sent per la seva veïna.
- 3) Per què no declara el seu amor a la veïna?
- 4) Com es diu, la tortuga de la senyora Silver? Què fa, a l'hivern?
- 5) Què vol dir, el títol d'aquest conte? Per què creus que Roald Dahl el va titular així?

FRAGMENT 7

El mossèn dislèxic

Una vegada vivia a Anglaterra un capellà trempat i temerós de Déu. Es deia mossèn Lee. El primer lloc on havia fet de rector, quan era jove, havia estat el poblet de Nibbleswicke, on havia provocat moments de confusió i fins i tot un total desconcert entre els pietosos feligresos de la parròquia.

La història va anar així. Quan Robert Lee era un nen, havia tingut una forta dislèxia. Sota el guiatge de l'Institut de Dislèxia i ajudat per mestres excel·lents, Robert havia progressat moltíssim i, a l'edat de divuit anys, la seva lectura i escriptura eren més o menys normals, de manera que el noi podia aspirar a fer allò que més li agradava, és a dir ingressar al seminari i arribar a capellà.

Tot va anar de primera i, als vint-i-set anys, Robert Lee s'havia convertit en mossèn Lee i li havien encarregat la primera feina important com a rector de Nibbleswicke. Mentre conduïa el seu vell Morris 1000 cap al poblet, va adonar-se que, per primera vegada a la seva vida, s'hauria d'espavilar tot sol. Els nervis van començar a jugar-li una mala passada. Seria capaç de dirigir bé la parròquia? Sabia que el seu predecessor en el càrrec havia mort sobtadament i no trobaria ningú a qui demanar consell.

Quan finalment va arribar a la rectoria, l'única persona per rebre'l era la dona de la neteja, una senyora més aviat adusta, que li va ensenyar la casa i se'n va anar bruscament.

Déu meu, va pensar el pobre Robert Lee aquella nit, després de ficar-se al llit, mentre provava d'adormir-se. Com se'n sortiria de tot plegat? Casaments, funerals, bateigs, escoles dominicals, l'organista, el sagristà, el comitè parroquial, el cor, els campaners i especialment els temibles sermons... Li rodava el cap. Començà a suar. I ara resulta evident que, en algun moment d'aquella terrible nit, alguna cosa li va fer *click* al cervell i va remoure vestigis de l'antiga dislèxia adormida, perquè l'endemà, quan es va llevar, patia d'una peculiar malaltia, tot i que ell, aleshores, encara no n'era conscient. No era ben bé dislèxia però estava clarament relacionada amb els problemes de dislèxia que havia patit temps enrere. La cosa anava així:

Volia parlar amb algú i la seva ment, instintivament, agafava la paraula

més significativa de la frase i la invertia. Amb això vull dir que automàticament lletrejava la paraula girant-la del revés i la deixava anar així, sense adonar-se gens ni mica del que feia. Per exemple, *sot* es convertia en *tos*, *cas* en *sac*, *moll* en *llom*... Segurament també li passava amb *ala*, *sis*, *pop*, *rar*, *pap*, *nen*, etc., però, com que aquests mots es llegeixen igual tant si comences per una banda com per l'altra, era impossible d'esbrinar-ho. Repeteixo que no n'era gens conscient, de manera que no podia pensar a corregir-se.

Aquell primer matí, quan mossèn Lee es va llevar, va trobar damunt la taula del despatx una nota del sagristà. Li suggeria amablement d'encetar la seva feina a la parròquia amb una visita a la dona més rica de Nibbleswicke i la que contribuïa amb més generositat al manteniment de l'església. Es tractava, afegia la nota, d'una senyora ja gran, soltera, que es deia miss Arabella Prewt. La senyoreta Prewt s'havia fet càrrec darrerament de la factura de cent nous coixins d'escuma per a l'església, la qual cosa era d'agrair quan un s'agenollava. Per això el sagristà pensava que, si el nou rector queia en gràcia, la vella senyora podia fer, en un futur pròxim, una donació fins i tot més generosa.

Bé, va pensar mossèn Lee. Més val afrontar aquesta visita com més aviat millor. Per tal de semblar menys encarcerat i de tenir un aspecte més informal, va decidir de prescindir del collet de capellà i vestir-se de paisà.

Tot fent una passejada aviat va trobar-se davant la gran mansió eduardiana de la senyoreta Prewt. S'anomenava "El refugi". Va prémer el timbre. Va obrir la porta la mateixa senyoreta Prewt, una dona alta i esprimatxada, tibadíssima i amb una boca com el tall d'un ganivet.

-Benvolguda senyoreta *Twerp*! -va exclamar mossèn Lee-. Sóc el nou *rotcer*! El meu nom és *Eel*, Robert *Eel*.

Un gosset blanc i negre va aparèixer entre les cames de la senyoreta Prewt i va començar a rondinar. Mossèn Lee es va ajupir i amb un somris va acaronar el gos.

-Un bon *sog* -va dir-, un bon *tessog*.

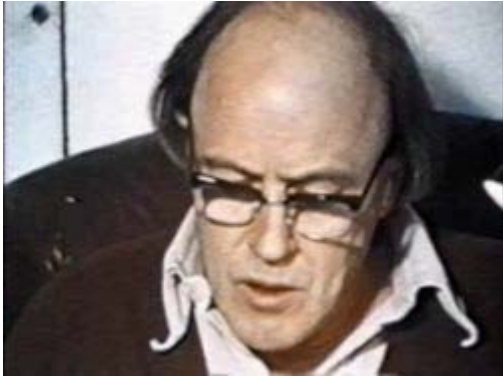
-Que sou boig? -va xisclar la senyoreta Prewt-. Qui sou i què voleu?

-Sóc *Eel*, senyoreta *Twerp*! -cridà el rector, allargant-li la mà-. Sóc el nou *rotcer*, el nou *néssom* de Nibbleswicke! Que el sagrat *roc* de Déu us beneeixi!

Roald Dahl. *El rector de Nibbleswicke*. Edicions de La Magrana.
Col·lecció El Petit Esparver, 39. Barcelona, 1991. Traducció d'Anna Gasol.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *El nen*.

Comprensió

- 1) Què li passava, a Robert Lee, quan era nen?
- 2) Se n'havia curat? Com va ser, doncs, que li va tornar?
- 3) En què consistia, aquesta variant del que va tenir?
- 4) Posa'n alguns exemples.
- 5) Busca tres paraules que no siguin del text i que tinguin tant sentit del dret com del revés, com ara *cor-roc*.

El rector de Nibbleswicke escandalitzant les feligreses

FRAGMENT 8

El cadell d'home

Eren les set d'una tarda molt calorosa als turons de Seeonee quan Pare Llop es va despertar del seu descans, es va rascar, va badallar i va estirar les potes, l'una darrere l'altra, per treure's la sensació de sensació de son que hi notava a les puntes. Mare Lloba estava ajaguda, tapant amb el gran musell gris els quatre llobatons inquiets i xisclaires, i la lluna entrava per la boca de la cova on vivien.

-Augr! -va dir Pare Llop-. Ja és hora d'anar a caçar.

I anava a llançar-se pendent avall quan una ombra petita, amb una cua peluda, va creuar el llindar i udolà:

-La bona sort us acompanyi, Cap dels Llops, així com els vostres nobles fills. Els desitjo unes dents blanques i fortes, i que no oblidin mai els famolencs d'aquest món.

Era el xacal (Tabaqui, el Llepaplats), i els llops de l'Índia el detesten, perquè sempre va pertot arreu semblant la zitzània, explicant xafarderies, menjant draps i trossos de cuir que troba en les piles de deixalles dels llogarrets. Però també li tenen por, perquè Tabaqui més que ningú a la Selva, acostuma a tenir atacs de bogeria, i llavors oblida que alguna vegada va tenir por i corre entre els arbres mossegant tot el que se li posa pel davant. Fins i tot el tigre fuig i s'amaga quan el petit Tabaqui té un atac, ja que la bogeria és la cosa més deshonrosa que li pot passar a un animal salvatge. Nosaltres ho anomenem hidrofòbia, però ells ho anomenen *dewanee* (la bogeria) i fugen quan l'esmenten.

-Entreu, doncs, i mireu -va dir Pare Llop asprament-, però aquí no hi ha menjar.

-No per a un llop -va dir Tabaqui-, però per a algú tan menyspreable com jo, un os sec és un festí. Qui som els *Gidur-log* (el Poble dels Xacals) per fer el melindrós?

Es va endinsar amb rapidesa cap al fons de la cova, on va trobar un os de daina amb un xic de carn, i es va asseure alegrement, disposat a trencar-lo.

-Us dono tot el meu agraïment per aquest bon àpat -va dir llepant-se els llavis-. Que formosos els nobles fills! Quins ulls tan grans! Tan joves, a més! És

clar, és clar... hauria d'haver recordat que els fills de reis són homes des del primer moment.

És evident que Tabaqui sabia, tan bé com qualsevol altre, que no hi ha res tan funest com lloar els fills estant ells al davant; i es va alegrar de veure que Mare Lloba i Pare Llop es posaven nerviosos.

Tabaqui va romandre uns instants en silenci, gaudint del mal que havia fet; després, va dir amb malícia:

-Shere Khan, el Gran, ha canviat de territori. Durant la lluna següent caçarà en aquests turons, segons m'ha dit.

Shere Khan era el tigre que vivia a prop del riu Waingunga, a trenta quilòmetres de distància.

-No hi té cap dret! -va saltar Pare Llop enfuriat-. Segons la Llei de la Selva, no té dret a canviar de territori sense avisar a temps. Espantarà totes les peces de caça a setze quilòmetres a la rodona i jo... jo hauré d'estar matant per dos durant una temporada.

-La seva mare no l'anomenava pas Lungri (el Coix) sense raó -digué Mare Lloba força tranquil·la-. Ha estat coix d'un peu des que va néixer. Per això només mata bestiar. Ara que els vilatans del Waingunga estan furiosos amb ell, ha de venir aquí a enfurismar els nostres. Rastrejaran la Selva de dalt a baix quan ell ja sigui lluny i haurem de sortir corrents amb els nostres fills quan encenguin l'herba. Es comprèn que estiguem molt agraïts a Shere Khan!

-Desitgeu que li parli de la vostra gratitud? -va dir Tabaqui.

-Fora! -lladrà Pare Llop-. Fora d'aquí i a caçar amb el vostre amo. Ja heu fet prou mal aquesta nit.

-Me'n vaig -va dir Tabaqui tranquil·lament-. Ja sento Shere Khan entre la bardissa. Em podia haver estalviat la notícia.

Pare Llop es va posar a escoltar, i a la vall que baixava fins a un rierol, hi va sentir el gemec sec, enfurit, impacient i monòton d'un tigre que no ha caçat res i a qui no li importa que tota la Selva se n'assabenti.

-Quin imbècil! -digué Pare Llop-. Començar la feina d'una nit fent aquest soroll! Es deu pensar que les nostres daines són com els bous grassos del Waingunga?

-Xxtt! Aquesta nit no caça daines ni bous -va dir Mare Lloba-. Busca l'Home.

El gemec s'havia convertit en una mena de ronc burleta que semblava arribar de tot arreu. És el so que atabala els llenyataires i els gitanos que dormen a l'aire lliure, i que de vegades els fa sortir corrents per anar a parar just a la gola del tigre.

-L'Home! -va dir Pare Llop ensenyant totes les dents blanques-. Ecs! És que no hi ha prou granotes i escarabats als bassals perquè hagi de menjar-se l'Home, i a sobre a les nostres terres?

La Llei de la Selva, que no imposa mai res sense tenir-ne un motiu, prohibeix a les feres que atrapin l'Home, menys quan estiguin matant per ensenyar els seus fills, i aleshores ho han de fer lluny dels límits de caça del seu grup o tribu. La veritable raó d'això és que matar l'Home significa, tard o d'hora, l'arribada d'homes blancs amb armes, muntats en elefants, i de centenars d'homes bruns amb gongs, coets i torxes. Llavors tots els habitants de la Selva pateixen. La raó que les feres es donen les unes a les altres és que l'Home és el més feble i indefens de totes les criatures vivents, i tocar-lo no és digne d'un bon caçador. També diuen, i és cert, que els devoradors d'homes es tornen sarnosos i perden les dents.

El ronc es va anar fent cada vegada més fort i va acabar amb l'"Aaar!" a ple pulmó que llança el tigre quan ataca.

Llavors es va sentir Shere Khan fer un udol impropï d'un tigre.

-Ha fallat el cop -digué Mare Lloba-. Què deu ser?

Pare Llop corregué uns passos cap a fora, sentint Shere Khan murmurar i rondinar ferotgement mentre saltava entre el fullatge.

-Al molt imbècil, no se li ha ocorregut res millor que saltar al foc d'uns llenyataires, i s'ha cremat les potes -va dir Pare Llop amb un grunyit-. Tabaqui va amb ell.

-Algú puja pel pendent -va dir Mare Lloba, alçant una orella-. Prepareu-vos.

Es va sentir un cruixit d'arbustos entre la bardissa, i Pare Llop es va ajupir, amb les anques a sota del cos, llest per atacar. En aquell moment, si hi haguéssiu estat, hauríeu vist la cosa més sorprenent del món: un llop aturant-se en ple salt. S'havia llançat endavant abans de veure qui atacava, i llavors s'havia intentat aturar. El resultat va ser que va sortir disparat cap amunt, en

línia recta, recorrent una distància d'un metre i mig, més o menys, i va tornar a caure gairebé en el mateix lloc.

-Un home! -va dir bruscament-. Un cadell d'home... Mireu!

Just al seu davant, agafant-se a una branca baixa, hi havia un nen nu, de pell bruna, que gairebé no sabia caminar; la cosa més diminuta, suau i rabassuda que havia entrat mai a la cova d'un llop. Va aixecar la vista per mirar Pare Llop i va fer una rialla.

-Això és un cadell d'home? -va dir Mare Lloba-. És el primer que veig. Porteu-me'l.

Rudyard Kipling. *El Llibre de la Selva*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta el 1997 per Grupo Anaya, S.A. Col·lecció "Tus libros", 142. Madrid.

L'autor i la seva obra

Rudyard Kipling va néixer a Bombai el 1865 i va morir a Londres el 1936. Tot i que va néixer a l'Índia, es va educar a la Gran Bretanya i el 1882 va tornar a l'Índia, on va adquirir una ràpida popularitat com a periodista i autor de contes (*Contes planers dels turons*, 1887). Novament a Anglaterra (1889), va ser el gran cantor de l'imperialisme britànic, en novel·les com *La llum que s'acabà* (1891) i els poemes de *Balades de la caserna* (1892), tot i que les seves obres més reeixides són les que recreen ambients de l'Índia, com *El llibre de la jungla* (1894) i, sobretot, *Kim* (1901). Obtingué el Premi Nobel de literatura el 1907.

Comprensió

- 1) On transcorre, l'acció?
- 2) Com es diu, el xacal? Per què els llops l'odien? I per què li tenen por?
- 3) Quina notícia porta, el xacal?
- 4) A què es refereix la Mare Lloba quan diu: "... haurem de sortir corrents amb els nostres fills quan encenguin l'herba"?
- 5) Com li diran, al cadell d'home?

Filmografia

- ▶ *El llibre de la selva* (1942). Dirigida per Zoltan Korda. Intèrprets: Sabú, Joseph Calleia, John Qualen, Frank Puglia, Rosemary de Camp.
- ▶ *El llibre de la selva* (1967). Pel·lícula de dibuixos animats clàssica de Walt Disney.
- ▶ *El petit salvatge* (1969). Dirigida per François Truffaut. Intèrprets: Jean Pierre Cargol, Jean Dasté, François Truffaut, Françoise Seigner. Film sobre el retorn a la civilització d'un nen salvatge -Víctor d'Aveyron- trobat en un bosc de França el 1800.
- ▶ *El llibre de la selva* (1994). Dirigida per Stephen Sommers. Intèrprets: Jason Scott Lee, Cary Elwes, Sam Neill, Lena Headey, John Cleese. Molt bona. L'aventura en estat pur.
- ▶ *Mowgli i Baloo* (1997). Dirigida per Duncan McLachlan. Intèrprets: Jamie Williams, Roddy McDowall, Bill Campbell.
- ▶ *El llibre de la selva 2* (2003). Segona part del clàssic de Walt Disney.
- ▶ *Dos germans* (2004). Dirigida per Jean-Jacques Annaud. Intèrprets: Guy Pearce, Jean-Claude Dreyfus, Philippine Leroy, Freddie Highmore, Moussa Maaskri. No és per res *El llibre de la selva* ni se li assembla, però és un film molt ecologista i molt interessant, i tot ell està molt ben fet i fotografiat. Val molt la pena. És la història de dos tigres... És pel·lícula, no documental

FRAGMENT 9

Quatre germanes

-Enguany, sense regals, no semblarà que sigui Nadal -va dir disgustada Jo, que jeia sobre l'estora, davant de la xemeneia.

-Que horrible és ser pobre! -va comentar Meg, sospirant mentre feia una mirada malenconiosa al seu vell vestit.

-A mi no em sembla just que hi hagi gent que té tantes coses boniques mentre hi ha gent que no té res -va afegir Amy, amb una ganyota de despit.

-Tenim la mare i el pare i ens tenim les unes a les altres -va dir Beth des del seu racó.

Les cares de les quatre joves van semblar il·luminar-se en escoltar aquestes paraules d'ànim, però de seguida es van tornar a entristir quan Jo va dir amb pena:

-El pare, no el tenim, ara, ni el tindrem durant molt de temps.

Hi podia haver afegit: "... ni el tindrem mai més". Però tot i que no ho va dir, cadascuna ho va pensar a dintre seu en recordar que el pare era molt lluny, al front de batalla.

Hi va haver una pausa llarga; en acabat, Meg va dir amb veu emocionada:

-Ja sabeu la raó per la qual la mare ens ha proposat que no ens féssim regals aquest Nadal. L'hivern serà molt dur per a tothom i crec que no hem de gastar diners en coses supèrflues, mentre els nostres soldats estan patint tant a la guerra. No els podem ajudar gaire, però sí que podem fer alguns sacrificis, i els hem de fer contentes. És clar que, pel que fa a mi, no crec que sigui així.

I en dir això va moure pesarosa el seu caparronet, pensant, potser, en totes les coses boniques que desitjava.

-El que jo no arribo a comprendre és en què pot ajudar la misèria que ens havíem de gastar. La fortuna de cadascuna s'eleva a un dòlar, i no seria de gran ajuda per a l'exèrcit que els hi donéssim. Hi estic d'acord, em conformo que ni la mare ni vosaltres em regaleu res, però vull comprar *Undine i Sintram*. Fa tant de temps que ho vull fer! -va dir Jo, a qui li agradava molt de llegir i devorava tots els llibres que queien a les seves mans.

-Jo havia pensat gastar-me el dòlar en música nova -va informar Beth, llançant un sospir que ningú no va sentir.

-Jo em compraré una capsa de llapis de colors -va dir Amy, decidida-. Em fan moltíssima falta.

-La mare no ha dit res dels diners de cadascuna de nosaltres, i tampoc no voldrà que els hi donem tots -va exclamar Jo, examinant els talons de les seves botes-. Comprem, doncs, el que necessitem, i donem-nos algun gust; al cap i a la fi, guanyar diners ens costa força feina.

-A mi, per descomptat, molta... -va dir Meg, fent posat de llàstima-. Tot el sant dia donant lliçons a aquells nens terribles, mentre friso per ser a casa.

-Doncs jo m'ho passo pitjor -li va recordar Jo-. Què diríeu si haguéssiu d'estar tancades hores i més hores amb una vella histèrica i capritxosa que us té sempre molt enfeinades, sense estar mai satisfeta del que feu i us fastigueja fins que us vénen ganes de posar-vos a plorar o de saltar pel balcó?

-No està bé queixar-se, però jo us puc assegurar que no hi ha feina més empipadora que fregar els plats i arreglar la casa. A mi això m'irrita i em deixa les mans tan encarcarades i aspres que no puc estudiar piano -i Beth va dirigir una mirada a les seves manetes envermellides, llançant un segon sospir, que aquesta vegada sí que el van sentir les seves germanes.

-Doncs jo no crec pas que cap de vosaltres pateixi el que jo pateixo -va afirmar Amy-, perquè no heu d'anar a l'escola amb noies impertinents que es burlen de tu quan no portes la lliçó ben preparada, es riuen dels vestits que duus, *defamen* el vostre pare perquè és pobre i fins arriben a insultar-te perquè no tens el nas bonic.

-Hauries d'haver dit difamen i no *defamen* -va observar Jo, rient.

-Tu no em critiquis, que jo ja sé el que em dic -va contestar Amy amb supèrbia-. Cal usar paraules escollides per millorar el vocabulari.

-Va, nenes, no discutiu. Oh, si el pare tingués encara els diners que va perdre quan érem petites! Que bé que ens ho passaríem si no tinguéssim problemes econòmics! Oi, Jo? -Meg recordava els temps millors en què la seva família no la passava prima.

-L'altre dia vas dir que hauríem de considerar-nos més feliços que els King, perquè ells, tot i els seus diners, viuen sempre disgustats i discutint.

-I així és, en efecte, Beth; és a dir, així ho crec jo, perquè encara que haguem de treballar, en acabat ens divertim i formem una trepa alegre, como diria Jo.

-Jo fa servir unes expressions tan xocants! -va observar Amy, dirigint una mirada de retret a la seva germana.

Aquesta es va posar dreta d'un salt, va enfonsar les dues mans en les butxaques del davantal i va començar a xiular amb força.

-No facis això, Jo, que és cosa de nois.

-Per això ho faig.

-Detesto les noies amb males maneres.

-I jo detesto les cursileries de les que presumeixen de senyoretes elegants.

-“Els ocells s’entenen en els seus niuets” -va cantar Beth, la pacificadora, amb una expressió tan divertida, que les que discutien van acabar la seva baralla verbal per esclatar en sonores riallades.

Louise May Alcott. *Donetes*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta el 1969 pel Círculo de Lectores, S.A. Barcelona.

L'autora i la seva obra

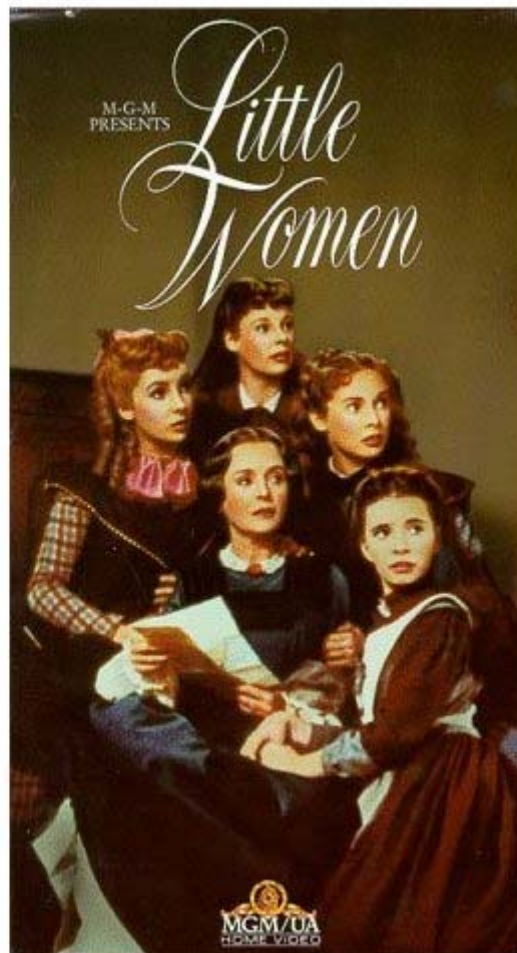
Louise May Alcott va néixer a Germantown, Pennsilvània, el 1832, i va morir a Boston el 1888. Va ser filla de l'educador i filòsof Amos Bronson Alcott. Amb les seves cartes *Hospital Sketches* (1863), on recollí les seves experiències com a infermera durant la guerra de Secessió (1861-1865), aconseguí una certa fama. Va destacar, però, sobretot, en les narracions per a la joventut: *Donetes* (1868), *Homenets* (1871), *Els nois de Jo* (1886), etc., que escriví amb finalitat moralitzant. *Donetes* és el relat semiautobiogràfic de la seva infantesa amb les seves germanes. *Homenets* tracta de manera semblant el caràcter i la forma de ser dels seus nebots. *Els nois de Jo* va completar la "nissaga de la família March". Va morir als cinquanta-sis anys, a causa de l'enverinament per mercuri que havia contret durant la Guerra Civil.

Comprensió

- 1) Què és el que no li sembla just, a l'Amy?
- 2) Què li contesta, la Beth?
- 3) Creus que la Beth té raó? Per què?
- 4) On és, el pare? Per què?
- 5) A qui li agrada molt llegir? A què creus que es dedicarà quan sigui més gran?

Filmografia

- *Donetes* (1933). Dirigida per George Cukor. Intèrprets: Katherine Hepburn, Joan Bennett, Paul Lukas, Edna May Oliver, Jean Parker, Frances Dee, Henry Stephenson.
- *Donetes* (1948) Dirigida per Mervyn LeRoy. Intèrprets: June Allyson, Peter Lawford, Janet Leight, Elizabeth Taylor, Margaret O'Brien, Mary Astor, Rossano Brazzi, Sir Charles Aubrey Smith.
- *Donetes* (1994) Dirigida per Gillian Armstrong. Intèrprets: Wynona Ryder, Susan Sarandon, Gabriel Byrne, Trini Alvarado, Samantha Mathis, Kirsten Dunst.

Donetes (1949).

Al mig, la mare; d'esquerra a dreta: Amy, Jo, Meg i Beth

FRAGMENT 10

Una aposta: fugar-se d'una presó només “amb el pensament”

Augustus Van Dusen havia estudiat les matèries més diverses i hi havia aconseguit un gran nombre de titulacions prestigioses. Si féssim acompanyar el seu nom de totes les sigles corresponents, necessitaríem la majoria de les lletres de l'alfabet. Era un Ph.D. (sigles llatines de doctor en filosofia), un Ll.D. (doctor en lleis), un F.R.S. (membre de la Societat Reial), un M.D. (doctor en medicina) i unes quantes coses més.

De tant estudiar, se li havien encorbat les espatlles, el rostre se li havia esgrogueït, i els seus ulls estràbics, de color blau descolorit, protegits amb unese ulleres de vidres gruixuts, se li havien anat empetitint fins a semblar dues escletxes. Però, per damunt d'aquests trets, destacava el front, ample com una cúpula immensa i coronat per una mata embullada de cabells grocs.

El professor Van Dusen provenia d'una família alemanya de científics il·lustres. Si el pare és músic, el fill és ballarí, i el fruit d'un arbre genealògic com el seu havia de ser necessàriament una ment privilegiada. Havia dedicat pel cap baix trenta-cinc anys del seu mig segle aproximat d'existència a demostrar que no hi ha problema sense solució, i era capaç de resoldre els enigmes més complicats gràcies a la formidable energia mental que havia heretat dels seus avantpassats. El seu lema predilecte era: “Dos més dos fan quatre, no algunes vegades, sinó totes les vegades”. Una dada prou significativa: feia servir un barret del número 20.

El professor Van Dusen se'l coneixia generalment com “la Màquina Pensant”. El primer que el va anomenar així va ser un periodista, amb ocasió d'una notable exhibició d'escacs. Van Dusen havia demostrat que, sense ser un expert en aquest joc, utilitzant només la força de la lògica, podia derrotar un campió que havia dedicat tota la seva vida a l'estudi dels escacs.

La Màquina Pensant rebia poques visites. Els visitants solien ser científics eminents, àvids de contrastar les seves opinions amb les del professor. Dos d'ells, el doctor Charles Ransome i el senyor Fielding, es van presentar una tarda a casa seva per discutir amb ell una teoria sobre una qüestió que ara no fa el cas. Durant la conversa, el doctor Ransome va declarar amb convicció:

-Això és impossible.

-Res no és impossible -va contestar la Màquina Pensant amb el mateix convenciment-. El pensament ho pot tot.

-He sentit afirmacions semblants. Però no em diuen res. Hi ha situacions en què el pensament no hi pot fer res.

-Quines, per exemple? -va preguntar la Màquina Pensant.

El doctor Ransome va fumar pensant abans de respondre:

-Per exemple, les parets d'una presó. Ningú no pot fugir d'una presó només amb el pensament. Si això fos possible, no hi hauria presos.

-Un pres pot aplicar el seu pensament de manera que li permeti sortir d'una cel·la, que ve a ser el mateix -va replicar la Màquina Pensant.

El doctor Ransome, interessat, es va incorporar. El senyor Fielding va encendre un altre cigar.

-Vol que que podria sortir-ne *amb el pensament*? -va preguntar el doctor Ransome.

-Vull dir que en sortiria -respongué.

-Parla seriosament?

-Parlo seriosament.

Els visitants van restar una bona estona en silenci.

-Està disposat a demostrar-ho? -va preguntar el senyor Fielding finalment.

-No en dubti -va contestar el professor Van Dusen amb un deix d'ironia a la veu-. He fet coses més estúpides per convèncer altres persones de veritats menys transcendents.

El to era ofensiu i en l'un i en els altres batejava, fortament, un sentiment semblant a la ira. La situació tenia un punt de grotesca, però va ser tanta la insistència de Van Dusen en el seu desig de dur a la pràctica l'experiment de fugida que, finalment, van prendre les decisions oportunes.

-Comencem ara mateix -va proposar el doctor Ransome.

-Prefereixo començar demà -va contestar la Màquina Pensant-, perquè...

-No, ara -va dir el senyor Fielding de manera terminant-. Serà tancat en una cel·la sense possibilitat de comunicar-se amb els seus amics, i se'l tractarà i se'l vigilarà com si fos un condemnat a mort. Hi està d'acord?

-Hi estic d'acord. Comencem. -I dit això, la Màquina Pensant es va aixecar.

-Podem triar, per exemple, la cel·la dels condemnats a mort de la presó de Chisholm.

-En sembla bé. Que sigui aquesta.

-Què durà posat?

-L'imprescindible. Sabates, pantalons, una camisa i roba interior.

-Es deixarà escorcollar, naturalment?

-Naturalment. Se m'ha de tractar com un pres més.

Jacques Futrelle, *El problema de la cel·la número 13* dins *La Màquina Pensant*. Editorial Bruño. Col·lecció Alta Mar (sèrie Misteri), 33. Traducció de Josep Anton Vidal. Aquesta edició és molt bona i se li pot treure molt de suc.

L'autor i la seva obra

Jacques Futrell va néixer a Geòrgia (Estats Units) el 9 d'abril del 1875. els seus pares eren francesos. Va fer de periodista a Ritchmond, Virínia. Als vint anys es va casar amb la també escriptora L. May Peel. Va conrear tots els gèneres de la narrativa popular, pero se'l recorda sobretot per la novel·la *The Diamond Master* (1909) i pels relats protagonitzats per la Màquina Pensant, un dels grans cims de la literatura de detectius. Jacques Futrell va morir quan feia sis dies que havia complert els trenta-set anys, la nit del 14 al 15 d'abril del 1912... en l'enfonsament del Titanic. Amb ell, van desaparèixer unes quantes narracions inèdites. Té pàgina web.

Comprensió

- 1) Com s'ha quedat, el professor Van Dusen, de tant estudiar? Tu creus que això és possible?
- 2) Com sabem que Van Dusen té el cap gros?
- 3) Quin és, el seu lema?
- 4) Explica per què un periodista el va anomenar "la Màquina Pensant".
- 5) Què es pensa emportar Van Dusen a la cel·la de la presó?

FRAGMENT 11

Un assassinat anunciat

El professor Augustus Van Dusen -la Màquina Pensant- va rebre Howard Varick a la petita sala de visites i el va fer seure. Varick tenia el rostre esgrogueït; una mitja lluna fosca se li dibuixava sota els ulls, que reflectien un terror incontrolable. Cada un dels seus moviments revelava el nerviosisme incontenible que l'agitava. La Màquina Pensant el va examinar amb curiositat abans de seure, tranquil, a la seva butaca.

Varick va estar callat uns minuts; semblava mantenir una lluita difícil per recuperar el control de si mateix. De sobte, va esclatar:

-He de morir un dia de la setmana entrant. Hi ha alguna manera d'evitar-ho?

La Màquina Pensant va girar la seva voluminosa testa groga i el va mirar d'una manera que gairebé indicava sorpresa.

-Naturalment, sempre que tingui vostè el cap preparat per evitar-ho -va contestar amb el to irritat que li era característic-. Tanmateix, no veig el que es pot fer -hi havia en la seva veu un deix d'ironia, una fredor que va tenir la virtut de recompondre parcialment l'ànim de Varick-. Com preveu que ha de passar això, exactament?

-Moriré assassinat (apunyalat per l'esquena) per un home que no conec -va explicar Varick atropelladament.

-Caram, caram, quina desgràcia -va comentar el científic-. Doni-me'n algun altre detall. Però esperi un moment -es va aixecar i va entrar al seu laboratori. Va tornar al cap d'una estona i va allargar a Varick un got que contenia un líquid efervescent. El visitant se'l va beure d'un glop-. Prengui's una estona per asserenar-se.

El científic va tornar a seure, i va restar silenciós amb els seus dits llargs i prims premuts entre ells, una mà contra l'altra, pels palpissos. Gradualment, gràcies a una lluita ferotge, Varick va recuperar el control de si mateix.

-Ara -el va encoratjar la Màquina Pensant- expliqui-m'ho.

Varick va fer una exposició breu i acceptablement lúcida dels fets. La Màquina Pensant l'escoltava amb atenció amable.

-Creu vostè en les forces ocultes de la ment? -va preguntar el visitant quan va concloure la seva narració.

-Jo no nego res *a priori* -va ser la resposta-. El Déu que ha penjat un sol al firmament ha creat també altres coses que la intel·ligència humana mai no arribarà a comprendre... Com va arribar vostè a conèixer aquest Adhem Singh?

-Porto molts anys interessat en les forces ocultes, en els misteris que ultrapassen l'abast de la comprensió humana. Disposo d'una gran fortuna i no tinc obligacions laborals, ni cap familiar a mantenir, i, per tant, puc dedicar-me lliurement al conreu de l'ocultisme, una matèria que he estudiat superficialment d'un cap a l'altre del planeta. Vaig conèixer Adhem Singh a l'Índia ara fa deu anys. Més tard, hi vaig tornar a tenir contacte a Anglaterra. Va poder estudiar a Oxford gràcies, en part, al meu ajut econòmic. Però recentment ens hem tornat a trobar aquí, a Boston. Fa uns quants anys em va convèncer que hi ha *alguna cosa* en l'art endevinatòria practicada amb boles de cristall; en podem dir telepatia, autohipnotisme, acció mental subconscient..., o com es vulgui. Des d'aquell moment, aquesta ciència (no en puc dir d'una altra manera) m'ha guiat en tots els actes importants de la meua vida.

-A través d'Adhem Singh?

-Sí.

-I comptant amb la garantia del secret, suposo... Secret pel que fa a la naturalesa de les seves revelacions.

-Sí.

-Hi ha hagut alguna tara mental a la família de vostè?

Varick no va saber si havia de considerar la pregunta com una insolència o simplement com una demanda d'informació. Va optar per aquesta segona interpretació.

-No -va respondre-. Ni el més petit símptoma.

Jacques Futrelle, *L'endeví de la bola de cristall* dins *La Màquina Pensant*. Editorial Bruño. Col·lecció Alta Mar (sèrie Misteri), 33. Traducció de Josep Anton Vidal.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *El problema de la cel·la número 13*.

Comprensió

- 1) Què diu Howard Varick al professor Van Dusen i aquest què li contesta?
- 2) Van Dusen és immutable i gasta una fina ironia. On ho veus, això?
- 3) Quan va anar a Anglaterra, on va estudiar, Adhem Singh, i gràcies a qui?
- 4) On transcorre, l'acció? Això, on és?
- 5) Varick creu en els endevins i en les boles de cristall. Van Dusen, no, i desconfia de la salut mental del seu client. Això queda clar en la pregunta que li fa. Quina és?

FRAGMENT 12

El Rubens sota el Whistler

Durant un minut [la Màquina Pensant] va romandre amb el cap reclinat al respall de la butaca sense dir res, amb els ulls girats fermament cap amunt i els dits premuts entre ells pels palpissos, l'una mà contra l'altra.

-L'única cosa que ens queda és anar a recollir el Rubens. En aquest moment és a la cambra de Lesseps (vostè ha estat qui m'ho ha dit) i sabem, per tant, que és en un lloc segur. Crec que ell sap prou bé que una fugida precipitada el posaria inevitablement sota sospita.

-Però com s'ho va fer per treure el quadre de la casa de Kale?

-Probablement el va treure sota el braç el dia que va sortir de la casa amb el senyor Kale -va ser la resposta sorprenent del professor.

Hatch el mirava bocabadat. Un moment després el científic es va aixecar i va passar a la cambra contigua per fer una trucada telefònica. Quan va tornar amb Hatch, va agafar el barret i van sortir junts.

Lesseps era a la seva cambra quan li van portar les targetes dels visitants, i els va rebre de seguida. Durant deu minuts van conversar sobre el cas en termes generals, mentre els ulls del científic anaven inquisitivament d'un lloc a un altre de l'habitació. Finalment, es va sentir un truc a la porta.

-És el detectiu Mallory, senyor Hatch -va indicar la Màquina Pensant-. Vagi a obrir la porta.

Lesseps, durant un moment, va semblar sobresaltar-se, però de seguida es va refer. El detectiu Mallory va entrar a la cambra amb els ulls plens de preguntes.

-M'agradaria, senyor Mallory -va començar la Màquina Pensant, calmosament-, cridar la seva atenció sobre aquesta còpia d'un Whistler del senyor Kale... Aquí, sobre la xemeneia. No és excel·lent? Ha vist l'original?

Mallory va mirar l'aquarel·la i va grunyar alguna cosa imperceptible. Lesseps empal·lidí de sobte i va prémer les mans, rígides, contra la butaca. Es va refer novament i va somriure.

-La bellesa d'aquesta aquarel·la no prové tan sols de la fidelitat a l'original -va continuar el científic-, sinó també pel fet que va ser pintada en circumstàncies extraordinàries. Per exemple, no sé si vostè, senyor Mallory,

sap que és possible combinar cola amb massilla i algunes altres substàncies d'ús corrent, per formar una pasta que, estesa sobre un quadre a l'oli, taparia eficaçment el que hi hagués pintat i ens proporcionaria alhora una superfície excel·lent per pintar a l'aquarel·la.

Es va produir una pausa momentània, durant la qual els tres homes que l'escoltaven el van mirar en silenci. Els seus rostres manifestaven emocions singularment conflictives.

-Aquesta aquarel·la, que està copiada d'un Whistler -va continuar el científic tranquil·lament- ha estat pintada damunt aquesta mena de pasta que els he descrit. Aquesta pasta, al seu torn, cobreix el quadre original de Rubens. Es pot treure amb aigua, sense malmetre el quadre, que està pintat a l'oli; és a dir que, en lloc d'una simple còpia d'un Whistler, el que tenim aquí és un original de Rubens valorat en cinquanta mil dòlars. No és així, senyor Lesseps?

No hi va haver resposta; no calia. Una hora més tard, quan ja Lesseps havia estat detingut i empresonat, Hatch va fer una pregunta per telèfon a la Màquina Pensant.

-Com va saber que Lesseps havia pintat l'aquarel·la sobre el Rubens?

-Perquè era l'única manera absolutament segura que el Rubens pogués donar-se per perdut per als qui el buscaven, i que alhora estigués perfectament protegit -va ser la resposta-. Ja li vaig dir que Lesseps és un home llest, i una mica de lògica va fer la resta. Dos i dos sumen quatre, senyor Hatch, no només de tant en tant, sinó sempre.

Jacques Futrelle, *El problema del Rubens robat* dins *La Màquina Pensant*. Editorial Bruño. Col·lecció Alta Mar (sèrie Misteri), 33. Traducció de Josep Anton Vidal.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *El problema de la cel·la número 13*.

Comprensió

- 1) En aquesta ocasió, acompanyem la Màquina Pensant en la resolució d'un cas. A un nord-americà immensament ric, Matthew Kale, li han robat un Rubens. El professor Van Dusen dedueix que el lladre ha estat el pintor Lesseps, aprofitant que, amb permís de Kale, feia una còpia d'un Whistler, un altre quadre de Kale. Acompanyat del periodista Hutchinson Hatch, el científic decideix presentar-se a casa de Lesseps... Com creu Van Dusen que Lesseps va treure el quadre de casa de Kale?
- 2) Qui és, el senyor Mallory?
- 3) Com s'ho va fer Lesseps per pintar una còpia d'un Whistler damunt d'un Rubens sense fer-lo malbé?
- 4) En quant està valorat, el Rubens?
- 5) A la Màquina Pensant se la va anomenar "el Sherlock Holmes americà". Hi estàs d'acord? Per què?

A sota la còpia d'un Whistler com aquest, hi havia el Rubens

FRAGMENT 13

El cotxe que es va esfumar

Dos ulls blancs i enlluernadors van aparèixer enmig de la nit i van banyar de llum la carretera. Eren els fars d'un automòbil que acabava d'entrar en un revolt. Baker, agent especial de vigilància de carreteres, va notar des de lluny que l'automòbil sobrepassava el límit de velocitat permès en aquell comtat. [...]

L'agent Baker es va aixecar del tamborat plegable que li servia per fer més suportables les hores de servei, compreses entre les sis de la tarda i les dotze de la nit; va encendre la llanterna i va baixar fins a la vora de la carretera. Sempre feia el torn de vigilància al mateix lloc, situat en un extrem d'un llarg tram batejat pels automobilistes amb la denominació pintoresca de "la Trampa". La Trampa era un tram de carretera singularment temptador per als entusiastes de la velocitat. Era perfectament pla, estava flanquejat per altes tanques de pedra i descrivia una corba suau que feia que cada extrem resultés invisible des de l'extrem contrari. Un altre home, l'agent especial Bowman, estava situat a l'altre extrem de la Trampa, i hi havia comunicació telefònica entre els dos punts de vigilància. Si un dels agents no aconseguia deturar un vehicle o apuntar-ne la matrícula, telefonava al seu company perquè se n'ocupés.

L'agent Baker esperava confiadament al costat de la carretera. Observava com s'aproximaven els llums de l'automòbil, que eren ja a penes a dos-cents metres de distància. Al moment oportú, aixecaria la llanterna, l'automòbil s'aturaria, els seus ocupants protestarien i després el comtat afegiria una mica més de diners al fons destinat a millorar les carreteres i a augmentar la temptació dels automobilistes. Si algun cotxe no s'aturava, el deure dels agents era apuntar-ne la matrícula. Una simple consulta al registre mensual de matrícules era suficient per esbrinar el nom del propietari. En aquests casos s'imposava una multa especial.

Lluny d'afluixar la marxa, l'automòbil es va dirigir com un bòlid cap a l'agent i va fer un ampli viratge, com si es disposés a enfilar la Trampa a tota velocitat. Al moment oportú, Baker es va posar al mig de la carretera i va brandar la llanterna.

-Alto! -va ordenar.

L'automòbil, que era un descapotable, va continuar la seva marxa sense fer cas del senyal. Era a punt d'atropellar l'agent quan aquest va saltar àgilment fora de la carretera (un exercici en què Baker havia aconseguit una gran habilitat). El vehicle va passar rabent i va enfil·lar la Trampa. En aquells moments, Baker estava tan ocupat a salvar la seva vida, que no va poder llegir la matrícula, però no es va donar per vençut, sabia que no era possible escapar de la Trampa. [...] Només calia avisar l'altre agent. De manera que va despenjar l'auricular.

-Acaba de passar un descapotable a una velocitat de cent mil diables -va cridar-. No s'aturarà. No li he pogut veure la matrícula. Obre bé els ulls!

-D'acord -va respondre l'agent especial Bowman.

Durant deu, quinze, vint minuts Baker va esperar que Bowman el truqués des de l'altre lloc de vigilància. Com que no rebia cap trucada, finalment [...] es va decidir a caminar al llarg de la carretera de la Trampa, en direcció a l'extrem oposat. La dèbil resplendor de la llanterna anava il·luminant la línia ininterrompuda de les fredes tanques de pedra que barraven el pas a banda i banda de la carretera. No hi havia arbustos ni matolls de cap mena; només una llenca estreta de gespa al peu de cada tanca. Com més reflexionava Baker sobre l'afer, més i més creixia el seu neguit i més accelerava el pas. Quan va acabar el revolt va divisar una llanterna que avançava lentament cap a ell. La duia, evidentment, algú que explorava amb cura els dos costats de la carretera de la Trampa.

-Hola! -va cridar Baker quan va tenir la llanterna a l'abast de la veu-. Ets tu, Bowman?

-Sí.

Les llanternes van continuar movent-se fins que es van ajuntar. La preocupació que Baker sentia per l'altre agent es va transformar ràpidament en curiositat.

-Què has estat fent? -va preguntar.

-El descapotable -va contestar Bowman-. No ha passat pel meu lloc, i he pensat que potser hi havia hagut un accident. Per això he vingut cap aquí, per si de cas. Però no n'he trobat cap senyal.

-No ha passat per l'extrem que tu vigiles? -va preguntar Baker sorprès-.
Hi ha d'haver passat per força! No ha tornat pel meu lloc i no l'he trobat quan
venia cap aquí. Ha d'haver passat necessàriament per la teva zona.

-Per la meva zona no ha passat -va declarar Bowman, contundent-.
També jo he examinat la carretera, per si el trobava. No ha passat cap cotxe
pel meu extrem des de fa una hora.

Jacques Futrelle, *El cotxe fantasma* dins *La Màquina Pensant*. Editorial
Bruño. Col·lecció Alta Mar (sèrie Misteri), 33. Traducció de Josep Anton Vidal.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *El problema de la cel·la número 13*.

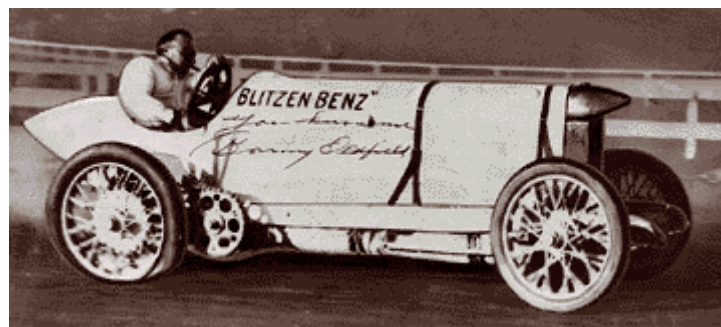

Comprensió

- 1) El fragment que has llegit és el plantejament d'un cas que haurà de resoldre la Màquina Pensant amb la seva lògica i, sobretot, amb la seva imaginació. Un detall: cap dels dos agents no menteix; es tracta de debò d'un cotxe que s'ha esfumat. Però... com? Misteri...

Bé, com es diuen, els dos agents?

- 2) Com li diuen, al lloc on fan la vigilància?
- 3) Per què?
- 4) Quin és l'únic detall que coneixem del cotxe?
- 5) Què fa, el cotxe, quan el primer agent li ordena de parar?

FRAGMENT 14

Comencem pel començament

Capítol I

Neixo

Si seré jo l'heroi de la meva pròpia vida o bé aquest títol escaurà en algú altre, aquestes pàgines ho diran. Per començar la meva vida pel començament, constato que vaig néixer (així m'ho han explicat, i així ho crec) un divendres a les dotze de la nit. Van observar que el rellotge es posava a tocar, i jo a plorar, simultàniament.

Tenint en compte el dia i l'hora del meu naixement, la llevadora i unes dones sàvies del veïnat, que ja havien començat a interessar-se vivament per mi uns quants mesos abans que hi hagués cap possibilitat de coneixe'ns en persona, van declarar, en primer lloc, que estava destinat a ser infeliç a la vida; i, en segon lloc, que tindria el privilegi de veure fantasmes i esperits; dues facultats estretament unides, segons creien, a totes les infortunades criatures de l'un i l'altre sexe nascudes a les hores petites d'un divendres a la nit.

Del primer punt no cal que en digui res, aquí, perquè la història de la meva vida ja demostrarà, millor que cap altra cosa, si aquella predicció ha estat verificada o desmentida pels resultats. Pel que fa al segon apartat de la qüestió, només observaré que, si no és que vaig ensopegar amb aquesta part de la meva herència quan era un nen de bolquers, encara és hora que l'hagi d'experimentar. Però no me'n queixo en absolut, d'haver estat privat d'aquest do; i, si és que hi ha algú altre que en disfruta actualment, per mi ja se'l pot ben quedar. [...]

Vaig néixer a Blunderstone, al comtat de Suffolk, o "per aquells topants", que dirien a Escòcia. Vaig ser un fill pòstum. Feia mig any que els ulls del meu pare s'havien tancat a la llum d'aquest món quan els meus s'hi van obrir. Se'm fa estrany, fins i tot avui dia, quan penso que ell no em va arribar a veure; i encara més estrany se'm fa el record imprecís que tinc de les meves primeres visites infantils a la làpida blanca de la seva tomba al cementiri de l'església, i de la indefinible compassió que sentia per aquella tomba solitària enmig de la nit fosca, mentre a la nostra saleta hi havia l'escalfor i la llum de la llar de foc i de les espelmes, i les portes de casa nostra se li tancaven -gairebé amb

crueltat, pensava jo aleshores- amb pany i clau.

Una tia del meu pare, i en conseqüència tia-àvia meva, de qui aviat tindrè més coses per relatar, era la principal potentada de la nostra família. La senyoreta Trotwood, o senyoreta Betsey, com l'anomenava sempre la meva pobra mare quan aconseguia vèncer una mica (cosa que passava molt poc) el terror que li causava aquest personatge formidable i esmentar-la pel nom, s'havia casat amb un home més jove que ella, un home molt afavorit però no precisament en el sentit del conegut adagi que diu: "El més afavorit és el qui fa el bé", perquè hi havia molt fundades sospites que havia atonyinat la senyoreta Betsey, i fins i tot que una vegada, discutint per una qüestió d'interessos, va fer una sèrie de passos precipitats però decidits per tirar-la daltabaix d'una finestra d'un segon pis. Aquestes proves d'incompatibilitat de caràcters van induir la senyoreta Betsey a untar-lo amb una bona suma i tramitar la separació de mutu acord. Ell se'n va anar a l'Índia amb el seu capital, i allà, segons una estrambòtica llegenda familiar, va ser vist una vegada a l'om d'un elefant i acompanyat d'un babuí; però jo penso que devia ser un babú... o una begum. Sigui com sigui, el cas és que al cap de deu anys van arribar de l'Índia notícies de la seva mort. No es va saber mai com van afectar la meva tia aquestes notícies, perquè, immediatament després de la separació, va tornar a adoptar el cognom d'abans de casar-se, es va comprar una caseta en un llunyà poblet de la costa, s'hi va establir com a dona soltera amb una criada, i sembla ser que va viure reclosa, per sempre més, en un retir inflexible.

Del meu pare n'havia estat molt, tinc entès; però la dona es va considerar mortalment afrontada quan ell es va casar, i deia que la meva mare era "una nina de cera". No l'havia vista mai, però sabia que encara no havia fet els vint anys. El meu pare i la senyoreta Betsey no es van tornar a veure mai més. Ell doblava l'edat a la meva mare quan es van casar, i era de constitució delicada. Va morir un any després, i, com ja he dit, mig any abans que jo vingués al món.

Així estaven les coses la tarda d'aquell -si se'm dispensa que l'anomenem així- important i crucial divendres. El que no vull fer creure, per descomptat, és que aleshores jo en pogués estar al corrent, de com estaven les coses; ni que tingui cap record, fundat en l'evidència dels meus propis sentits, del que segueix.

La meva mare seia a la vora del foc, però, delicada de salut i abatuda com estava, mirava fixament les flames a través de les llàgrimes i pensava amb pessimisme en ella i en aquell petit desconegut orfe de pare, que ja tenia unes quantes dotzenes d'agulles profètiques esperant, en un calaix del pis de dalt, la seva arribada a un món que no mostrava el més petit entusiasme per rebre'l; la meva mare, com dic, seia a la vora del foc, aquella tarda clara i esventada de març, molt apocada, molt trista i molt poc segura de poder sobreviure a la prova que li queia a sobre, quan va alçar els ulls, mentre se'ls eixugava, i per la finestra de davant seu va veure una senyora estranya que s'acostava pel jardí.

La meva mare, al segon cop d'ull, ja va tenir la premonició certa que era la senyoreta Betsey. El sol ponent, per sobre de la reixa del jardí, il·luminava aquella estranya senyora mentre avançava cap a la porta amb uns aires i un posat tan rígids i amenaçadors que no podien pertànyer a ningú més.

Charles Dickens, *David Copperfield*. Ediciones Destino, S.A. Biblioteca Pompeu Fabra, 2. Barcelona, 2003. Traducció de Joan Sellent.

L'autor i la seva obra

Charles Dickens va néixer a Landsport, Hampshire, el 1812 i va morir a Gadshill, Kent, el 1870. Fill d'un funcionari, la seva infantesa va ser trista a causa dels problemes econòmics i afectius, fonts de la seva futura obra narrativa. Va treballar en una fàbrica de betum, però una herència rebuda pel seu pare —que havia estat a la presó— li va permetre d'anar a l'escola i, posteriorment, de treballar a casa d'un advocat. El 1836 es va casar amb Catherine Hogarth, filla del director del "Morning Chronicle". Entre el 1836 i el 1837 va publicar en fullets *Pickwick* i *Oliver Twist*. En aquesta segona obra és perceptible un canvi de to narratiu respecte als seus primers contes i a *Pickwick*; així, l'humor jovial previctorià de *Pickwick* dóna pas a una ambientació tèntrica i melodramàtica, com si el coneixement de la vida fos més plàstic —i fins i tot tàctil— que abstracte o "adult", i els personatges restessin deformats com màscares caricaturesques creades per les pupil·les horroritzades d'un nen. Més tard va escriure, entre d'altres, *La vida i les aventures de Martin Chuzzlewit* (1843), resultat d'un viatge als EUA, *Cançó de Nadal* (1843), *David Copperfield*, (1849) *Un conte de dues ciutats* (1859) i *Temps difícils* (1854), en què manifesta la distanciació crítica de l'autor davant els resultats més negatius de la filosofia capitalista, sorgida amb la revolució

industrial. El 1858 es va separar de la seva dona, però tampoc no va trobar l'equilibri sentimental, i aquesta inestabilitat es va filtrar a *Grans esperances* (1861), possiblement la seva obra més madura. Durant l'última etapa de la seva vida va alternar la creació literària amb lectures de les seves novel·les, i l'excés d'activitat li va fer malbé la salut. La narrativa de Dickens es va imposar amb mèrits propis —fins a esdevenir una de les màximes figures de la novel·la burgesa— per la seva generosa ironia, el minuciós estudi dels ressorts psíquics i socials de la nova classe mitjana britànica i l'estranya vitalitat, realista i fantasmagòrica alhora, dels seus relats.

Vocabulari

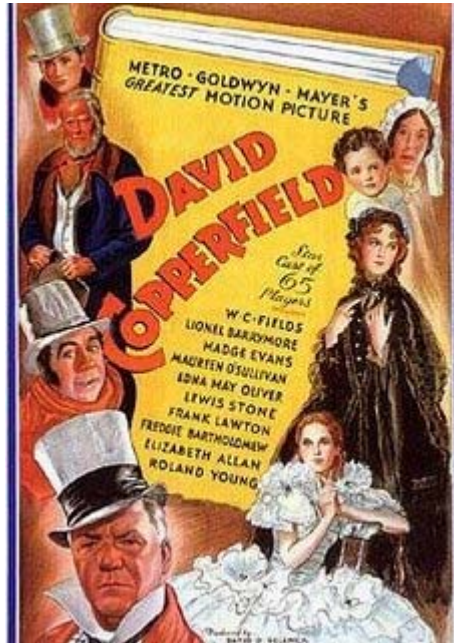
Babú: senyor bengalí d'educació anglesa; *begum*: princesa o dama d'alta condició a l'Índia.

Comprensió

- 1) El protagonista, David Copperfield, comença a explicar-nos la seva vida ben bé pel començament. És a dir...
- 2) Tenint en compte el dia i l'hora del seu naixement, què van dir, la llevadora i les dones sàvies del veïnat?
- 3) Es va complir?
- 4) Què vol dir, que va ser un fill pòstum?
- 5) Qui és, la senyoreta Betsey? Li agrada, a la mare? Per què?

Filmografia

David Copperfield (1934). Dirigida per George Cukor. Intèrprets: Freddy Bartholomew, Basil Rathbone, W. C. Fields, Lionel Barrymore, Frank Lawton, Ethel Barrymore, Elizabeth Allen. Tota una obra mestra.

David Copperfield (1999). Dirigida per Simon Curtis. Intèrprets: Daniel Radcliffe, Emilia Fox, Maggie Smith, Ian McKellen, Bob Hoskins, Thomas Maher. Film rodat per a la televisió. El protagonista, per si no hi heu caigut, és Harry Potter.

FRAGMENT 15

Jacob Marley i Ebenezer Scrooge

Comencem per dir que Marley era mort. No n'hi ha el més petit dubte. El registre del seu enterrament fou firmat pel sacerdot, l'escrivent, l'empresari de pompes fúnebres i el cap de dol. El firmà Scrooge, i a la Borsa el nom de Scrooge era una garantia per a tot allò que la seva mà tingués ganes de subscriure.

El vell Marley era tan mort com un clau de porta.

Atenció! No pretenc pas de dir que jo sàpiga, per pròpia experiència, què té de particularment mort un clau de porta. Jo més aviat m'inclinaria a considerar un clau de taüt com la peça de ferreteria més morta que es pugui trobar en el comerç. Però en aquella comparació hi ha la saviesa dels nostres avantpassats i jo no hi he de posar les meves mans profanes, o bé la Pàtria s'enfonsaria. Permeteu-me, doncs, de repetir emfàticament que Marley era tan mort com un clau de porta.

Scrooge ho sabia, que Marley era mort? És clar que sí. Scrooge i ell havien estat socis no sé quants anys. Scrooge fou el seu únic executor testamentari, l'únic administrador, l'únic cessionari, l'únic hereu, l'únic amic i l'únic component del seu seguici fúnebre. I encara cal afegir que Scrooge no quedà tan terriblement aclaparat per aquella trista circumstància que no es mostrés un perfecte home de negocis el mateix dia de l'enterrament i que no el solemnitzés arrodonint un tracte positivament avantatjós.

La menció de l'enterrament de Marley em torna al punt de partida. Marley era mort, sense cap mena de dubte. Això ha de quedar sòlidament establert, o bé no hi hauria res de meravellós en la història que em dispo a contar. Si no estiguéssim plenament convençuts que el pare de Hamlet és mort abans que la tragèdia comenci, el fet que surti a donar un tomb, de nit i mentre bufa el llevant, per damunt dels seus propis baluards, no resultaria més remarcable que si qualsevol altre senyor madur emprenia un temerari passeig en la fosca per un paratge batut pels vents -diguem, per exemple, el cementiri de sant Pau- només per esglaiar la delicada ment del seu fill.

Scrooge no esborrà mai el nom del vell Marley. Anys després, continuava figurant damunt la porta del magatzem: Scrooge i Marley. La gent

nova en el negoci a vegades li deia Scrooge, a Scrooge, i a vegades Marley, però ell responia a tots dos noms. Li era ben igual.

Ah!, però, era una bona garsa, Scrooge; un vell pecador tirànic, llarg de dits, cobejós, aprofitador, voraç i mesquí; dur i tallant com una pedra foguera, de la qual cap acer no havia arrencat mai una generosa guspira; callat, hermètic i solitari com una ostra. El fred que portava dins li glaçà les velles faccions, li pinçà el nas punxegut, li pansí les galtes, li endurí el caminar; li tornà vermells els ulls i blaus els llavis prims, i subtilment se li manifestà en l'agror de la veu. Una gèlida rosada li cobria el cap, les celles, la barba hirsuta. La seva baixa temperatura el seguia arreu on anés; li gelava l'oficina en plena canícula i no pujava ni d'un grau per Nadal.

Charles Dickens, *Cançó de Nadal*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. La Xarxa, 45. Barcelona, 1981.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *David Copperfield*.

Comprensió

- 1) L'autor diu que el vell Marley era mort com....., però ell més aviat s'inclinaria per dir que era mort com....., tot i que, per no anar en contra de la tradició de les frases fetes, emfatitza la primera comparació. Tota l'explicació que dóna al respecte en el segon paràgraf és una figura retòrica que es va repetint al llarg del conte i que es diu.....
- 2) Observa la il·lustració de sota i descriu el vell Scrooge.

- 3) Quin és el principal tret del seu caràcter?
- 4) Es fa amb la gent?
- 5) Creus que al final del conte Scrooge canviarà la seva forma de ser? Per què?

Filmografia

- ▶ *Cançó de Nadal* (1935). Dirigida per Henry Edwards. Intèrprets: Seymour Hicks, Donald Calthrop, Robert Cochran, Mary Glynne, Garry Marsh, Oscar Asche, Marie Ney.
- ▶ *Cançó de Nadal* (1938). Dirigida per Edwin L. Marin. Intèrprets: Actors: Reginald Owen, Gene Lockhart, Kathleen Lockhart, Terry Kilburn, Barry MacKay.
- ▶ *Cançó de Nadal* (1951). Dirigida per Brian Desmond Hurst. Intèrprets: Alastair Sim, Kathleen Harrison, Mervyn Johns, Hermione Baddeley, Michael Hordern, George Cole, John Charlesworth.
- ▶ *Moltes gràcies, Mr. Scrooge!* (1970). Dirigida per Ronald Neame. Intèrprets: Albert Finney, Alec Guinness, Kenneth More, Michael Medwin, Suzanne Neve, Karen Scargill. Pel·lícula musical. És molt i molt bona. La millor de totes les versions.
- ▶ *La Cançó de Nadal de Mickey* (1983). Produïda per Walt Disney. L'oncle Virolles (el *tío Gilito*) fa de Scrooge (de fet, en anglès ja es diu Scrooge McDuck) en una adaptació molt bona de dibuixos animats. La pel·lícula dura 25 minuts que passen molt bé.
- ▶ *Cançó de Nadal* (1984). Dirigida per Clive Donner. Intèrprets: George C. Scott, Frank Finlay, David Warner, Susannah York, Anthony Walters, Nigel Davenport. Pel·lícula rodada per a la televisió.
- ▶ *Els fantasmes ataquen el cap* (1988). Dirigida per Richard Donner. Intèrprets: Bill Murray, Robert Mitchum, Karen Allen, John Forsythe, John Glover.
- ▶ *Cançó de Nadal* (1992). Dirigida per Brian Henson. Intèrprets: Michael Caine i tots els ninots dels *muppets*.
- ▶ *Cançó de Nadal* (1999). Dirigida per David Hugh Jones. Intèrprets: Patrick Stewart, Richard E. Grant, Joel Grey. Pel·lícula rodada per a la televisió.
- ▶ Hi ha també tres primeres versions de 1910, 1913 i 1922, les dades de les quals no esmento perquè aquests films no tenen tant d'interès com els citats.

FRAGMENT 16

Un acte de valentia

El senyor Dobbins, el mestre, havia arribat a la plena maduresa sense que li fos possible satisfer la seva única ambició. La meta de tots els seus desitjos havia estat obtenir el títol de metge, però els seus mitjans de fortuna decretaren que només seria un senzill mestre rural. Cada dia, mentre els alumnes estudiaven, treia de la seva taula un llibre misteriós i s'absorbia en les seves pàgines. Aquell llibre, el tenia sempre sota clau i no hi havia cap noi de l'escola que no tingués unes ganes boges de saber de què tractava. La curiositat els torturava, però no se'ls presentava l'ocasió de sadollar-la. Totes les noies i tots els nois tenien una teoria pròpia del que devia ser aquell llibre, no existien dues teories iguals, i no hi havia manera d'arribar a saber qui tenia raó. En el moment en què Becky passava pel costat de la taula, situada a prop de la porta, es va adonar que la clau estava posada al pany. El moment era temptador! Va mirar al seu voltant, va veure que estava sola, i als dos segons ja tenia el llibre a les mans. L'obrí amb avidesa i llegí a la primera pàgina: "Professor X... Anatomia". Aquesta paraula no li deia res; per tant, el va començar a fullejar, i el primer que li va saltar a la vista va ser una bella figura de colors, una figura humana. En aquell instant es va projectar una ombra sobre la pàgina. Tom Sawyer havia entrat a l'aula i mirava el llibre que Becky tenia a les mans i que es va afanyar a tancar, però ho va fer amb tant mala fortuna, que estripà l'interessant gravat fins a la meitat. Becky ficà el volum dins del calaix, girà la clau i se'n va anar plorant de vergonya.

-Ets dolent, Tom Sawyer -li digué sanglotant-. Com t'atreveixes a espionar la gent i mirar per damunt de la seva espatlla el que estan fent?

-I jo com podia saber el que miraves?

-Hauries d'avergonyir-te de tu mateix, Tom Sawyer; ja sé el que diràs i que em pegaran a mi, i això que no m'havien pegat mai a l'escola. Però tant me fa. [...] T'odio, t'odio, t'odio! -i va sortir de la classe plorant a llàgrima viva.

Tom es quedà palplantat, estranyat amb aquella sortida.

-Que estranyes que són les dones! -es va dir a si mateix-. Que no li han pegat mai a l'escola! I quina importància té, que a un li peguin? [...] Evidentment, no diré al vell Dobbins qui ho ha fet, i ja veurem què passarà. El

vell Dobbins preguntarà qui ha estripat el llibre. No contestarà ningú. Llavors farà el que fa sempre, primer en preguntarà a un, després a un altre, i quan li toqui a qui ho ha fet sabrà que ha estat aquella persona sense que ningú li ho digui. Les noies sempre es delaten per la cara que fan. [...]

Tom es va ajuntar amb un grup de nens que hi havia al pati i que van entrar a l'escola una mica després, en arribar el mestre. Tot i que hi posava voluntat, Tom no aconseguia interessar-se per l'estudi. Cada vegada que feia una ullada a la banda de les nenes, el rostre afligit de Becky el turmentava. [...]

Va passar una hora. [...] El senyor Dobbins va agafar finalment el llibre i es va arregar a la seva cadira per llegir-lo. [...]

Un instant després, el mestre va mirar cellajunt els escolars, i tots se sobresaltaren davant d'aquella mirada feta a propòsit perquè tremolés de por fins el més innocent. Hi hagué un llarg silenci mentre el mestre, contenint la seva ira, examinava severament els seus deixebles.

-Qui ha estripat el gravat? -preguntà a la fi.

No va contestar ningú. S'hagués pogut sentir caure una agulla. Continuava el silenci. El mestre repassava rostre rere rostre per llegir-hi el culpable.

-Benjamin Rogers, has estat tu, qui l'ha estripat?

Una negativa i un nou silenci.

-Joe Harper, has estat tu?

Una altra negativa. La intranquil·litat d'en Tom creixia i creixia a mesura que avançava l'interrogatori. El mestre llançà una mirada general als nens i s'adreçà amb decisió a les nenes.

-Amy Lawrence?

Moviment negatiu de cap.

-Grace Miller?

El mateix signe.

-Susan Harper?

Nova negativa. La noieta següent era Becky Thatcher. En Tom tremolava de cap a peus en veure's impotent per salvar la situació.

-Rebeca Thatcher -en Tom mirà la cara de la petita, que estava pàl·lida de terror-, has estat tu qui ha estripat...? No, mira'm als ulls -les seves mans es van alçar suplicants-. Has estat tu qui ha fet malbé aquest llibre?

Un pensament ràpid com un llampec creuà la ment d'en Tom, que, posant-se dret, va cridar:

-He estat jo!

L'escola en pes mirà estranyada el company que cometia aquella increïble bogeria. A en Tom, li calgueren uns moments per tornar en si de l'emoció que el dominava, i quan va avançar per rebre el càstig, la sorpresa, la gratitud, l'adoració que brillava en els ulls de Becky li van semblar prou compensació per poder suportar fins a cent plantofades.

Mark Twain. *Les aventures de Tom Sawyer*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta el 1971 pel Círculo de Lectores, S.A. Barcelona.

L'autor i la seva obra

Mark Twain, nom amb què és conegut Samuel Langhorne Clemens, va néixer a Florida, Missouri, el 1835 i va morir a Redding, Connecticut, el 1910. Els records de la seva infantesa, arran de quedar-se orfe als dotze anys, i les diverses feines que va estar fent a la regió del Mississipí van ser l'element principal de les seves obres: *Vida al Mississipí* (1883), *Les aventures de Tom Sawyer* (1876) i *Huckleberry Finn* (1882). En les seves pàgines, s'hi pot apreciar una intenció humorística constant, que en les darreres obres esdevé una sàtira més amargant. Altres títols seus són *El príncep i el captaire* (1882) i *Un ianqui a la cort del rei Artús* (1889).

Comprensió

- 1) De què tracta el llibre que el senyor Dobbins, el mestre, té tancat amb clau a la seva taula?
- 2) Què li passa al llibre quan apareix en Tom?
- 3) Per què odia en Tom, la Becky?
- 4) Què passa quan el mestre pregunta a la Becky si ha estat ella?
- 5) Per què creus que ho fa, en Tom?

Filmografia

- ▶ *Les aventures de Tom Sawyer* (1938). Dirigida per Norman Taurog. Intèrprets: Tommy Kelly, Jackie Moran, Ann Gillis, May Robson, Walter Brennan, Victor Jory, David Holt. Es considera la versió més bona i més clàssica.
- ▶ *Tom Sawyer* (1973). Dirigida per Don Taylor. Intèrprets: Johnny Whitaker, Jodie Foster, Celeste Holm, Warren Oates, Jeff East, Lucille Benson, Henry Jones. Pel·lícula musical.
- ▶ *Les aventures de Tom Sawyer* (1980). Sèrie japonesa de dibuixos animats.
- ▶ *Tom i Huck* (1995). Dirigida per Peter Hewitt. Intèrprets: Jonathan Taylor Thomas, Brad Renfro, Eric Schweig, Charles Rocket, Amy Wright, Michael McShane. Pel·lícula produïda per Walt Disney.

"Tom, you might even
be *President* some
day...if they don't
hang you first!"

Selznick International
presents MARK TWAIN'S beloved classic

THE
ADVENTURES
OF
TOM SAWYER
IN TECHNICOLOR

DAVID O.
SELZNICK

who produced
DAVID COPPERFIELD
and LITTLE LORD
FAUNTLEROY now
gives you the best
picture of his career
MARK TWAIN'S
beloved classic

Directed by Norman Taurog Released thru United Artists

Les aventures de Tom Sawyer (1938).
Entens què li diu, la tia Polly a en Tom?

FRAGMENT 17

En Huck, l'amic d'en Tom

No sabeu qui sóc si no heu llegit un llibre titulat *Les aventures de Tom Sawyer*, però no importa. Aquest llibre el va escriure el senyor Mark Twain i en general va dir la veritat. Va exagerar algunes coses, però en conjunt va dir la veritat. Això no és res. No he conegut mai ningú que no hagi mentit alguna vegada, exceptuant la tia Polly, o la vídua, o fins i tot Mary. La tia Polly -la tia Polly d'en Tom-, Mary i la vídua Douglas, de les quals parla aquell llibre, que en conjunt és un llibre sincer, amb algunes exageracions, com ja he dit abans.

El llibre s'acaba d'aquesta manera: en Tom i jo trobem els diners que els lladres havien amagat a la cova i ens fem rics. Ens van tocar a cadascun sis mil dòlars en or. Feia por veure tants diners junts. Bé doncs, el jutge Thatcher els va posar a interès i ens va donar un dòlar diari a cadascun durant tot l'any... [...] La vídua Douglas em va adoptar com si fos fill seu i va afirmar que em civilitzaria, però era dur viure sempre a casa, tenint en compte els costums tan regulars i decents que tenia la vídua. Per tant, quan ja no vaig poder suportar-ho més, em vaig escapolir. Em vaig posar la roba vella, em vaig ficar en la meva bóta de sucre un altre cop i em vaig sentir lliure i satisfet. Però Tom Sawyer em va venir a buscar i em va dir que pensava organitzar una banda de lladres i que m'hi podria unir si tornava amb la vídua i era respectable. Així que hi vaig tornar.

La vídua va plorar molt per mi i em va dir "pobra ovelleta extraviada" i moltes altres coses, però, això sí, sense cap mala intenció. Em va posar una altra vegada vestits nous i jo no feia més que suar i suar i notar-me encongit. Bé, doncs, ja hi tornàvem a ser. La vídua demanava el sopar tocant una campana i tu havies de presentar-t'hi amb puntualitat. Un cop s'havia assegut a taula, no podies començar a sopar, sinó que t'havies d'esperar que la vídua abaixés el cap i rondinés una mica per damunt del sopar, encara que no hi havia res dolent. És a dir, només que tot estava cuinat a part. És diferent quan es posa tot junt a dins d'una cassola i es barreja, ajuntant el suc d'unes coses amb les altres, i així tenen més bon gust.

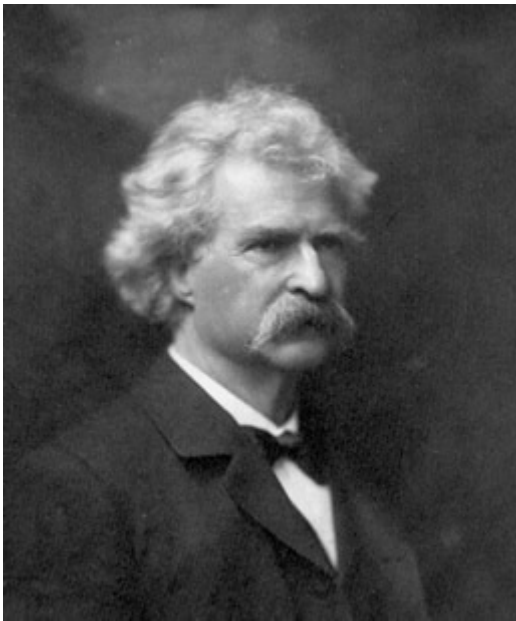
Després de sopar va treure un llibre i em va parlar de Moisès i dels joncs, i jo suava per entendre-la, però a poc a poc em va fer comprendre que

Moisès havia mort feia moltíssim temps, de manera que vaig deixar d'interessar-m'hi, perquè els morts no em fan gaire gràcia.

Mark Twain. *Les aventures de Huck Finn*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta el 1971 pel Círculo de Lectores, S.A. Barcelona.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *Les aventures de Tom Sawyer*.

Comprensió

- 1) Com acaba, *Les aventures de Tom Sawyer*?
- 2) Qui adopta en Huck?
- 3) Com l'anomena, quan en Huck torna després d'haver-se escapat de casa?
- 4) De qui li parla, la vídua, després de sopar?
- 5) L'escolta amb interès, en Huck? Per què?

Filmografia

- *Huckleberry Finn* (1939). Dirigida per Richard Thorpe. Intèrprets: Mickey Rooney, Walter Connolly, William Frawley, Rex Ingram, Lynne Carver, Jo Ann Sayers.
- *Les aventures de Huckleberry Finn* (1960). Dirigida per Michael Curtiz. Intèrprets: Eddie Hodges, Tony Randall, Patty McCormack, Neville Brand, Buster Keaton, John Carradine, Harry Dean Stanton.
- *Les aventures de Huckleberry Finn* (1993). Dirigida per Stephen Sommers. Intèrprets: Elijah Wood, Courtney B. Vance, Robbie Coltrane, Dana Ivey, Jason Robards, Paxton Whitehead, Anne Heche, James Gammon, Ron Perlman.

FRAGMENT 18

L'estupidesa dels malnoms

Quan estàvem dos o tres anys per sota de la classe dels becaris, el nostre mestre era Shibanz. Anava pulcrament afaitat, duia el cabell molt curt, de raspall, rematat al darrere per una cueta minúscula de braman. Se'ns encongia l'ànima només de veure'l. Entre els animals és freqüent que els que tenen agulló no tinguin ullals. El nostre mestre tenia totes dues coses alhora. Per una banda deixava anar clatellots, bufetades i pessigades igual que cau pedra sobre les plantes; per l'altra, ens amargava la vida amb els seus sarcàstics comentaris lacerants.

Sempre s'estava queixant que s'havia perdut la antiga relació entre mestre i pupil, que ara l'alumne ja no respectava el seu professor com si fos un déu. Quan feia aquests comentaris imposava després la seva gloriosa divinitat sobre els caps dels estudiants amb considerable contundència. De tant en tant rugia, però en fer-ho, solia entremesclar tantes paraulotes que ningú que el sentís podia prendre'l per una encarnació divina. [...] Fos com fos, ningú no confonia aquest déu de Tercera B amb benèvoles deïtats com Indra, Xandra, Varuna o Kartik. Només trobàvem que s'assemblava a un: Yama, el déu de la mort. Després de tants anys no és cap pecat ni em fa cosa reconèixer-ho, tots desitjàvem en el nostre interior que se n'anés al més aviat possible al seu regne. No ens havíem adonat, tanmateix, que cap déu seria mai tan calamitosos com un home-déu. Els déus immortals que viuen al paradís no fan mal a ningú: si arrenquem una petita flor i els l'oferim, estaran tan contents; però no es dediquen a fustigar-nos si no ho fem. Al contrari, els nostres homes-déus exigeixen molt més i, si troben una petita falta, ens envesteixen amb els ulls rojos de sang. Aleshores ja no s'assemblen gens als déus.

El nostre mestre posseïa una arma molt especial per torturar-nos. Dit així pot semblar una minúcia, però a la realitat era summament cruel: es dedicava a posar malnoms als alumnes. El nom és només un conjunt de sons i, tanmateix, la gent, per regla general, aprecia més el seu nom que a ella mateixa. Per guanyar-se un nom, les persones són capaces de suportar moltes penes, fins i tot són capaces de donar la seva vida per ell, si cal, amb tal de mantenir-lo sense taca. Alterar el nom d'algué orgullós del seu significa ferir-lo en una zona

encara més vulnerable que el propi cor. Fins i tot ofendries a qui li canviessis el seu lleig nom per un de bonic.

De tot això es pot deduir que l'home sent més afecció per allò aparent que per allò substancial; valora més el preu de la joia que la pedra preciosa en si; el què diran més que la consciència; i el nom d'un més que un mateix.

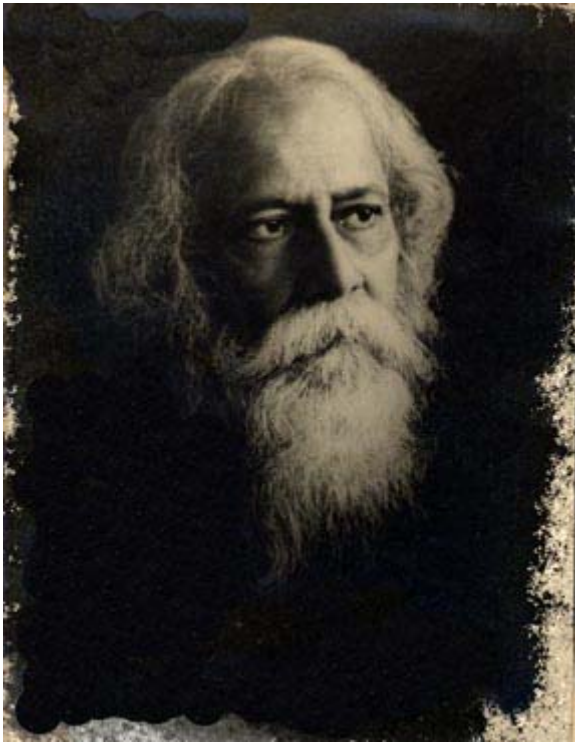
Conforme a aquesta profunda i arcana llei de la naturalesa humana, quan el mestre anomenà "lluç" en Shashi, el nostre company es va disgustar moltíssim, i encara més quan comprengué que per posar-li aquest malnom s'havia fixat que s'assemblava al peix. Tot el que va poder fer va ser resignar-se i sofrir-lo en silenci.

El malnom d'Ashu, un altre company, era "doneta"; però darrere d'aquest assumpte hi ha tota una història.

El pobre Ashu era una bellíssima persona. Era molt tímid i no es ficava mai amb ningú. Segurament era el més petit de la classe; [...] era molt estudiós i a gairebé tots els nois del col·legi els feia il·lusió tenir-lo com a amic. Però ell no jugava mai amb els altres, i quan acabaven les classes, se n'anava a casa sense perdre ni un minut. A la una, l'hora del pati, venia una jove criada i li portava dolços embolicats en fulles i un gerret de bronze amb aigua. Ashu se n'avergonyia i feia la sensació que estava desitjant que la noia se n'anés al més aviat possible. Volia ser un més de la classe, tot i que la resta érem de condició humil.

Rabindranath Tagore, *Doneta*, dins *Contes*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta per PPC, Editorial y Distribuidora, SA. Madrid, 1996.

L'autor i la seva obra

Rabindranath Tagore va néixer a Calcuta el 1861 i va morir a Bolpur, Bengala, el 1941. Va ser músic, pintor i filòsof a més d'escriptor. Últim dels catorze fills d'una família selecta, va estudiar lleis, literatura i música occidentals a Anglaterra. En tornar a l'Índia es va ocupar de l'administració de les propietats del seu pare i va establir llavors un contacte íntim amb les tradicions populars, així com amb la pobresa i l'endarreriment, notes dominants en molts dels seus escrits. Va fundar una escola (1901) basada en els postulats de la llibertat intel·lectual i la formació harmònica de l'home, convertida més tard (1921) en la universitat internacional de Viśva Bhāratī, institució que combina antics ideals indis amb tendències netament europees. La seva literatura es caracteritza pel seu lirisme, que uneix harmònicament estils indis i anglesos, i pel seu pensament humanista, que té alhora accents místics, internacionalistes i de protesta social. La seva fertilitat mental era immensa, i va aconseguir de revolucionar la majoria dels gèneres literaris indis tradicionals. Amb els seus poemes, balades, novel·les, obres de teatre i assaigs tingué un impacte profund en les noves generacions d'escriptors indis. La seva obra reflecteix el seu temperament místic i la seva altura espiritual. Entre les seves nombroses obres algunes han tingut una ressonància universal, com *Ofrena de càntics* (1910), que li valgué el premi Nobel de literatura (1913), *La lluna creixent* (1913), *El jardiner* (1913)...

Comprensió

- 1) Li queia bé, al narrador, el seu mestre? Per què?
- 2) A quin déu troba que s'assembla?
- 3) Quina era l'arma especial que tenia el mestre per torturar-los?
- 4) Descriu com era l'Ashu.
- 5) Saps per què li diu "doneta", el mestre? Doncs perquè un dia, la germana petita de l'Ashu li demana si pot jugar amb ella a nines, perquè està molt sola, i ell (per fer-li un favor) hi juga. El mestre passa per allí i el veu. Què en penses, d'aquest malnom?

FRAGMENT 19

Salvant orangutans

Aquell dia tampoc no seria gaire tranquil, perquè un parell de *daiaks* van entrar a buscar la Rosa. Duien un nadó orangutan als braços. Era una femella.

Deien que l'havia portada la policia, requisada d'un poble dels voltants.

Tenia aspecte de no haver menjat durant hores i no s'aguantava dreta.

-Fa pena veure-la, amb aquesta cara tan trista, tieta. Què li ha passat?

-Doncs segur que van matar la mare i a ella se la van emportar per vendre-la a la ciutat. Però, com que és tan petita, se'ls devia estar morint i han preferit donar-la a la policia.

Mentre parlava, la tieta ja se l'emportava a la sala de quiròfan per fer-li una revisió general. Una de les ajudantes de la clínica preparà el sèrum per injectar-l'hi.

-Està deshidratada i, si no li donem aliment, no aguantarà fins demà.

-Vols que t'ajudi, tieta? La puc vigilar mentre dorm. És tan petita! Sense mare es pot morir, oi?

-Segurament. Necessiten el referent de la mare per sobreviure, però no t'hi amoïnis, que tindrà la Yuma com a mare mentre ho necessiti. És una noia molt maca i jove que la vigilarà fins que es posi bona. Dormirà amb ella dia i nit.

Després de posar la cànula intravenosa a l'animaló, la Rosa s'emportà en Martí cap a la sala del costat.

-Avui serà un dia molt atrafegat, Martí. Els *daiaks* que han vingut avui portaran un orangutan que han trobat ferit a la selva. Està molt greu i potser l'haurem d'operar.

L'orangutan ferit va arribar a mitja tarda en una gàbia i feia pena de veure. Tenia les mans en carn viva.

-Què li ha passat? -preguntà en Martí, en veure'l a la taula d'operacions un cop anestesiàt.

-Segurament ha caigut en una trampa dels furtius. Preparen uns artefactes on els orangutans posen les mans i s'hi queden enganxats.

-Són unes trampes molt bèsties, tieta! La mà dreta no la té gaire bé, oi?

La tieta no contestà i es limità a posar-se la careta i la bata i s'esterilitzà les mans. S'apropà tot seguit a la taula d'operacions on jeia l'orangutan,

envoltat de quatre ajudants que també estaven preparats.

En Martí no ho va poder veure gaire bé, enmig de tants caps; però, pel tot dels comentaris que feien, l'operació no va anar bé. Feia massa dies que havia caigut a la trampa i se li havia gangrenat la mà.

Tot d'una, tothom es mobilitzà. En Martí no gosà preguntar on el portaven, però s'enfilà al darrere de la camioneta, al costat dels *daiaks* i de la gàbia amb l'orangutan. Arribaren a l'ambulatori del poble, on el doctor, que normalment es desplaçava a la clínica per fer la cirurgia, ja els esperava. Entre la Rosa i el metge serraren la mà del pobre animal i la tieta li cosí el braç com aquell qui cus un mitjó.

-Li hem fet un monyó, però no hi ha gaire esperança. L'hem trobat massa tard i la infecció la deu tenir escampada per tot el cos.

-Jo crec que se salvarà, tieta. Es veu molt gros i fort. I... ja podrà viure amb una sola mà?

-Sí, encara que seria millor amb totes dues, s'ho pot fer molt bé amb una sola mà. És com les persones.

-I quina classe de persones són les que fan mal als orangutans?

-Són els furtius. Es dediquen a caçar orangutans per vendre'ls.

-I per què no ho impedeixes, tieta?

-Perquè és molt difícil, Martí, ja ho entendràs. Et portaré a la selva un dia d'aquests.

-Si me'n trobo algun, tieta, li clavaré un bon cop de puny o, millor, li llançaré un dard! Això mateix!

-Bé, no en parlem més, de coses tristes. Vine, que anirem a veure com està la nostra petita convidada.

A la tornada, van instal·lar l'orangutan en una gàbia de l'interior, a "cures intensives", com en deia la tieta. I van anar a veure la Rachel

-que així és com li havien posat-, que dormia plàcidament en una matalasset a terra, al costat de la mare adoptiva, la qual li anava vigilant el tub de sèrum que duia enganxat al braç.

-Demà la tornarem a visitar i tu mateix li podràs fer moixaines. Els agrada molt que els parlis i els acaronis.

-Sí, és clar que ho faré!

-Però... oi que tens gana, Martí? Doncs va, que avui menjaràs *nasi*

goreng!

Pilar Garriga. *Un estiu a Borneo*. Editorial Barcanova, SA. Col·lecció “Sopa de Llibres”, 82. Barcelona, 2003.

L'autora i la seva obra

Pilar Garriga va néixer a Barcelona, i és professora d'anglès a l'IES Joan d'Àustria d'aquesta ciutat. Després d'*Un estiu a Borneo*, ha publicat *L'home del bosc*. Aquests dos llibres estan basats en les experiències reals de la seva germana, que és veterinària i va viure cinc anys a la selva de Borneo salvant i cuidant orangutans. Pilar Garriga ha traduït més de dos-cents llibres infantils i juvenils i col·labora en el Seminari de Literatura Infantil i Juvenil de Rosa Sensat.

Comprensió

- 1) Qui creus que són, els *daiaks*?
- 2) Qui farà de mare de l'orangutaneta mentre estigui a la clínica de la selva?
- 3) En què consisteix, fer de mare adoptiva d'orangutans?
- 4) Hi ha un altre orangutan que han portat ferit, i que té la mà gangrenada per haver-la tinguda enganxada molts dies en una trampa dels caçadors. Què ha de fer la Dra. Rosa per salvar-li la vida?
- 5) Espavila't i esbrina quin plat és el *nasi goreng*.

FRAGMENT 20

L'estàtua trista

A la part més alta de la ciutat, sobre una esvelta columna, s'alçava l'estàtua del Príncep Feliç. Tota ella era recoberta de primes plaquetes d'or fi, per ulls tenia dos safirs brillants, i un gran robí vermell flamejava en el puny de la seva espasa.

Per tot això era objecte d'una gran admiració.

-És tan bonic com un penell -va observar un dels regidors de la ciutat, que volia crear-se una reputació de bon gust artístic- però no és tan útil -afegia, tement que el prenguessin per un home poc pràctic, cosa que no era.

-Per què no ets com el Príncep Feliç? -preguntava una mare sensible al seu filllet, que li estava demanant la lluna-. El Príncep Feliç no ha demanat mai res a crits.

-Estic content de pensar que en el món hi ha algú que és completament feliç -va murmurar un home desgraciat, contemplant l'estàtua meravellosa.

-Realment, sembla un àngel -deien els nens de la Casa de Caritat en sortir de la Catedral, amb les seves brillants capes escarlates i els seus davantals nets i blancs.

-Com ho sabeu? -preguntava el professor de matemàtiques-. No n'heu vist mai cap.

-Ah! Els hem vist en somnis -responien els nens; i el professor de matemàtiques arrugava les celles, perquè no li agradava que els nens somiessin.

Una nit volà sobre la ciutat una petita oreneta. Les seves germanes havien partit cap a Egipte sis setmanes abans, però ella s'havia quedat enrere, ja que estava enamorada del més bell dels joncs. L'havia conegut durant els primers dies de primavera, mentre volava riu avall empaitant una gran papallona groga, i la seva figura esvelta la va seduir de tal manera que s'aturà per conversar amb ell.

-Et puc estimar? -digué l'oreneta sense embuts.

I el jonc li va fer una profunda reverència. Llavors l'oreneta volà en cercles al seu voltant, fregant l'aigua amb les ales, i fent-li llançar espurnes de plata. Aquesta era la seva manera de festejar, i així va passar tot l'estiu.

-És un enamorament ridícul -deien les altres orenetes-; aquest jonc no té

un cèntim i, en canvi, massa família-. I, en efecte, el riu apareixia cobert de joncs.

Més tard, quan arribà la tardor, totes les orenetes emprengueren el vol.

Després que les seves companyes se n'haguessin anat, l'oreneta se sentí sola, i va començar a mostrar-se cansada del seu enamorat.

-No té conversa -digué-, i em temo que sigui excessivament inclinat al coqueteig, perquè sempre està flirtejant amb la brisa-. I, en efecte, cada vegada que bufava el vent, el jonc li prodigava les seves més gracioses reverències.

-Reconec que estima molt la vida domèstica -continuà l'oreneta-, però a mi m'agrada viatjar, i a aquell que es casi amb mi, també li haurà d'agradar viatjar.

-Vols venir amb mi? -preguntà per últim al jonc. Però aquest va moure el cap, ja que se sentia massa lligat a la seva llar.

-T'has burlat de mi! -cridà l'oreneta-. Me'n vaig a les piràmides. Adéu! -i arrencà el vol.

Va volar durant tot el dia, i a la nit va arribar a la ciutat.

-On em podré recollir? -es preguntà-. Suposo que la ciutat deu haver fet preparatius per rebre'm.

Aleshores va veure l'estàtua sobre l'esvelta columna.

-M'hi arreceraré -va exclamar-. El lloc és bonic, i té molt bons aires.

I es col·locà precisament entre els peus del Príncep Felç.

-Tindrè un dormitori daurat -es va dir a ella mateixa tot mirant al seu voltant i disposant-se a dormir. Però en anar a posar el cap sota l'ala, una gruixuda gota d'aigua li va caure al damunt.

-Quina cosa més rara! -exclamà-. Cap núvol en el cel, els estels lluen clars i brillants, i tanmateix, plou. El clima del nord d'Europa és ben bé especial. Al jonc li agradava la pluja, però només era per egoisme pur.

Llavors va caure una altra gota.

-Per què serveix una estàtua si no ens pot aixoplugar de la pluja? -exclamà l'oreneta-. Hauré de buscar un bon teulat -i va decidir de tornar a emprendre el vol.

Però abans que hagués pogut obrir les ales, va caure una tercera gota. L'oreneta va mirar enlaire i va veure... Ah! Què és el que va veure?

Els ulls del Príncep Felç eren plens de llàgrimes, i eren llàgrimes el que

li relliscava per les daurades galtes. A la llum de la lluna el seu rostre era tan bell que la petita oreneta sentí el seu cor ple de pietat.

-Qui sou? -digué.

-Sóc el Príncep Felç.

-Aleshores, per què ploreu? -preguntà l'oreneta-. Gairebé m'heu deixat xopa.

Oscar Wilde. *El Príncep Felç* dins *Narracions i contes*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta per Ediciones Astarté. Barcelona, 1946.

L'autor i la seva obra

Oscar Wilde va néixer a Dublín

el 1854 i va morir a París el 1900. Va estudiar al Trinity College de Dublín, i més tard a Oxford, on va sobresortir en els estudis clàssics. Dotat d'un domini excepcional del llenguatge, el seu estil brillant, que es es va reflectir tant en l'obra literària com en assaigs i articles en la premsa, aviat li va reportar una gran popularitat. Va adoptar unes maneres afectades i frívoles que van escandalitzar la societat victoriana, la qual criticà amb ironia i mordacitat. Això i l'hedonisme -identificació del bé amb el plaer- amoralista que professava obertament li van crear nombrosos enemics. Va ser un decidit partidari del corrent estètic de l'art per l'art del final del s. XIX, que va difondre en nombrosos escrits i conferències com les que va fer als EUA i al Canadà el 1882. El 1884 es casà amb Constance Lloyd, de la qual tingué dos fills. Especialment conegut com a dramaturg, en aquest gènere destaquen les obres *El ventall de lady Windermere* (1892), que el consagrà, *Salomé* (1892), escrita en francès i base de l'òpera de Richard Strauss, *Una dona sense importància* (1893), *Un marit ideal* (1895) i la seva obra mestra, *La importància de ser franc*

(1895). Va escriure una única novel·la, *El retrat de Dorian Gray* (1891), titllada d'immoral. El 1895 va ser acusat d'homosexualitat pel pare del seu amant lord Alfred Douglas i, després de tres judicis, va ser condemnat a dos anys de treballs forçats, que complí a la presó de Reading, on va escriure *La balada de la presó de Reading* (1898), que descrivia les condicions inhumanes del règim penitenciari, i l'*Epistola: In carcere et vinculis, o De profundis*, sèrie de retrets al seu amant i, indirectament, a ell mateix per haver-se deixat portar fins al desastre. És també autor de diverses narracions i contes (*El crim de lord Arthur Savile*, 1891), i de narracions infantils, d'un cert to socialista, com *El Príncep Feliç* (1888). En sortir de la presó es va exiliar a França i adoptà el nom de Sebastian Melmoth. Té pàgina web.

Comprensió

- 1) Descriu l'estàtua del Príncep Feliç.
- 2) De qui s'havia enamorat, l'oreneta?
- 3) On havien marxat, les seves germanes? Per què?
- 4) On s'arrecera, l'oreneta? D'on surten, les gotes que li cauen al cap?
- 5) Per què creus que ho fa, el Príncep, això?

FRAGMENT 21

Un coet presumtuós

L'endemà els treballadors van venir per tornar a posar cada cosa al seu lloc.

-Es tracta, evidentment, d'una comissió -es va dir el Coet-. La rebré amb apropiada dignitat -i va aixecar el nas enlaire i va arrugar severament les celles, com si estigués pensant una cosa molt important. Però els treballadors no es van adonar que hi era fins a l'instant mateix en què se n'anaven. Aleshores un d'ells el va veure.

-Ei! -va exclamar-. Un mal coet! -i el llençà per sobre el mur, al fossat de l'altra banda.

-MAL COET? MAL COET? -es va dir mentre feia voltes per l'aire-. Impossible! GRAN COET, això és el que ha dit. MAL i GRAN sonen semblants, i de vegades es confonen.

I va caure en el fang.

-Aquest no és un lloc gaire confortable -observà-, però es tracta sens dubte d'algun balneari de moda, on m'han enviat perquè em refaci. Tinc els nervis estripats, i necessito repòs.

Aleshores una granoteta, d'ulls brillants com pedres precioses, i pell verda tacada, va nedar fins a ell.

-Ja veig que sou un nouvingut! -va dir la Granota-. Bé doncs, al cap i a la fi no hi ha res millor que el fang. Doneu-me temps plujós i un bassal i seré feliç. Creieu que aquesta tarda plourà? Això espero, tot i que el cel està blau i desemboirat. Quina llàstima!

-Ehem! Ehem! -digué el Coet, i començà a tossir.

-Quina veu tan dolça que teniu! -exclamà la Granota-. És ben bé com el raucar d'una granota, i raucar és la cosa més musical d'aquest món. Aquesta nit ja sentireu els nostres cors. Ens posem a l'antic estany dels ànecs, al costat de la granja, i comencem tan aviat com surt la lluna. El concert és tan sublim que tothom es manté despert per escoltar-nos. Ahir, sense anar més lluny, vaig sentir la dona del granger que deia a la seva mare que no havia pogut aclucar l'ull en tota la nit per nosaltres. És molt agradable sentir-se tan popular.

-Ehem! Ehem! -exclamà el Coet amb displicència. Se sentia molt molest per no poder-hi ficar cullerada.

-Una veu molt dolça, certament -prosseguí la Granota-. Espero que vindreu a l'estany dels ànecs. Vaig a fer una ullada a les meves filles. Tinc sis filles molt maques, i tinc por que no les trobi el lluç de riu. És un vertader monstre, i no dubtaria gens ni mica a fer-les servir d'esmorzar. Bé, adéu; m'ha complagut molt la vostra conversa, us ho asseguro.

-La nostra conversa! -exclamà el Coet-. Si sempre heu parlat vós. Això no és conversar.

-Algú ha d'escoltar -contestà la Granota-, i a mi m'agrada portar la veu cantant quan parlen uns quants. Així s'estavia temps i s'eviten discussions.

-Doncs a mi m'agrada discutir -digué el Coet.

-No ho crec -replicà la Granota amb to complaent-. Les discussions són summament vulgars, perquè tothom, en la bona societat, defensa exactament les mateixes opinions. Adéu per segona vegada; allà baix veig les meves filles.

I la granoteta s'allunyà nedant.

-Sou una persona molt irritant -digué el Coet-, i molt mal educada. Detesto les persones que parlen d'elles mateixes, com vós, quan un vol parlar d'ell mateix, com jo. Això és el que es diu egoisme, i l'egoisme és una cosa altament detestable, en especial per a una persona del meu temperament, ja que sóc conegut pel meu caràcter molt afectuós. De fet, hauríeu de prendre exemple de mi; possiblement mai no podreu tenir un model millor. Ara que se us ofereix l'ocasió, l'hauríeu d'aprofitar, perquè tornaré a la Cort de seguida. Allà sóc un gran favorit; de fet, el Príncep i la Princesa es van casar ahir en honor meu. Per descomptat, vós no sabeu res d'aquestes coses, ja que sou una provinciana.

-No aconseguireu res parlant-li -digué la Libèl·lula, posada a l'extrem d'un llarg jonc-. Res en absolut, perquè se n'ha anat.

-Bé doncs, és ella qui s'ho perd, no jo -respongué el Coet-. No deixaré de parlar pel simple fet que la gent no em pari atenció. M'agrada escoltar-me. És un dels meus majors plaers. Freqüentment mantinc llargues converses amb mi mateix, i sóc tan profund de pensament que de vegades no entenc ni una paraula del que dic.

Oscar Wilde. *L'il·lustre coet* dins *Narracions i contes*. El fragment reproduït

és una traducció lliure de l'edició feta per Ediciones Astarté. Barcelona, 1946.
El conte original és del 1888.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *El Príncep Felç*.

Comprensió

- 1) Per què un treballador exclama "un mal coet" i el llença?
- 2) Com s'explica, el coet presumtuós, que l'hagin tirat al fang?
- 3) La Granota també és força presumptuosa. Com ho notes, això?
- 4) A qui diu el Coet que detesta i per què?
- 5) Quin és un dels majors plaers del Coet? Amb qui parla amb freqüència? Què comenta sobre la profunditat del seu pensament?

FRAGMENT 22

Amb la família al supermercat

Una d'aquestes tardes Marcovaldo va sortir amb la família a fer un volt. Com que no tenien ni un duro, la seva distracció era mirar com compraven els altres; ja que el diner, com més en circula, més n'espera qui no en té: "Abans o després acabarà per passar-ne, per poc que sigui, també per la meva butxaca." En canvi, el sou de Marcovaldo, entre que era poc i que de família eren molts, i que havien de pagar terminis i deutes, se n'anava a penes acabat de cobrar. De tota manera, sempre feia de bon mirar, sobretot fent una volteta pel supermercat.

El supermercat funcionava en règim d'autoservei. Hi havia aquells carros, com cabassos de ferro amb rodes, i cada client empenyia el seu i l'omplia de qualsevol bé de Déu. També Marcovaldo, en entrar, va agafar un carro, i un la seva dona i un cadascun dels seus quatre fills. I anaven així en processó amb els carros davant, per entre prestatges curulls de muntanyes de coses comestibles, i s'assenyalaven les salsitxes i els formatges els uns als altres i els anomenaven, com si per entre la gentada reconeguessin cares d'amics, o com a mínim de coneguts.

-Pare, ho podem agafar, això? -preguntaven els nens a cada punt i moment.

-No, no es toca res, està prohibit -deia Marcovaldo mentre recordava que a la fi d'aquella volta l'esperava la caixera per a la suma.

-I per què aquella senyora d'allà ho agafa? -insistien, en veure totes aquestes dones que, havent entrat per comprar només dues pastanagues i un api, no sabien resistir-se davant una piràmide de llaunes i tum! tum! tum! amb un gest entre distret i resignat deixaven caure llaunetes de tomàquets pelats, préssecs en almívar, anxoves en oli que tamborinejaven dins del carro.

El cas és que, si el teu carro és buit i el dels altres ple, ho pots suportar fins a cert punt: després t'agafa una enveja, una angoixa, i no resisteixes més. Llavors Marcovaldo, després d'haver recomanat a la dona i als fills que no toquessin res, va girar de pressa per una cantonada entre els prestatges, se sostragué de la vista de la família i, prenent una llauna de dàtils d'un prestatge, la va posar al carro. Només volia assaborir el plaer de carretejar-la durant deu

minuts, fer veure també ell les seves compres com feien els altres, i després tornar-la al lloc d'on l'havia agafada. Aquesta llauna, i també una ampolla vermella de salsa picant, i un paquet de cafè, i un paquet blau de *spaghetti*. Marcovaldo estava segur que, fent-ho amb delicadesa, com a mínim durant un quart podria assaborir la joia de qui sap escollir el producte, sense haver de pagar ni cinc cèntims. Però ai si els seus fills el veien! De seguida s'haurien posat a imitar-lo i qui sap quin guirigall no hi hauria hagut!

Marcovaldo intentava de no deixar rastre, i recorria un camí en ziga-zaga pels departaments, seguint adés minyones enfeinades adés senyores empolainades. I com que l'una i l'altra allargaven la mà per agafar una carabassa groga i olorosa o una capsa de formatgets, ells les imitava. Els altaveus difonien musiquetes alegres: els consumidors es movien o s'aturaven seguint-ne el ritme, i al moment just allargaven el braç i agafaven un article i el posaven al seu carro, tot al compàs de la música.

Ara el carro de Marcovaldo era curull de mercaderia; els seus passos el duïen a endinsar-se en departaments menys concorreguts; els productes amb noms cada vegada més poc desxifrables estaven tancats en capses amb figures de les quals no quedava clar si es tractava d'adobs per a l'enciam o de llavors d'enciam o d'enciam de veritat o de verí per als cucs de l'enciam o de gra per atreure els ocells que es mengen aquells cucs o bé condiment per a l'enciam o per als ocells rostits. Fos el que fos Marcovaldo en prenia dues o tres capses.

Així anava per entre dues parets altes de prestatges. De cop el passadís s'acabava i hi havia un llarg espai buit i desert amb llums de neó que feien brillar les rajoles. Marcovaldo era allà, sol amb el seu carro de mercaderia, i al fons d'aquell espai buit hi havia la sortida amb la caixa.

El primer instint va ser el d'arrencar a córrer amb el cap cot tot empenyent el carro davant seu com un tanc i escapar-se del supermercat amb el botí abans que la caixera no pogués donar l'alarma. Però en aquell moment d'un altre passadís d'allà a prop en va sortir un carro encara més ple que el seu, i qui l'empenyia era la seva dona Domitilla. I, d'una altra banda, en va treure el nas un tercer i Filippetto l'estava empenyent amb totes les seves forces. Aquell era un punt on convergien els passadissos de molts departaments, i de cada sortida n'apareixia un fill de Marcovaldo, tots

empenyent cavallets com vaixells mercants. Tots havien tingut la mateixa pensada, i ara que es trobaven s'adonaven d'haver ajuntat un catàleg de totes les existències del supermercat.

-Pare, som rics, doncs? -va preguntar Michelino-. Tindrem menjar per a tot un any?

-Enrere! De pressa! Lluny de la caixa! -va exclamar Marcovaldo, fent mitja volta i amagant-se, ells i les seves mercaderies, darrera els prestatges; i va arrencar a córrer ajupit com si estigués sota el tir de l'enemic i tornant a perdre's per entre els departaments. Un soroll ressonava al seu darrere; es va girar i va veure tota la família que, empenyent els seus vagons com un tren, li galopaven a l'encalç.

-Aquí ens demanen un compte d'un milió!

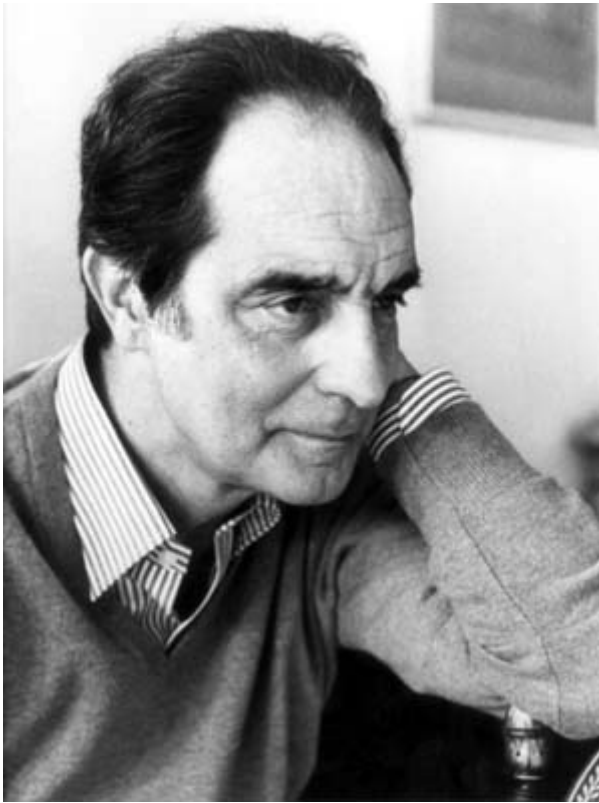
El supermercat era gran i envitricollat com un laberint: hom hi podia voltar durant hores i hores. Amb tantes provisions a disposició, Marcovaldo i família haurien pogut passar-hi l'hivern sencer sense sortir-ne. Però els altaveus ja havien interromput la seva musiqueta, i deien: "Atenció! D'aquí a un quart el supermercat tanca! Els preguem que es dirigeixin cap a la caixa!"

Era el moment de desfer-se del carregament: o ara o mai. Amb l'avís dels altaveus la gernació de clients havia pres una fúria frenètica, com si es tractés dels últims minuts de l'últim supermercat de tot el món, una fúria que no s'entenia si era d'agafar tot el que hi havia o de deixar-ho tot allà, en definitiva un munt d'empentes al voltant dels prestatges, que Marcovaldo amb Domitilla i els fills aprofitaven per tornar a posar la mercaderia als prestatges o per fer-la rrelliscar cap als carros d'altres persones. Les devolucions es feien sense ordre ni concert: el paper-matamosques al prestatge del pernil, una col de cabdell entre les coques. A una senyora, no s'adonaren que en comptes del carro empenyia un cotxet amb un nadó: li posaren una garrafa de vi.

Això de privar-se de les coses sense ni tan sols haver-les tastat era un sofriment que feia vessar les llàgrimes. I així, en el mateix moment en què deixaven un tubet de maionesa, els queia de sotamà un enfilall de plàtans, i se'l quedaven; o un pollastre rostit en comptes d'una baieta de niló; amb aquest sistema els seus carros de la mateixa manera que es buidaven es tornaven a omplir.

Italo Calvino, *Marcovaldo*. Edicions de La Magrana, SA. Col·lecció L'Esparver, 44. Barcelona, 1997. Traducció de Carme Arenas.

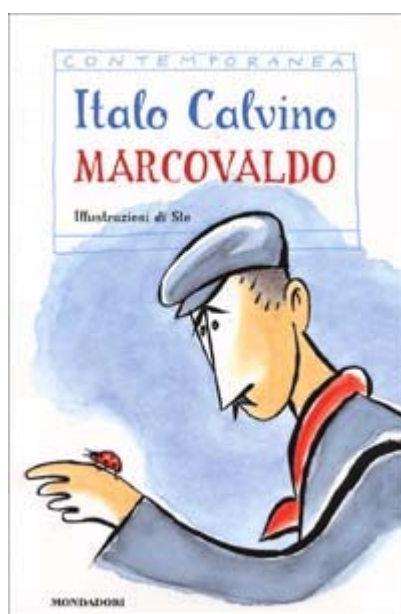
L'autor i la seva obra

Italo Calvino va néixer a Santiago de las Vegas (l'Havana) el 1923 i va morir a Siena (la Toscana) el 1985. La seva primera novel·la es va inspirar en la resistència antifeixista: *Il sentiero dei nidi di ragno* (1948); posteriorment va evolucionar cap a l'humorisme poètic i fantàstic i va introduir l'element meravellós en la seva obra. És autor de la trilogia *I nostri antenati*: *Il visconte dimezzato* (1952), *Il barone rampante* (1957) i *Il cavaliere inesistente* (1959), on expressa amb un humorisme punyent el sentiment de culpa que l'intel·lectual experimenta davant els fets. D'altres obres seves són: *La speculazione edilizia* (1957), *La nuvola di smog* (1958), *La giornata di uno scrutatore* (1963), *Le cosmicomiche* (1965), *Marcovaldo* (1966), *Ti con zero* (1967), *Le città invisibili* (1972), *Il castello dei destini incrociati* (1973), *Se una notte d'inverno un viaggiatore* (1979) i *Palomar* (1983).

Comprensió

- 1) Quants són, els membres de la família de Marcovaldo?
- 2) Quins noms surten?
- 3) Aquesta traducció es va fer el 1997, quatre anys abans que s'implantés la moneda de l'euro. Quina expressió es fa servir que t'ho indica?
- 4) Què fan, Marcovaldo i la seva família quan entren al supermercat?
- 5) L'humor i la ironia de *Marcovaldo* són constants. Amb què compara l'autor els carros plens de la família?

FRAGMENT 23

Gulliver arriba a Lil·liput

Vam donar-nos a la vela a Bristol, el 4 de maig de 1699, i el nostre viatge, en començar, fou pròsper.

No estaria bé, per moltes raons, enutjar el lector amb els detalls de les nostres aventures per aquelles mars; basti'm informar-lo que en la travessia d'allí cap a les Índies Orientals vàrem ésser empesos per una tempesta violenta cap al nord-oest de la terra de Van Diemen. [...] Dotze homes de la tripulació havien mort a causa del treball excessiu i la mala alimentació; la resta es trobava summament afeblida. El 5 de novembre, que era el començament de l'estiu per aquelles regions, trobant-se el temps molt emboirat, els marins albiraren una roca a la distància d'un mig cable del nostre vaixell; però el vent era tan fort que hi fórem empesos dretament, i el vaixell va escarxar-s'hi. Sis homes de la tripulació vam llençar el bot a la mar, i així vam poder deseixir-nos del vaixell i de la roca. Vam remar, segons el meu càlcul, unes tres llegües, fins que ja no vam poder més, perquè estàvem exhaurits per l'esforç que havíem fet en el vaixell. Vam confiar-nos, doncs, a mercè de les ones; i no va passar mitja hora que el bot fou de sobte capgirat per una rafegada del nord. El que fou dels meus companys de bot, així com dels qui van escapolir-se de la roca o romandre en el vaixell, no puc dir-ho; però suposo que tots foren perduts. Per la meva part, vaig nedar vers on la fortuna em portés, deixant-me empènyer pel vent i la maror. De tant en tant, deixava caure les cames, però no podia tocar fons; després d'anar així llarga estona i quan ja no em sentia capaç de continuar lluitant, vaig trobar-me dempeus; la tempesta estava ja molt apaivagada. El declivi era tan petit, que vaig caminar encara una milla abans d'arribar a la platja, cosa que vaig aconseguir, segons el meu càlcul, cap a les vuit del vespre. Aleshores vaig anar terra endins una mitja milla, però no vaig poder descobrir cap senyal de cases ni d'habitants; almenys, em trobava tan dèbil que no vaig poder albirar-los. Em sentia extremament fatigat; i amb la calor que feia, i gairebé una pinta d'aiguardent que vaig beure'm en deixar el vaixell, vaig sentir-me envaït per una gran son. Vaig ajeure'm damunt l'herba, que era molt curta i suau, i allí vaig adormir-me tan profundament com no recordava haver-ho fet en tota la meua vida, durant nou hores seguides,

segons vaig calcular en despertar-me, i veient que començava tot just a clarejar. Vaig voler aixecar-me, però no em vaig poder moure; puix que em trobava ajagut d'esquena, i vaig sentir-me braços i cames fortament subjectats a terra pels dos costats, i el cabell, que el tenia llarg i espès, també lligat de la mateixa manera. Igualment em sentia tot de fins lligams pel damunt del cos, des de sota les aixelles fins a les cuixes. Només podia mirar enlaire; el sol començava a escalfar, i la llum m'ofenia els ulls. Vaig sentir una remor confusa al meu entorn, però en la posició en què jeia no podia veure res sinó el cel. Al cap de poca estona, vaig sentir alguna cosa vivent que es bellugava damunt la meva cama esquerra, i, avançant lleugerament per damunt del meu pit, va pujar-me fins molt a prop de la barba; aleshores girant els ulls cap avall tant com vaig poder, vaig albirar una criatura humana que encara no tenia cinc polzades d'alta, amb un arc i una fletxa a les mans i un buirac a l'esquena. Mentrestant, vaig sentir-ne, almenys, quaranta més de la mateixa mena (segons vaig suposar), que seguien el primer. Jo estava extraordinàriament sorprès, i vaig posar-me a braolar tan fort, que tots van arrencar a córrer, esparverats; i alguns d'ells, segons van dir-me més tard, van prendre força mal en saltar del meu cos a terra. Nogensmenys, aviat van tornar, i un d'ells, que va arriscar-se fins a guaitar-me cara a cara, aixecant les mans i els ulls a manera d'admiració, va cridar amb una veu aguda, però distinta, "*Hekinah degul*". Els altres van repetir diverses vegades els mateixos mots, els quals jo aleshores no sabia què volien dir. Durant tot aquell temps, jo sentia, com pot creure el lector, el més gran neguit. A la fi, lluitant per alliberar-me, vaig tenir la sort de rompre els cordills i arrencar els pals que em subjectaven a terra el braç esquerre (perquè aixecant-lo fins al meu rostre vaig descobrir com s'ho havien fet per lligar-me). Ensems, amb una violenta estrebada, que em va produir una dolor excessiva, vaig afluixar una mica els cordills que em subjectaven els cabells per l'esquerra, de manera que vaig trobar-me en disposició de girar la testa un parell de polzades; però aquelles criatures van arrencar a córrer una segona vegada, abans que jo no les pogués atrapar; aleshores va produir-se una gran cridada en to agudíssim, i quan va acabar, vaig sentir un d'ells que cridava amb veu molt forta: "*Tolgo phonac!*" Immediatament vaig sentir no menys d'un centenar de fletxes descarregades contra la meva mà esquerra, les quals em punxaven com si fossin tot d'agulles; i ensems, van fer-ne una altra descàrrega

a l'aire, com fem a Europa amb les bombes, moltes de les quals suposo que em devien caure damunt del cos (encara que jo no vaig sentir-les); i algunes van anar-me a la cara, que jo tot seguit em vaig cobrir amb la mà esquerra.

Quan aquell xàfec de fletxes va aturar-se, vaig fer un gemec de greuge i dolor; i, com que em vaig esforçar altre cop per deslligar-me, ells van descarregar-me una altra tamborinada més forta que la primera, i alguns d'ells, amb piques, van provar de punxar-me els costats; per sort, jo duia un gec de camussa que no podien foradar. Vaig pensar que el més prudent fóra jeure sense moure'm, i el meu propòsit era continuar així fins a la nit, i aleshores, tenint ja deslligada al mà esquerra, fàcilment podria alliberar-me; quant als indígenes, jo tenia raons per a creure que tot sol em bastaria contra el més fort exèrcit que poguessin llançar contra mi, si tots havien d'ésser de la mateixa mida que els que havia vist. Però la fortuna va disposar de mi altrament. Quan aquella gent va observar que m'estava quiet, no va descarregar-me més fletxes; però, pel soroll que vaig sentir, vaig comprendre que el nombre llur creixia; i a unes quantre iardes de mi, vers la meva orella dreta, vaig sentir, durant prop d'una hora, que picaven, com gent treballant; i, girant la testa cap allí, tant com els pals i els cordills m'ho permetien, vaig veure un cadafal aixecat a un peu i mig de terra, capaç per a sostenir quatre dels habitants, i dues o tres escales per a pujar-hi; des d'allí, un d'ells, que semblava persona de qualitat, va adreçar-me un llarg parlament, del qual no vaig entendre ni una síl·laba. No vull deixar d'esmentar que, abans no va començar aquesta persona principal el seu discurs, va exclamar-se tres vegades: "*Langro dehul san*" (aquestes paraules i les d'abans van ésser-me després repetides i explicades). Immediatament, van venir una cinquantena d'habitants i van tallar els cordills que em subjectaven el costat esquerre de la testa, cosa que em va donar llibertat de girar-me cap a la dreta i observar la persona i el gest del qui anava a parlar-me. Semblava de mitjana edat, i era més alt que els tres que l'acompanyaven, dels quals l'un era un patge que li aguantava la cua del vestit i semblava una mica més alt que el meu dit del mig; els altres dos s'estaven un a cada costat del personatge, assistint-lo. Accionava com un orador perfecte, i vaig poder observar en el seu parlament alguns períodes d'amenaçes, i altres de promences, pietat i bondat. Vaig respondre-li amb poques paraules, però de la manera més submissa, aixecant la mà esquerra i els dos ulls cap al sol,

com posant-lo per testimoni; i com que em trobava en extrem famolenc, perquè no havia menjat ni un mos des de moltes hores abans d'abandonar el vaixell, vaig sentir les exigències de la natura tan poderoses, que no vaig poder menys de mostrar la meva impaciència (potser contra les regles estrictes de la polidesa), posant-me repetidament el dit a la boca, significant que necessitava aliments. El *hurgo* (d'un gran senyor en diuen així, com vaig saber més tard) em va comprendre d'allò més bé. Va baixar del cadafal i va manar que m'apliquessin diverses escales als costats, per les quals van pujar més d'un centenar d'aquells habitants, i van fer camí cap a la meva boca, carregats amb cistells plens de menjar, que havien estat proveïts i tramesos allí per les ordres del rei, tot just va comprendre el que li demanava. Vaig observar que hi havia carn de diversos animals; però no podia distingir-los pel tast. Hi havia espatlles, cuixes i lloms, de la figura que tenen els de moltó, i molt ben adobats, però més petits que les ales d'una alosa. Jo me'n menjava dos o tres de cada mossada, i vaig empassar-me d'un cop tres pans de la grossor de bales de mosquet. Ells m'anaven proveint tan de pressa com podien, fent mil senyals de meravella i esbalaïment de la meva grandària i del meu apetit. [...]

Confesso que vaig sentir temptacions diverses vegades, mentre em passaven amunt i avall del cos, d'atrapar-ne quaranta o cinquanta dels primers que se'm posessin a tret i rebotre'ls contra terra. Però el record del que havia experimentat i que probablement no devia ésser el pitjor que podien fer-me, i la prometença d'honor que els havia fet (que així interpretava jo la meva actitud sotmesa) van esvair aviat aquestes imaginacions.

Jonathan Swift, *Viatges de Gulliver*. Les Millors Obres de la Literatura Universal (MOLU), 5. Edicions 62 i "la Caixa". Barcelona, 1981. Traducció de J. Farran i Mayoral.

L'autor i la seva obra

Jonathan Swift (1667-1745) va ser un escriptor anglès (nascut, però, a Irlanda), i està considerat un dels millors satírics britànics. Clergue anglicà i degà de la catedral de Sant Patrici a Dublín, va intervenir tota la seva vida en política, primer com a liberal (*whig*) i després com a conservador (*tory*). A part de prosa, també va escriure poesia, com els llibres *Cadenus* i *Vanessa* (1726).

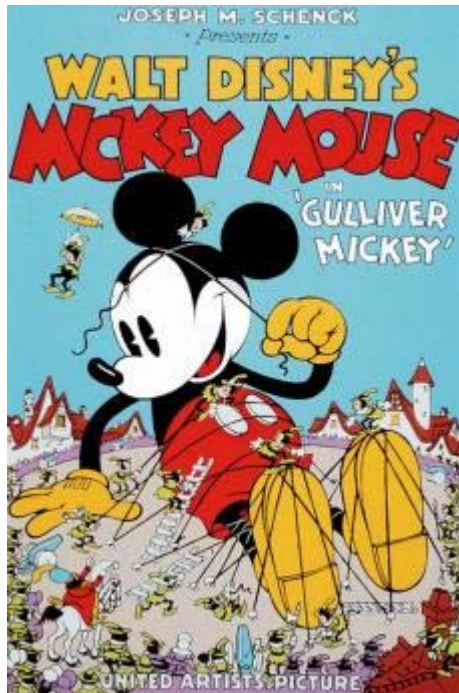
El 1726 surt publicat *Viatges de Gulliver*, llibre que aplega quatre viatges imaginaris de Lemuel Gulliver. En el primer viatge el protagonista va a Lil·liput (el país dels nans); en el segon, a Brobdingnag (el país dels gegants); en el tercer, a Laputa (així, tal com s'escriu i sona), Balnibarbi, Luggnagg, Glubbdubdrib i Japó, i en el quart, al país dels Huyhnhnms o Cavalls. Els llibres més famosos són els dos primers.

Comprensió

- 1) Després d'un naufragi, Gulliver va a parar Lil·liput. Quina mida tenen, aquests nans?
- 2) Per què creus que el lliguen, els nanets?
- 3) Gulliver té temptacions de contraatacar i carregar-se'n una pila, però no ho fa. Per què?
- 4) Al llarg dels anys, molts lectors han considerat els *Viatges de Gulliver* com un llibre per a nens i nenes. Tu, que n'has llegit un fragment i ja en tens un primer tast, què en penses? És *només* per a nens, o bé *també* per a adults?... O potser *només* per a adults? Justifica la resposta.
- 5) Els *Viatges de Gulliver* van avançar moltes discussions actuals sobre la filosofia de la ciència, la recerca de la immortalitat, els drets dels animals i sobre les relacions humanes. Comenta el tracte que els lil·liputencs tenen amb Gulliver.

Filmografia

- *Gulliver Mickey* (Walt Disney, 1934)

- *Els viatges de Gulliver* (Dave Fleischer, 1939). Juntament amb *Blancaneu i els set nans*, el primer llargmetratge de dibuixos animats.

► *Els viatges de Gulliver* (Jack Sher, 1960). Intèrprets: Kerwin Matthews, Jo Morrow, Lee Paterson, June Thornburn i Gregoire Aslan. Efectes especials de Ray Harryhausen. Film rodat a Espanya.

► *Els viatges de Gulliver* (Peter R. Hunt, 1977). Intèrprets: Richard Harris, Catherine Schell, Norman Shelley i Meredith Edwards. Barreja de persones reals amb dibuixos animats.

► *Els viatges de Gulliver* (Charles Sturridge, 1996). Pel·lícula per a la televisió. Intèrprets: Ted Danson, Mary Steenburgen, James Fox, Kristin Scott Thomas, Omar Sharif, Edward Fox, Ned Beatty i Geraldine Chaplin.

FRAGMENT 24

L'home invisible sembra el caos

El senyor Cuss va entrar corrent al saló.

-Ha tornat, Bunting! Salva't! S'ha tornat boig!

El senyor Bunting estava dret al costat de la finestra, intentant tapar-se amb l'estora de la xemeneia i el *West Surrey Gazette*.

-Qui és, que ha tornat? -digué, sobresaltant-se de tal manera que gairebé va deixar caure l'estora.

-L'home invisible! -respongué Cuss mentre corria cap a la finestra-. Anem-nos-en al més aviat possible! S'ha tornat boig! Boig del tot!

En un instant, ja havia sortit al pati.

-Déu del cel! -digué el senyor Bunting, que no sabia què fer, però en sentir el xivarri de la baralla que hi havia al passadís de la fonda, es decidí. Es va despenjar per la finestra, es va ajustar l'improvisat vestit com va poder i va arrencar a córrer pel poble tan ràpid com les seves cames, grosses i curtes, li ho permetien.

Des del moment en què l'home invisible va llançar un crit de ràbia i de la gesta memorable del senyor Bunting, corrent a través del poble, es fa impossible el recompte de tots els esdeveniments que van passar a l'ping. Potser la primera intenció de l'home invisible va ser la de cobrir la fugida de Marvel amb la roba i els llibres. Però va semblar que perdia la paciència, tot i que no en va tenir mai gaire, en rebre un cop per casualitat i, arran d'això, es va dedicar a donar cops a tort i a dret simplement per fer mal.

Us podeu imaginar el carrer d'l'ping ple de gent que corria d'un cantó a l'altre, portes que es tancaven amb força i gent que es barallava per trobar un lloc on amagar-se. Us podeu imaginar com va perdre l'equilibri el tauló sobre les dues cadires on estava enfilat el vell Fletcher i els terribles resultats. Una parella aterrida es va quedar a dalt d'un gronxador. Un cop tot va haver passat, els carrers d'l'ping es van quedar deserts, si descomptem la presència de l'enfadat home invisible, encara que hi havia cocos, lones i moltes restes de paradetes escampades per terra. Al poble només se sentia com tancaven les portes amb clau i passaven els forrellats, i, només de tant en tant, es podia veure algú traient el nas darrere el vidre d'alguna finestra.

Mentrestant, l'home invisible es divertia trencant tots els vidres de totes les finestres del *Coach and Horses* i llançant un llum del carrer a la finestra del saló de la senyora Gribble. De la mateixa manera, va haver de ser ell qui va tallar els fils del telègraf d'Adderhean a l'alçada de la casa de Higgins, a la carretera d'Adderhean. I, després de tot això, a causa de les seves peculiars facultats, es va quedar fora de l'abast de la percepció humana i no es va tornar a sentir ni veure mai més a Iping. Va desaparèixer del tot.

Però durant més de dues hores no hi va haver cap ànima que s'aventurés a sortir a aquell carrer desert.

Herbert G. Wells. *L'home invisible*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta per Alborada Ediciones, S.A., dins la col·lecció "La locomotora", 16. Madrid, 1988.

L'autor i la seva obra

Herbert George Wells va néixer a Bromley, Kent, el 1866, i va morir a Londres el 1946. De família molt humil, va aconseguir de llicenciar-se en ciències i treballà també com a dependent, mestre i periodista. La seva producció es pot dividir en tres períodes, el primer dels quals es caracteritza per una encertada mescla de ficció i realisme, com en *La Màquina del Temps* (1893), *L'illa del doctor Moreau* (1896), *L'home invisible* (1897), *La guerra dels mons* (1898), *Els primers homes a la lluna* (1901) i *L'aliment dels déus* (1904). El segon període s'acosta cap a la comèdia social, com en *Ann Veronica* (1909) i *El nou Maquiavel* (1911), sense excloure la crítica dels seus companys socialistes. El tercer i últim període accentua una desconfiança en el progrés humà, com en *El món de William Clissold* (1926). Autor d'una curiosa autobiografia, *Experiment d'autobiografia* (1934), va treballar amb Julian Huxley i el seu fill gran, G. P. Wells, en una obra de divulgació científica, *La ciència de la vida* (1929-1930), i és autor d'obres històriques, com *Esquema de la història* (1919), i de guions radiofònics i de cinema. És una de les figures literàries més prolífiques i polèmiques de la literatura anglesa del s. XX.

Comprensió

- 1) Per què el senyor Cuss diu al senyor Bunting que han de fugir?
- 2) Per què donava cops a tort i a dret, l'home invisible?
- 3) Què fa, la gent?
- 4) Quines destrosses fa, l'home invisible?
- 5) Per què la gent triga dues hores a sortir al carrer, un cop se n'ha anat l'home invisible?

Filmografia

- ▶ *L'home invisible* (1933). Dirigida per James Whale. Intèrprets: Claude Rains, Gloria Stuart, Henry Travers, William Harrigan.
- ▶ *La venjança de l'home invisible* (1944). Dirigida per Ford I. Beebe. Intèrprets: Jon Hall, John Carradine, Evelyn Ankers, Alan Curtis.
- ▶ *Les memòries d'un home invisible* (1992). Dirigida per John Carpenter. Intèrprets: Chevy Chase, Daryl Hannah, Sam Neill, Michael McKean, Jim Norton.
- ▶ *L'home sense ombra* (2000). Dirigida per Paul Verhoeven. Intèrprets: Elisabeth Shue, Kevin Bacon, Josh Brolin, Kim Dickens, Greg Grunberg, Joey Slotnick, Mary Randle, William Devane.
- ▶ D'homes invisibles, n'hi ha una pila. N'he destacat els principals. Val a dir que també hi ha una colla de segones parts i dues sèries per a la televisió.

FRAGMENT 25

El catau de l'Aranyerra

Podia ser perfectament que ara ja fos de dia, com deia en Gòl·lum, però els hòbbits no percebien cap diferència, llevat, potser, que el cel cobert que tenien al damunt era d'un negre menys absolut i més com un gran sostre de fum; i, en lloc de l'obscuritat de la nit tancada, que encara s'atardava en fissures i forats, una ombra grisenca i difuminada embolcallava aquell món pedregós que tenien al voltant. Van prosseguir la marxa, en Gòl·lum al davant i els dos hòbbits, ara, de costat, amunt per una llarga afrau entre penyals i columnes de roca esberlada i desgastada, que es dreçaven a banda i banda com enormes estàtues informes. No hi havia cap so. Una mica més endavant, a una milla, potser, s'enlairava una gran paret grisa, el darrer gran embalum de pedra que brollava de la muntanya. Com més s'hi acostaven, més fosc s'alzinava i més vertical era la seva caiguda, fins que el tingueren molt per damunt els seus caps, col·lapsant la vista de tot el que hi havia al darrere. Als seus peus les tenebres eren molt denses. En Sam ensumà l'aire.

-Bufa! Quina pudorada! -va dir-. I cada cop és més forta.

Ja eren sota l'ombra del rocam i allí, al bell mig, hi van veure l'entrada d'una cova.

-Aquesta és l'entrada -va dir en Gòl·lum en veu baixa-. Aquesta és l'entrada del túnel.

Però no en va dir el nom, Tòrech Úngol, el catau de l'Aranyerra. En sortia una fortor que no era la pudor malaltissa de podrimener dels marjals de Mórgul, sinó una fetor nauseabunda, com si dins aquelles tenebres s'hi haguessin acumulat i atresorat immundícies innomenables.

-Sméagol, és aquest l'únic camí? -preguntà en Frodo.

-Sí, sí -va respondre-. Sí, ara hem d'entrar per aquest camí.

-Vols dir que tu ja has passat a través d'aquest forat? -demanà en Sam-. Ecs! Potser a tu no et fan res aquestes ferums.

Els ulls d'en Gòl·lum llambrejaren.

-Ell no sap el que ens importa, oi que no, preciositat? No, ell no ho sap. Però l'Sméagol sap suportar coses. Sí. Ell hi ha passat. Ah, sí, d'un cap a l'altre. És l'únic camí.

-Em pregunto què és el que produeix aquesta pesta -va dir en Sam-. És com si... bé, m'estimo més no dir-ho. Diria que és com un forat bestial dels orcs on haguessin anat acumulant les seves brutícies durant cent anys.

-Tant se val -va dir en Frodo-. Tant si hi ha orcs com si no, és l'únic camí i hem de passar-hi.

J. R. R. Tolkien, *Les Dues Torres*, volum II d'*El Senyor dels Anells*. Edicions Vicens Vives, S. A. Barcelona, 2003. Traducció de Francesc Parcerisas.

L'autor i la seva obra

John Ronald Reuel Tolkien va néixer a Bloemfontain, Orange, el 1892, i va morir a Bournemouth, Hampshire, el 1973. Va ser professor anglo-saxó a la universitat d'Oxford, i es va decidir a fer servir els seus coneixements filològics per a la creació literària, que es va materialitzar en *El Hobbit* (1937), i la trilogia fantàstica d'*El Senyor dels Anells* (1954-55), creant sota un canemàs d'història de fades tot un món, un territori, un llenguatge que, amb el temps, ha entusiasmat generacions diverses de joves. La seva fabulosa imaginació es manifesta també en altres contes i en l'obra publicada pòstumament *El Silmaril·lion* (1977).

Vocabulari

- Afrau: congost; vall estreta entre muntanyes, de vores abruptes, excavada per les aigües d'un riu.

Comprensió

- 1) Quin és, l'ordre en què avancen?
- 2) Què nota, en Sam, quan ensuma l'aire?
- 3) Què és, en realitat, el túnel?
- 4) Per què en Gòl·lum no els ho diu?
- 5) Tu de què diries que és, la fetor tan forta que se sent?

Ui, ui, ui..., què hi ha aquí dins...

Filmografia

► *El Senyor dels Anells* (1979). Dirigida per Ralph Bakshi. Llargmetratge de dibuixos animats de 133 minuts.

► *El Senyor dels Anells* (2002). Dirigida per Peter Jackson. Intèrprets: Elijah Wood, Sean Astin, Viggo Mortensen, Ian McKellen, Dominic Monaghan, Billy Boyd, Orlando Bloom, John Rhys-Davies, Sean Bean, Andy Serkis, Sala Baker, Christopher Lee, Bernard Hill, Miranda Otto, Karl Urban, David Wenham, Hugo Weaving, Liv Tyler.

FRAGMENT 26

Buck defensa el seu amo

Abans de fi d'any, els tres companys, que havien anat a Circle City, es trobaven dins d'un bar amb molts altres buscadors d'or. Buck, arrupit en un racó, amb el cap sobre les potes, vigilava com sempre cada moviment del seu amo.

De sobre esclatà una baralla. Era un tal Bourton, [...] brivall i mala ànima, que va cercar bronquina sense raó a un client inofensiu. Thornton, home just i assenyat, intentà calmar el batusser; però aquest, irritat per la intervenció, desfogà la seva còlera en ell, i traïdorament, de cop i volta, li va donar un cop de puny que l'obligà a agafar-se a la barra del taulell per no caure a terra.

Del fons de la sala, se sentí un veritable udol de llop, i a través de l'atmosfera plena de fum es distingí com un enorme projectil que passà per damunt de tots els caps. Era Buck, que d'un salt prodigiós travessà l'espai i caigué sobre l'agressor, amb la crin eriçada, els ulls vermellorsos de sang, la gola oberta, prompte a devorar-lo. L'home brutal només tingué temps d'enfonsar el puny dins d'aquella gola per salvar la seva cara. Però Buck, tot deixant-li de seguida el braç, es llançà sobre l'home amb tot el pes del seu cos, el tombà a terra i, abans que la gentada que s'hi precipità li ho pogués impedir, li obrí la gorja amb una destra dentegada.

Per fi s'aconseguí separar-lo, arrencar-li la seva presa. Només la veu de Thornton pogué aconseguir aquest miracle; però mentre un metge examinava el ferit, un remolí de còlera li sacsejava tota la pell, i el gruny continu que ressonava en el seu ampli pit deia amb prou força que l'encenia el desig de rematar la seva víctima.

Un "consell" de miners es reuní tot seguit i jutjà seriosament el cas. Es reconegué unànimement que l'atac era del tot motivat; Buck va ser absolt i el seu nom es va fer famós a tots els campaments d'Alaska. No passava cap dia sense que donés prova de força, de coratge o d'afecte.

Jack London, *La crida del bosc*. Clàssics universals juvenils, 1. Editorial Cruïlla. Barcelona, 1998. Traducció de Núria Martí i Pérez. Es tracta d'una edició molt ben il·lustrada i documentada.

L'autor i la seva obra

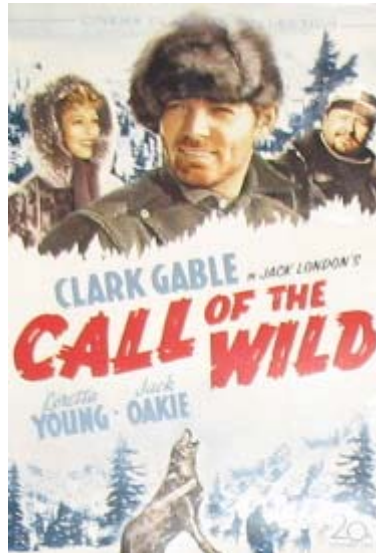
Jack London va néixer a San Francisco el 1876 i va morir a Glen Ellen (Califòrnia) el 1916. El seu nom autèntic era John Grittith. Va treballar en diversos oficis i viatjà molt; a *El fill del llop* (1900) parla de la febre de l'or, i a *La crida del bosc* (1903) i *Ullal blanc* (1906), de la seva actitud davant la vida. A *El taló de ferro* (1907) va ser influït per Nietzsche, i *La gent de l'abisme* (1903), influïda per Marx, reflecteix la vida dels suburbis de Londres. *El llop de mar* (1904) i *Contes de la mar del sud* (1911) són narracions sobre la seva vida a la mar. La seva curta vida va ser tan aventurera, tan moguda i tan apassionant, que hi ha qui es pregunta d'on dimonis treia el temps per escriure. Té pàgina web.

Comprensió

- 1) Explica l'escena.
- 2) Miners, campaments d'Alaska... Quan passa, l'acció?
- 3) En tota la novel·la, no es diu mai quina raça de gos és en Buck. Tu com te l'imagines?
- 4) En Thorton és un bon home, i no ha entrenat el seu gos per atacar. Per què ho fa, llavors, el gos? És real, l'actitud del gos, o bé tot és imaginació de l'autor?
- 5) Aquesta és la història d'un gos que és arrencat del seu entorn civilitzat (no pas per Thorton) i que, de mica en mica, va recuperant l'instint salvatge que du a dins, fins a marxar a viure al bosc, amb els llops. Fes una redacció en què expliquis una història semblant. Però el teu protagonista no serà un gos, sinó... una tortuga.

Filmografia

► *La crida del bosc* (1935). Dirigida per William A. Wellman. Intèrprets: Clark Gable, Loretta Young, Reginald Owen, Jack Oakie, James Burke. Hollywood canvia el final de la novel·la i el converteix en un final feliç total. Es pot acceptar, perquè la pel·lícula està bé, i C. Gable és Thorton.

► *La crida del bosc* (1972). Dirigida per Ken Annakin. Intèrprets: Charlton Heston, Michèle Mercier, George Eastman, Maria Rohm, Juan Luis Galiardo, Alfredo Mayo, Sancho Gracia. Molt fluixa.

► *La crida del bosc* (1997). Dirigida per Peter Svatek. Intèrprets: Rutger Hauer, Bronwen Brooth, Charles Edwin Powell, Burke Lawrence. Pel·lícula rodada per a la televisió. Està força bé i és recomanable.

Buck, a la versió cinematogràfica del 1935

FRAGMENT 27

La lluita per sobreviure

Durant mitja hora, va continuar avançant amb penes i treballs, fins que va tornar a tenir l'al·lucinació. Un cop més va lluitar perquè es dissipés, però la imatge persistia, fins que, per sentir-se alleugerit, va preparar el rifle. De vegades la seva ment s'extraviava per paratges encara llunyans, i ell continuava avançant, com un autòmat, mentre estranyes fantasies i extravagàncies pul·lulaven com cucs pel seu cervell. Però aquestes excursions fora del món real duraven poc, perquè el turment de la fam sempre l'acabava retornant a la realitat. En una ocasió, el va fer tornar sobtadament d'una d'aquelles excursions una visió que gairebé va fer que es desmaiés. Va vacil·lar i va anar de costat, fent tentines com un borratxo per no caure. Davant d'ell hi havia un cavall. Un cavall! No es podia creure el que veia. [...] Es va fregar els ulls de forma salvatge per aclarir la visió, i va contemplar no un cavall, sinó un gran ós bru. L'animal l'estudiava amb bel·licosa curiositat.

L'home ja gairebé s'havia posat el rifle a l'espatlla quan se'n va adonar. El va abaixar i va desembeinar el ganivet de caça que duia al maluc. Davant seu, hi tenia la carn i la vida. Va passar el polze pel tall del ganivet. Estava esmolat. La punta estava ben afilada. Es llançaria sobre l'ós i el mataria. Però el seu cor va començar l'amenaçador tum-tum-tum. I després van venir els batecs salvatges i les sacsejades, l'opressió al front com si hi tingués una cinta de ferro, la insinuació del vertigen en el seu cervell.

El seu valor desesperat es va esvair davant d'una violenta irrupció de por. Feble com estava, què passaria si l'animal l'atacava? Per semblar més imponent, es va posar tan dret com va poder, brandant el ganivet i mirant l'ós amb ferocitat. L'ós va avançar unes passes matusseres, es va alçar sobre les potes del darrere i va emetre un grunyit de prova. Si l'home es posava a córrer, li correria al darrere; però l'home no va córrer. Ara se sentia animat pel mateix valor de la por. També ell va grunyar salvatgement, terriblement, proclamant amb la seva veu la por que és parenta de la vida i que està adherida a les arrels més profundes de l'ànima.

L'ós es va inclinar cap a un costat, grunyint amenaçadorament, també corprès per aquella misteriosa criatura que es mantenia dreta i sense por.

Però l'home no es va moure. Va romandre dret, com una estàtua, fins que el perill va haver passat. Llavors va sucumbir a un accés de tremolor i es va desplomar sobre la molsa mullada.

Es va recobrar i va seguir endavant, temorós ara d'alguna cosa diferent. Ja no era la por a morir perquè no tingués menjar, sinó la por a ser destruït violentament abans que la fam hagués consumit l'última partícula de l'esforç que feia per sobreviure. Hi havia els llops. Al davant i al darrere, per tota l'extensió d'aquell paratge desolat, ressonaven els seus udols, teixint amb l'aire una tela d'amenaça tan tangible que es va trobar amb els braços alçats, movent-los amunt i avall, per apartar aquella tela imaginària del seu davant com si es tractés de la lona d'una tenda abatuda pel vent.

Jack London, *Amor a la vida*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta el 1986 per Ediciones Altea. Col·lecció "Altea junior. Aventuras/Clásicos, 1". Madrid.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *La crida del bosc*.

Comprensió

- 1) Un caçador que s'ha torçat el turmell és abandonat al bosc pel seu company. Sol, haurà de sobreviure i tornar a la civilització. Quins perills hi té, al bosc?
- 2) Tu què faries, d'ell, et mouries o esperaries que et vinguessin a buscar? Diques per què.
- 3) Per què el protagonista té estranyes fantasies i confon, al primer cop d'ull, un ós amb un cavall?
- 4) Per què l'ós no l'ataca?

- 5) Després de l'ós, de què té por, l'home?

Filmografia

► *L'home d'una terra salvatge* (1971). Dirigida per Richard C. Sarafian. Intèrprets: Richard Harris, John Huston, Prunella Ransome, Henry Wilcoxon, Percy Herbert. No és una adaptació del conte *Amor a la vida*, però s'hi assembla molt. És una pel·lícula que et mostra la crueltat de la natura i alhora la seva bellesa.

FRAGMENT 28

El rei Artús, el mag Merlí i l'espasa Excàlibur

Quan el rei Artús, gràcies a aquell ungüent màgic, es curà de les terribles ferides que havia rebut lluitant contra el rei Pellinor, se sentí impulsat a enfrontar-se de nou al seu enemic i lliurar batalla contra ell per tal de recuperar el crèdit que havia perdut en aquell combat. Així doncs, al matí del quart dia, sentint-se completament restablert i després d'haver esmorzat, sortí a fer un agradable passeig pels límits del bosc, delectant-se amb els refilets dels ocells que cantaven matines amb totes les seves forces. Merlí caminava al seu costat i el rei Artús li manifestà el seu desig de tornar a enfrontar-se al rei Pellinor en cavalleresc combat; per tant li digué:

-Merlí, em sento profundament humiliat per haver sortit tan mal parat del meu últim enfrontament amb el rei Pellinor. No tinc dubte que és el millor cavaller del món que fins avui he conegut. Però potser la meua sort hauria estat molt diferent si no se m'hagués trencat l'espasa, la qual cosa em va deixar completament indefens. Fos com fos, tinc el propòsit de tornar a intentar aquesta aventura, i de fer-ho tan aviat com sigui possible.

A la qual cosa Merlí replicà:

-No hi ha dubte que sou un home molt valent si esteu disposat a tornar a combatre quan, fa només quatre dies, vau estar tan a prop de la mort. Però, com penseu emprendre aquesta aventura si no teniu amb què lluitar? Ja veieu que no teniu ni espasa, ni llança, ni tan sols misericòrdia per enfrontar-vos al vostre rival. Com creieu que us serà possible emprendre aquesta aventura?

-No ho sé, però miraré de trobar una arma de seguida -li contestà el rei Artús-. I encara que no trobi res millor que un garrot de roure, lliuraré batalla amb una arma tan senzilla com aquesta.

-Ai, el meu senyor! -digué Merlí-. Ja veig que esteu fermament decidit a lliurar aquesta batalla. Així doncs, no us ho tractaré d'impedir, sinó que faré tot el que estigui a les meves mans per satisfer els vostres desitjos. Heu de saber que en certa part d'aquest bosc, que és en veritat un lloc extraordinari, hi ha una arbreda que alguns anomenen Arroy, i uns altres, la Floresta de l'Aventura, perquè mai s'hi ha endinsat cap cavaller sense que li passés alguna aventura. A prop d'Arroy hi ha una terra encantada que s'ha vist diverses vegades. És

una terra molt meravellosa, ja que en ella hi ha un gran llac que també està encantat. Al mig del llac s'ha vist de vegades aparèixer el braç d'una dona, excepcionalment formós i vestit de setí blanc, amb una mà sostenint una espasa de gran valor i bellesa, com mai se n'ha vist una altra igual. L'espasa es diu Excàlibur, nom que li han posat els que l'han vista per la seva meravellosa resplendor i bellesa. Doncs resulta que hi ha cavallers que ja han vist aquesta espasa i l'han volguda aconseguir; però fins avui cap no ha estat capaç de tocar-la i molts han perdut la vida en aquesta aventura. Perquè quan algú s'hi acosta, o bé s'enfonsa en el llac, o bé el braç desapareix per complet o bé s'enfonsa a l'aigua. El cas és que ningú no ha estat capaç d'apropiar-se de l'espasa. És a les meves mans guiar-te fins en aquest llac encantat on veuràs Excàlibur amb els teus propis ulls. Quan l'hagis vista, és probable que sentis el desig de fer-la teva; i si ho aconsegueixes, tindràs la millor espasa per lliurar batalla.

-Merlí, em contes una cosa molt estranya -replicà el rei-. Friso per intentar apoderar-me de l'espasa, per la qual cosa et prego que em condueixis immediatament al llac encantat de què m'acabes de parlar.

Merlí li replicà:

-Així ho faré.

Aquell matí, el rei Artús i Merlí s'acomiadaren del sant ermità (el rei s'agenollà a l'herba per rebre la seva benedicció) i, després de partir, tornaren a endinsar-se en el més aspriu del bosc, encaminant els seus passos cap al lloc anomenat Arroy.

Howard Pyle. *El rei Artús i els seus cavallers*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta per Grupo Anaya, S.A. Col·lecció "Tus libros", 115. Madrid, 1996.

L'autor i la seva obra

Howard Pyle va néixer

a Wilmington, EUA, el 1853 i va morir el 1911 a Florència, Itàlia, d'una infecció dels ronyons. Va ser alumne de l'Art Student League de Nova York, i es va iniciar com a il·lustrador. Poc després, va començar a escriure novel·les per a joves. Aquestes novel·les eren sobre l'edat mitjana i ell mateix les il·lustrava. Va ser professor en el Drexel Institute el 1894, abans d'obrir una escola amb el seu nom. Els seus llibres il·lustrats més coneguts són: *Les aventures de Robin Hood* (1883), *El modern Aladí* (1892), *El rei Artús i els seus cavallers* (1903), *Història de Lancelot i la Taula Rodona* (1905) i el pòstum *Llibre de pirates* (1921).

Vocabulari

Matines:

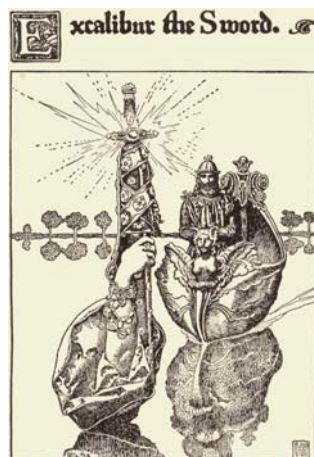
1. En el ritu romà, part de l'ofici diví i primera de les hores canòniques corresponent a l'antiga vetlla nocturna.
2. Haver-hi matines (o tocar matines, o ésser dia de matines, etc): expressió usades per a indicar que s'ha de matinar. *Aneu a dormir d'hora, que demà hi ha matines.*

Misericòrdia:

Petit punyal amb què antigament es lluitava en faltar les altres armes i donava el cop de gràcia a l'adversari caigut.

Comprensió

- 1) Contra qui s'ha enfrontat, el rei Artús? Qui ha guanyat?
- 2) Un cop restablert de les ferides, què vol fer, Artús?
- 3) Té armes per fer-ho? Per què?
- 4) Amb què pensa lluitar, doncs?
- 5) Com ho soluciona, Merlí?

Il·lustració del mateix Howard Pyle

Filmografia

Els cavallers de la Taula Rodona (1953). Dirigida per Richard Thorpe. Intèrprets: Robert Taylor, Ava Gardner, Mel Ferrer, Anne Crawford, Stanley Baker, Felix Aylmer, Gabriel Woolf.

Excàlibur (1981). Dirigida per John Boorman. Intèrprets: Nigel Terry, Helen Mirren, Nicol Williamson, Patrick Stewart, Gabriel Byrne, Liam Neeson.

El primer cavaller (1995). Dirigida per Jerry Zucker. Intèrprets: Julia Ormond, Richard Gere, Sean Connery, Ben Cross, Liam Cunningham, John Gielgud.

Merlí (1998). Dirigida per Steve Barron. Intèrprets: Sam Neill, Helena Bonham Carter, Martin Shot, Rutger Hauer. Minisèrie per a la televisió.

El rei Artús (2004). Dirigida per Antoine Fuqua. Intèrprets: Clive Owen, Stephen Dillane, Keira Knightley, Hugh Dancy, Ioan Gruffudd, Stellan Skarsgård, Ray Winstone, Valeria Cavalli, Charlie Creed-Miles, Joel Edgerton.

Merlí l'encantador (1963). Pel·lícula de Walt Disney de dibuixos animats.

FRAGMENT 29

Lluita de monstres antediluvians

El 13 d'agost ens vam despertar de bon matí. Es tractava d'inaugurar un nou mitjà de locomoció ràpid i poc cansat.

Un pal fet amb dos bastons acoblats, una verga formada per un tercer i una vela manllevada de les nostres mantes constituïen l'ormeig del rai.

Les cordes no hi faltaven. Tot plegat era ben sòlid.

A les sis, el professor [Lidenbrock] va donar el senyal d'embarcament. Els queviures, els equipatges, els instruments, les armes i una notable quantitat d'aigua dolça recollida a les roques es trobaven al seu lloc.

En Hans havia instal·lat un timó que li permetia dirigir el seu aparell flotant. Es va posar a la barra. Jo vaig deixar anar l'amarra que ens retenia a la riba. Vam orientar la vela i vam desatracar ràpidament. [...]

Davant dels meus ulls s'estenia un mar immens. Uns grans núvols passejaven ràpidament per la superfície la seva ombra grisenca, que semblava pesar sobre aquella aigua monòtona. Els raigs argentats de la llum elèctrica, reflectits aquí i allà per alguna gotera, feien esclatar punts lluminosos als remolins de l'embarcació. Ben aviat tota terra es va perdre de vista, tot punt de referència va desaparèixer, i, sense el solc escumós del rai, jo hauria pogut creure que estava perfectament immòbil. [...]

Al migdia en Hans prepara un ham a l'extrem d'una corda. L'esquer amb un trosset de carn i el llança al mar. Durant dues hores no pesca res. Són inhabitades aquestes aigües? No. Es produeix una estrebada. En Hans estira la corda i treu un peix que es debat vigorosament.

-Un peix! -exclama el meu oncle.

-És un esturió! -exclamo jo al meu torn-. Un esturió petit!

El professor observa atentament l'animal i no comparteix la meva opinió. El peix té el cap pla, arrodonit, i la part anterior del cos coberta de plaques òssies; la boca no té dents; unes aletes pectorals bastant desenvolupades estan ajustades a un cos desproveït de cua. Aquest animal pertany a un ordre en el quals els naturalistes han classificat l'esturió, però en difereix per uns aspectes ben essencials.

El meu oncle no s'enganya pas, ja que, després d'un breu examen, diu:

-Aquest peix pertany a una família extingida des de fa segles i de la qual es troben només vestigis fòssils als terrenys devonians.

-Què? -dic jo-. Hem pogut afagar viu un dels habitants dels mars primitius?

-Sí -respon el professor, continuant les seves observacions-, i ja veus que aquests peixos fòssils no tenen cap identitat amb les espècies actuals. Així doncs, tenir un d'aquests éssers vius és una veritable fortuna per a un naturalista.

-Però a quina família pertany?

-A l'ordre dels ganoïdeus, família dels cefalàspids, gènere...

-I doncs?

-Gènere dels *Pterychtis*, juraria! Però aquest presenta una particularitat que, diuen, es troba entre els peixos de les aigües subterrànies.

-Quina?

-És cec!

-Cec?

-No solament és cec, sinó que no té òrgan de la vista. [...]

Tanmateix, la imaginació m'arrossega a les meravelloses hipòtesis de la paleontologia. Somio ben despert. Crec veure a la superfície de les aigües els enormes quersits, aquelles tortugues antediluvianes, semblants a illots flotants. Per les platges enfosquides passen els grans mamífers dels primers dies, el *Leptotherium*, trobat a les cavernes del Brasil, el *Mericotherium*, vingut de les regions glaçades de Sibèria. Més lluny, el paquiderm *Lophiodon*, aquell tapir gegantí, s'amaga darrere les roques, disposat a disputar la presa a l'*Anoplotherium*, un animal estrany, que s'assembla al rinoceront, al cavall, a l'hipopòtam i al camell, com si el Creador, massa atrafegat durant les primeres hores del món, hagués reunit diversos animals en un de sol. El mastodont gegant fa giravoltar la trompa i tritura amb els ullals les roques de la riba, mentre que el megateri, plantat sobre les seves enormes potes, remena la terra despertant amb els seus rugits l'eco dels granits sonors. Més amunt, el protopitec, el primer simi aparegut a la superfície del globus, s'enfila als cims escarpats. Més amunt encara, el pterodàctil, de mans alades, llisca com una enorme ratapinyada per l'aire comprimit. Finalment, a les últimes capes, uns ocells immensos, més poderosos que el casuari, més grans que l'estruç,

despleguen les vastes ales i van a xocar de cap contra la paret de la volta granítica.

Tot aquest món fòssil reneix en la meva imaginació. [...]

Realment, aquest mar és infinit! Deu tenir l'extensió del Mediterrani, o fins i tot de l'Atlàntic. Per què no?

El meu oncle sonda diverses vegades. Lliga un dels pics més pesants al final d'una corda, que deixa anar fins a dues-centes braces. No toca fons. Ens costa molt recuperar la sonda.

Quan el pic torna a bord, en Hans em fa observar a la superfície de l'eina unes empremtes molt marcades. És com si aquest tros de ferro hagués estat subjectat vigorosament entre dos cossos durs.

Miro el caçador.

-*Tänder!* -diu.

No l'entenc. Em giro cap al meu oncle, que està completament abstret en les seves cavil·lacions. No goso molestar-lo. Torno cap a l'islandès. Ell, obrint i tancant la boca diverses vegades, em fa comprendre la seva idea.

-Dents! -dic amb estupefacció, considerant més detingudament la barra de ferro.

Sí, són marques de dents allò que s'ha incrustat al metall! Les mandíbules a les quals pertanyen deuen tenir una força prodigiosa! Hi ha un monstre de les espècies perdudes agitant-se sota la capa profunda de les aigües, més voraç que l'esqual, més terrible que la balena? No puc apartar els ulls d'aquesta barra mig rosegada! Es farà realitat el meu somni de la nit passada? [...]

En Hans és al timó. Durant la seva guàrdia, jo m'adormo.

Al cap de dues hores, una sotragada espantosa em desperta. El rai s'ha aixecat sobre les onades amb una força indescriptible i ha anat a parar vint canes lluny.

-Què passa? -exclama el meu oncle-. Hem tocat terra?

En Hans assenyala amb el dit, a una distància de dues-centes canes, una massa negrosa que puja i baixa ara i adés. Jo miro i exclamo:

-És un marsuí colossal!

-Sí -replica el meu oncle-, i ara hi ha un llangardaix de mar d'una grandària poc comuna.

-I més enllà un cocodril monstruós! Mireu l'enorme mandíbula i les fileres de dents amb què està armada. Oh, desapareix!

-Una balena, una balena! -exclama llavors el professor-. En veig les enormes aletes! Mira l'aire i l'aigua que treu pels narius!

En efecte, dues columnes líquides s'eleva a una altura considerable per sobre del mar. Quedem sorpresos, estupefactes, espordits, en presència d'aquell ramat de monstres marins. Tenen unes dimensions sobrenaturals, i el més petit trencaria el rai d'una dentada. En Hans vol orsar, per tal de fugir d'aquella perillosa companyia; però albira a l'altra banda uns altres enemics no menys terribles: una tortuga de quaranta peus d'amplada i una serp de trenta peus de llargada, que treu el seu cap enorme per damunt de les ones.

Impossible fugir. Els rèptils s'acosten; giren al voltant del rai amb una rapidesa que uns combois llançats a gran velocitat no podrien igualar; tracen cercles concèntrics al seu voltant. Jo he agafat la meua escopeta. Però quin efecte pot fer una bala sobre les escates que cobreixen el cos d'aquests animals?

Estem muts d'espant. Ja s'acosten! D'una banda el cocodril, de l'altra la serp. La resta del ramat marí ha desaparegut. Em dispenso a disparar. En Hans m'atura amb un senyal. Els dos monstres passen a cinquanta canes del rai, es precipiten l'un sobre l'altre i la seva fúria els impedeix veure'ns.

El combat s'entaula a cent canes del rai. Veiem clarament els dos monstres barallant-se.

Però em sembla que ara els altres animals vénen a participar en la lluita, el marsuï, la balena, el llargardaix, la tortuga. Els entreveig a cada instant. Els assenyalo a l'islandès. Ell branda el cap negativament.

-Tva -diu.

-Què? Dos? Pretén que només dos animals...

-Té raó -exclama el meu oncle, que no s'ha apartat la ullera dels ulls.

-Caram!

-Sí, el primer d'aquests monstres té el musell d'un marsuï, el cap d'un llargardaix, les dents d'un cocodril, i és això el que ens ha enganyat. És el més terrible dels rèptils antediluvians: l'ictiosaure!

-I l'altre?

-L'altre és una serp amagada dins la closca d'una tortuga, el terrible enemic del primer: el plesiosaure!

En Hans ha dit la veritat. Només dos monstres alteren així la superfície del mar, i tinc davant els ulls dos rèptils dels oceans primitius. [...]

Els animals s'ataquen amb una fúria indescriptible.

Jules Verne, *Viatge al centre de la Terra*. La Galera, SA Editorial. Barcelona, 2002. Traducció de Jordi Vidal.

L'autor i la seva obra

Jules Verne (Nantes 1828 -

Amiens 1905) va ser un escriptor que va començar escrivint obres de teatre, sense gaire èxit, i llibrets d'òpera còmica. El gènere que el va consagrar va ser el de la novel·la científica. Hereu en certa manera dels ideals romàntics (el capità Nemo n'és un exemple), en les seves obres va reflectir un concepte moralista de la ciència i el progrés, en tant que duen l'home a la felicitat. Alhora, la seva obra va contribuir a despertar un interès científic en amplis sectors de públic. L'èxit li va arribar amb la novel·la *Cinc setmanes amb globus* (1863). Després d'aquesta -i sempre dins el gènere de la novel·la científica, amb grans dosis d'aventures i de ficció, però amb troballes enginyoses totalment avançades i inimaginables per a la seva època, com ara els vehicles espacials, la televisió o el submarí- va escriure, entre moltes altres de famoses, *Viatge al centre de la Terra* (1864), *De la Terra a la Lluna* (1865), la trilogia *Els fills del capità Grant* (1867-68), *Vint mil llegües de viatge submarí* (1870) i *L'illa misteriosa* (1874), *La volta al món en vuitanta dies* (1873), *Miquel Strogoff* (1876), *Un capità de quinze anys* (1878), *El castell dels Càrpats* (1892), etc.

Durant força anys va ser llegit àvidament pel jovent, i una bona part de les seves novel·les han estat portades al cinema.

Comprensió

- 1) El professor Otto Lidenbrock i el seu nebol Axel descobreixen uns misteriosos jeroglífics en un llibre. Aquests jeroglífics, escrits per Arne Saknussem, un alquimista islandès del segle XVI, els portaran a fer un viatge al centre de la Terra. Amb l'ajut d'en Hans, un expert guia, iniciaran un perillós descens a les interioritats del nostre planeta, on trobaran meravelles i viuran aventures inimaginables. I ara que ja estem situats, fes un resum del text.
- 2) “En Hans vol orsar, per tal de fugir d'aquella perillosa companyia...”
Explica què vol dir “orsar”, un terme mariner.
- 3) Què vol dir, “dinsaure”?... I “ictiosaure”?... I “plesiosaure”?... Descriu els dos últims.

- 4) Hi ha un llac escocès que atrau els turistes perquè diuen que hi viu un plesiosaure... Quin és, aquest llac?

- 5) El que explica Jules Verne en aquest fragment... és versemblant? Justifica la resposta.

Filmografia

- *Viatge al centre de la Terra* (1902). Dirigida per Georges Méliès.
- *Viatge al centre de la Terra* (1959). Dirigida per Henry Levin. Intèrprets: James Mason, Pat Boone, Arlene Dahl, Diane Baker. Molt hollywoodiana, però excel·lent.

► *Viatge al centre de la Terra* (1977). Dirigida per Joan Piquer Simon. Intèrprets: Kenneth More, Pep Munné, Ivonne Sentís, Frank Braña, Jack Taylor. Pel·lícula espanyola que segueix tant al seu aire la novel·la de Verne que fins i tot hi fa sortir... extraterrestres!

► *Viatge al centre de la Terra* (1999). Dirigida per George Miller. Intèrprets: Jeremy London, Treat Williams, Tushka Bergen, Bryan Brown. Pel·lícula rodada per a la televisió.

► *The Core (El nucli)* (2003). Dirigida per Jon Amiel. Intèrprets: Aaron Eckhart, Hilary Swank, Delroy Lindo, Stanley Tucci, DJ Qualls, Bruce Greenwood. No té res a veure amb la novel·la de Verne, però és un viatge molt interessant al centre de la Terra. Aquí no hi surten bolets gegants, ni monstres prehistòrics, però sí força lava, i tot el film està molt ben fet. Com si, de debò, anéssim al centre de la Terra.

► *Viatge al centre de la Terra 3-D* (2008). Dirigida per Eric Brevig. Intèrprets: Brendan Fraser, Josh Hutcherson, Anita Briem, Garth Gilker, Giancarlo Caltabiano.

FRAGMENT 30

Atac als caníbals

Un gran foc de llenya, encès sobre la platja, enmig de roques baixes, elevava cap al cel el seu plomall de fum. Al voltant d'aquell foc, atiant-lo amb nous braçats de llenya, de la qual havien fet una pila, anaven i venien els naturals que havien desembarcat el dia abans. La seva canoa era amarrada a una pedra grossa i, aixecada per la marea que pujava, es balancejava sobre les petites ones de la ressaca.

Godfrey podia distingir tot el que passava a la platja sense utilitzar la ullera de llarga vista. No era a més de dos-cents passos del foc, fins i tot sentia com gusporejaven. Va comprendre de seguida que no havia de témer que el sorprenguessin per darrere, que tots els negres que havia comptat en el *prao* eren reunits en aquell lloc.

En efecte, dels dotze, deu estaven ocupats, els uns a mantenir el foc, els altres a enfonsar puntals a terra, amb l'evident intenció d'instal·lar un ast a la manera polinèsia. Un onzè, que semblava que era el cap, es passejava per la platja i dirigia sovint la mirada cap a l'interior de l'illa, com si tingués por d'algun atac.

Godfrey va reconèixer sobre les espatlles d'aquest natural la tela vermella del seu pavelló, convertit en un oripell.

Quant al dotzè salvatge, estava estirat sobre el terra, fortament lligat a una estaca.

Godfrey va comprendre de sobres a quina sort estava destinat aquell malaventurat. Aquell ast era per rostir-lo!... Tartelett, doncs, no s'havia equivocat el dia abans, quan, per pressentiment, tractava de caníbals aquella gent!

Calia convenir també que tampoc no s'havia equivocat en dir que les aventures dels Robinsons, veritables o imaginàries, totes eren calcades les unes de les altres! Certament Godfrey i ell es trobaven llavors en la mateixa situació que l'heroi de Daniel Defoe, quan els salvatges van desembarcar a la seva illa. Tots dos, sens dubte, assistiren a la mateixa escena de canibalisme.

Doncs bé, Godfrey estava decidit a comportar-se com aquell heroi! No!, no deixaria matar el presoner que esperaven aquells estómacs d'antropòfags.

Estava ben armat. Els seus dos fusells -quatre trets-, els seus revòlvers -dotze trets-, podien acabar fàcilment amb onze galifardeus a qui potser amb la detonació d'una arma de foc n'hi havia prou per fer fugir. Una vegada presa aquesta determinació, esperà amb una perfecta sang freda el moment d'intervenir com un llampec.

No va haver d'esperar gaire.

En efecte, a penes havien passat vint minuts quan el cap s'acostà al foc; després, amb un gest mostrà el presoner als naturals que esperaven les seves ordres.

Godfrey s'aixecà. Tartelett, sense saber per què, imitant-lo, va fer el mateix. No comprenia ni tan sols on volia anar a parar el seu company, que no li havia dit res dels seus projectes.

Godfrey s'imaginava, evidentment, que els salvatges, en veure'l, farien un moviment qualsevol, ja per fugir cap a la seva embarcació, ja per llançar-se-li al damunt...

No va passar res d'això. No semblava ni tan sols que l'haguessin vist; però en aquest moment, el cap va fer un gest més significatiu... Tres dels seus companys, adreçant-se cap al presoner, el van deslligar i el van obligar a acostar-se al foc.

Era un home jove encara, el qual, en sentir que li havia arribat l'última hora, volgué resistir. Decidit, si podia, a vendre cara la seva vida, començà empenyent els naturals que el subjectaven; però ben aviat el van tirar a terra i el cap, brandant una mena de destrat de pedra, s'hi abalançà per aixafar-li el cap.

Godfrey va llançar un crit que va ser seguit d'una detonació. Una bala va xiular en l'aire i devia colpir mortalment el cap, ja que aquest va caure a terra.

En sentir el soroll de la detonació, els salvatges, sorpresos com si no haguessin sentit mai un tret, s'aturaren. En veure Godfrey, els que tenien agafat el presoner el van deixar un instant.

Immediatament, vet aquí que aquell pobre diable s'aixeca i vinga córrer cap al lloc on veia aquell alliberador inesperat.

En aquest moment es produí una segona detonació.

Era Tartelett, el qual, sense apuntar -tancava tan bé els ulls el bon home!-, acabava de disparar i la culata del seu fusell li aplicava sobre la galta

dreta la més gran bufetada que havia rebut mai un professor de dansa i bones maneres.

Però -el que és l'atzar!- un segon salvatge caigué al costat del cap.

Llavors es va produir la desbandada. Potser els supervivents es van pensar que s'havien d'enfrontar amb una nombrosa tropa d'indígenes, als quals no podrien resistir? Potser van quedar simplement espantats en veure els dos blancs, que semblava que disposaven d'un llampec de butxaca! Aquí els teniu, recollint els dos ferits, enduent-se'ls, precipitant-se al seu *prao*, fent força amb les *pagaies* per sortir de la petita cala, desplegant la seva vela, aprofitant el vent de mar endins, enfilant cap al promontori de Flag-Point, que no van trigar a superar.

Godfrey no tenia cap intenció de perseguir-los. Per a què matar-ne més? Havia salvat la seva víctima, els havia fet fugir, això era l'important. Tot això s'havia produït en unes condicions que, segurament, aquells caníbals no gosarien tornar mai més a l'illa Phina. Tot havia anat al màxim de bé. Només quedava fruit d'una victòria, la major part de la qual Tartelett no dubtava a atribuir-se.

Mentrestant, el presoner s'havia acostat al seu salvador. S'havia aturat un moment amb el temor que li inspiraven aquells éssers superiors; però, gairebé immediatament, havia iniciat de nou la seva cursa. Així que hagué arribat davant dels dos blancs, s'inclinà fins al terra; després, agafant el peu de Godfrey, se'l va posar sobre el cap en senyal de servitud.

Era com per creure que aquell natural de la Polinèsia també havia llegit Robinson Crusoe!

Jules Verne, *Escola de Robinsons*. L'Esparver, 117. Edicions de la Magrana. Barcelona, 1994. Traducció de Carme Geronès i Carles Urritz.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *Viatge al centre de la Terra*.

Comprensió

1) Godfrey és un jove que vol córrer món i somia ser un Robinson abans de casar-se amb la fillola del seu oncle. Aquest l'anima i d'amagat li prepara el viatge i l'estada en una illa deserta perquè el noi pugui fer de Robinson sense que el casament en perilli. Naufragis, misteris, caníbals, provisions i armes, tot rutlla excepte un regal enverinat d'un enemic de l'oncle que hi envia feres ferotges de debò perquè es cruspeixin tot el que trobin. I dit això, contesta:

- Els caníbals, doncs, no són de debò?
- I el presoner que es volien menjar?
- Si no són caníbals, què poden ser?
- Però bé que en maten dos, o no?

2) Per cert, tant Robinson, tant Robinson... Qui era, Robinson Crusoe?

Robinson Crusoe i Divendres

3) Com creus que es comporta Godfrey...

- Actua de veritat com un valent?
- Es mostra cruel disparant contra l'antropòfag?
- Tu, d'ell, què hauries fet?

4) Observa que l'acció és ràpida i lleugera. Fes una redacció amb el següent títol: "El dia que vaig rescatar cinc cadells de morir ofegats".

5) A quina època situaries l'acció de la novel·la? Tu creus que, llavors, encara podia ser que hi hagués caníbals?

Filmografia

► *Misteri a l'illa dels monstres* (1981). Dirigida per Joan Piquer. Intèrprets: Ian Sera, Peter Cushing, Terence Stamp, Jacinto Molina, Ana Obregón, Blanca Estrada, David Hatton.

FRAGMENT 31

Les fosques possibilitats de la invenció del telèfon

En aquella època [finals del s. XIX] l'ús de l'electricitat, que ha estat considerada amb justesa "l'ànima de l'univers", havia arribat als seus perfeccionaments més alts. L'il·lustre Edison i els seus deixebles ja havien enllestit la seva obra.

Entre altres aparells elèctrics, el telèfon funcionava amb una precisió tan meravellosa que els sons, recollits per mitjà de plaques, arribaven lliurement a les orelles sense necessitat d'auriculars. Allò que hom deia, o cantava o murmurava podia arribar on fos, i dues persones, separades per milers de milles podien parlar entre elles com si fossin assegudes una davant de l'altra.

D'encà de feia molts anys, Orfanik, el company inseparable del baró Rodolf de Gortz, era, en el que fa referència a la utilització de l'electricitat, un inventor de primer ordre. Però [...] els seus descobriments no havien estat acollits com mereixien. El món dels savis només havia vist en Orfanik un boig, en lloc d'un geni en el seu art. D'aquí venia l'odi que l'inventor, tants cops refusat i maltractat, tenia pels seus semblants. [...]

D'ençà del moment en què prengué la decisió de tancar-se entre les muralles de l'antic castell, la intenció del baró era que cap habitant del país no pogués sospitar el seu retorn i que ningú no tingués la temptació de visitar-lo. No cal dir que Orfanik tenia manera d'assegurar-se la vida a l'interior del castell. En efecte, hi havia una comunicació secreta entre el castell i el camí de la collada de Vulkan, i era per aquest camí que un home segur, un antic criat del baró, a data fixa, introduïa al castell allò que feia falta per a la subsistència del baró Rodolf i el seu hoste.

En realitat, allò que romania dempeus del castell -sobretot la torre central- estava menys enrunat del que podia semblar i era més habitable del que exigien els seus ocupants. D'aquesta manera, proveït de tot allò que li feia falta per a fer els seus experiments, Orfanik podia ocupar-se d'aquells prodigiosos treballs que la física i la química li possibilitaven. I aleshores tingué la idea d'utilitzar-los per allunyar els xafarders.

El baró de Gortz acollí la idea de bon grat i Orfanik instal·là una maquinària especial, destinada a espavordir el país, produint uns fenòmens que

només podien ser atribuïts a una intervenció diabòlica. Però, en primer lloc, allò que més interessava al baró era assabentar-se del que deien al poble més pròxim. Hi havia algun mitjà per poder escoltar el que deia la gent sense que se n'assabentessin? Sí, si aconseguia d'instal·lar una línia telefònica entre el castell i la sala gran de l'hostal del *Rei Macià*, on els notables de Werst tenien per costum reunir-se cada vespre.

Això és el que Orfanik va fer d'una manera ràpida i secreta, en les condicions més senzilles. Un fil de coure revestit d'una funda aïllant, un extrem del qual pujava fins el primer pis de la torre del castell i l'altre arribava al poble de Werst per sota les aigües del Nyad. Un cop feta aquesta primera feina, Orfanik, fent-se passar per un turista passà una nit al *Rei Macià*, amb el propòsit de connectar aquell fil a la sala gran de l'hostal. No li va costar gaire de fer pujar l'extrem del fil des del torrent fins la finestra de la sala gran, que no s'obria mai. Al fil hi va connectar una placa telefònica que dissimulava darrera les fulles d'una planta. Aquest aparell estava tan ben posat, tant per emetre com per recollir els sons, que el baró de Gortz podia sentir tot el que es deia al *Rei Macià* i enviar-hi aquells sons que més li convinguessin.

Jules Verne, *El castell dels Càrpats*. L'Esparver, 1. Edicions de la Magrana. Barcelona, 1996. Traducció de Maria Antònia Oliver.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *Viatge al centre de la Terra*.

Comprensió

- 1) Aquesta novel·la passa a Transilvània, país de misterioses i terrorífiques llegendes, i amb un castell al qual no s'acosta ningú perquè hi passen fets sobrenaturals. En realitat, però, aquests fets no tenen res de fantàstic, i tots podran ser explicats al final del llibre gràcies als progressos de la tècnica. De quin invent es parla en aquest text i per a què se'l fa servir?

- 2) Com, exactament? (Castell ↔ hostal)
- 3) Qui va ser l'inventor del telèfon?
- 4) Al principi es parla de "l'il·lustre Edison". Qui va ser, aquest inventor?
- 5) A propòsit d'Edison, comenta aquesta frase seva: *El geni és un u per cent d'inspiració i un noranta-nou per cent de transpiració.*

FRAGMENT 32

Un monstre paorós

El temps va ser horrible durant tota aquella jornada. La neu, que queia en flocs espessos, embolicava el bergantí en un vel impenetrable. Algunes vegades, a impulsos de l'huracà, la boira s'esquinçava, i els ulls espantats percebien pel costat de terra el Polze del Diable alçat com un espectre.

El *Forward* estava ancorat sobre una immensa llenca de glaç, i no hi havia res a fer, res a intentar; la foscor anava creixent, i el timoner no veia James Wall, que feia guàrdia a proa.

Shandon es va retirar a la seva cabina presa d'incessants angoixes. El doctor ordenava els seus apunts de viatge, i la meitat dels homes de la tripulació romania sobre coberta, i l'altra meitat a la sala comuna.

En el moment en què l'huracà va redoblar la seva violència, va semblar que el Polze del Diable creixia desmesuradament enmig de la boira esquinçada.

-Gran Déu! -va exclamar Simpson reculant amb espant.

-Què passa? -digué Foker.

I llavors es van sentir exclamacions que sortien de tot arreu.

-Ens aixafarà!

-Estem perduts!

-Senyor Wall, senyor Wall!

-No hi ha salvació per a nosaltres!

Tots els homes de guàrdia cridaven alhora.

Wall es precipità cap a popa; Shandon, seguit pel doctor, aparegué sobre coberta, i mirà.

Enmig de la boira entreoberta, el Polze del Diable semblava haver-se acostat de sobte al bergantí, i havia, en aparença, crescut de manera fantàstica. Al seu cim, s'hi aixecava un segon con invertit, que girava al voltant de la seva punta, i amenaçava aixafar el buc amb la seva enorme mola. Oscil·lava, a punt de caure. Era un espectacle espantós. Tothom es va fer enrere automàticament i alguns mariners, tirant-se al gel, van abandonar el buc.

-Que no es mogui ningú! -cridà el comandant amb veu severa-. Cadascú al seu lloc!

-No tingueu por, amics meus! -va dir el doctor-. No hi ha cap perill! Mireu, senyor Wall! És un efecte de miratge, res més.

-Teniu raó, senyor Clawbonny -va replicar el contramestre Johnson-; aquests ignorants s'han deixat intimidar per una ombra.

Després de les paraules del doctor, la major part dels mariners es van reunir i van passar de la por a l'admiració d'aquell meravellós fenomen, que no va trigar a dissipar-se. [...]

Però la boira, entreobrint-se, havia permès de veure al comandant un pas immens i lliure, que ell no sospitava i que tendia a separar-lo de la costa. Va resoldre d'aprofitar-se'n immediatament. Els mariners es van col·locar a les dues bandes del canal, i amb cordes van començar a remolcar el buc en direcció Nord. [...]

De sobte, el bergantí deixà d'avançar.

-Què passa? -preguntà Shandon-. Wall, potser s'han trencat els cables de remolc?

-No, capità -respongué Wall abocant-se per la barana del buc-. Però els mariners reculen, s'enfilen pels costats del bergantí; tot indica que una por sobtada s'ha apoderat d'ells.

-I què passa, doncs? -exclamà Shandon corrent cap a proa.

-A bord, a bord! -cridaven els mariners amb l'accent d'un terror sense límits.

Shandon va mirar cap al Nord, i es va estremir a pesar seu.

Un animal estrany, espantós pels seus moviments, amb una llengua fumejant que sortia de la seva boca enorme, saltava a la distància d'un cable; semblava tenir més de vint peus d'altura; els seus pèls s'erigaven; perseguia els mariners, mentre que la seva formidable cua, que tenia deu peus de longitud, escombrava la neu, que formava, en aixecar-se, grans remolins. La vista d'un monstre semblant va gelar d'espant els més intrèpids.

-És un ós! -deia un.

-És la fera de Jebodan!

-És la bèstia de l'Apocalipsi!

Shandon va córrer a la seva cabina a agafar el fusell que tenia sempre carregat; el doctor també va agafar les seves armes, i es va preparar per fer foc en aquell animal, que per les seves dimensions recordava els quadrúpedes antediluvians.

El monstre s'apropava fent salts immensos; Shandon i el doctor van disparar alhora, i de sobte la detonació de les seves armes, sacsejant les capes de l'atmosfera, van produir un efecte inesperat.

El doctor va mirar amb atenció, i no va poder contenir una estrepitosa riallada.

-La refracció! -digué.

-La refracció! -exclamà Shandon.

Però una exclamació terrible de la tripulació els interrompé.

-El gos! -cridà Clifton. [...]

En efecte, era ell, que, trencant els lligams, havia pogut tornar a la superfície del gel per una altra esquerra. En aquell moment la refracció, per un fenomen comú d'aquelles latituds, li donava dimensions formidables, que el sacsejament de l'aire va dissipar; però l'efecte fatal va romandre a l'ànim dels mariners, poc disposats a admetre l'explicació del fet per raons purament físiques. L'aventura del Polze del Diable i la reaparició del gos, acompanyada de circumstàncies fantàstiques, van acabar d'extraviar la seva moral, i pertot arreu no se sentien més que murmuracions.

Jules Verne. *Aventures del capità Hatteras (Els anglesos al pol Nord)*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta el 2002 per RBA Coleccionables, S.A. Col·lecció "Biblioteca Julio Verne". Barcelona.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *Viatge al centre de la Terra*.

Comprensió

- 1) Què creus que és, el Polze del Diable?
- 2) Què veuen els mariners, plens de por, damunt del Polze del Diable, que oscil·la i sembla que vagi a caure damunt del vaixell? De què es tracta, en realitat?
- 3) Per què els mariners que remolquen el buc, de sobte deixen de fer-ho i s'hi enfilen?
- 4) Què han vist, en realitat?
- 5) El protagonista, el capità John Hatteras, apareix en el capítol següent i es presenta com a tal, ja que fins aleshores s'havia fet passar per un mariner anomenat Garry. Per cert, d'on agafa el cognom, aquest "Hatteras"?

FRAGMENT 33

L'atac dels llops

L'hivern havia estat dur, però... com havia afavorit la fugida d'aquell home, fugitiu des que va trepitjar el terra de l'imperi!

A més, segons la dita eslava, no és l'hivern l'amic dels russos?

En aquell moment, a la vora esquerra de l'Embach va ressonar un udol... No hi havia dubte... era el rugit d'una fera que es trobava a uns centenars de passes... L'animal s'acostava o s'allunyava? La foscor no li ho permetia saber.

L'home s'aturà un instant i escoltà. No es volia deixar sorprendre.

El rugit es reproduí diversos cops amb major intensitat. Uns altres li contestaren. No hi havia dubte que una bandada de llops pujava per la vora de l'Embach, i era possible que haguessin sentit la presència d'una criatura humana.

La lúgubre trobada va esclatar amb tanta violència, que el fugitiu va pensar que l'atacarien.

-Són llops -es repetia- i ara la bandada no és lluny.

El perill era gran. Afamats després d'un hivern rigorós, aquests llops són veritablement terribles. Amb un de sol, no cal inquietar-s'hi, sempre i quan hom sigui vigorós i tingui sang freda, encara que només dugui un bastó a la mà. Però és difícil rebutjar-ne mitja dotzena, encara que es porti un revòlver a la cintura.

No s'havia de pensar a trobar un lloc on fer-se estalvi de l'agressió. Les vores de l'Embach eren baixes i nues. Ni un arbre, a les branques del qual s'hagués pogut enfil·lar. La bandada devia ser a unes cinquanta passes, tant si corria pel gel com per la planura.

L'única solució era fugir precipitadament, sense gran esperança de distanciar-se de les feres. Així ho va fer l'home; però aviat va sentir els llops al seu darrere. Els rugits van esclatar a menys de vint passes.

S'aturà, i li semblà que l'ombra estava il·luminada de punts brillants, de brases ardents.

Eren els ulls dels llops, d'aquells llops furiosos per un llarg dejuni i àvids de la presa que sentien a l'abast de les seves dents.

El fugitiu es girà amb el revòlver en una mà i el bastó en l'altra. Si amb el bastó ja n'hi havia prou, seria millor no disparar, per no atraure l'atenció dels agents que poguessin rondar pels voltants d'aquell lloc.

L'home s'havia plantat sòlidament, després d'alliberar el braç dels plecs del seu caftà. Un ràpid molinet aturà els llops més propers. Un d'ells li saltà al coll, i l'home el féu rodolar per terra d'una bastonada. Però n'eren sis, nombre suficient perquè no els aturés la por i perquè fos impossible exterminar-los sense usar el revòlver. A més, en donar un segon cop contra el cap d'un segon llop, el bastó es trencà en la mà que tan terriblement el manejava.

L'home va fugir, però com que els llops el seguien, es va aturar de nou i disparà quatre vegades.

Dos animals, mortalment ferits, van caure sobre el gel, que tenyiren amb la seva sang; però les últimes bales es van perdre, per haver-se separat els altres llops vint passes d'un salt.

El fugitiu no tenia temps de tornar a carregar el revòlver.

Els llops tornaven... Dos-cents passos més i l'assolirien, mossegant-li el caftà... Si feia un pas en fals, tot estava perdut... Seria esqueixat per les furioses bèsties.

Havia, doncs, arribat la seva última hora? Tantes proves, tant cansament, tans perills per tornar a casa seva i en acabat per no deixar-hi més que els ossos!

A la fi, amb la primera llum de l'alba aparegué l'extrem del llac.

La pluja havia cessat i el camp estava embolcallat en una lleugera boira. Els llops es llançaren sobre la seva víctima, que els rebutjava a cops de culata, als quals ells responien amb dentegades i esgarrapades.

De sobte, l'home s'entrebançà amb una escala. On s'arrepentjava? No importava. Si aconseguia pujar pels graons, els llops no el podrien seguir, i de moment seria estalvi.

L'escala s'alçava en direcció obliqua i, estranya circumstància!, el seu peu no tocava a terra, com si estigués suspesa, i la boira impedia de veure on tenia el punt de suport superior.

El fugitiu s'agafà dels travessers i començà a pujar just en el moment en què els llops es llançaven contra ell per última vegada... Algunes mossegades li van esquinçar el cuir de les botes.

L'escala cruixia sota el pes de l'home i oscil·lava... Es trencaria? Si era així, tota esperança estava perduda.

Però l'escala resistí i ell va poder arribar als últims esglaons amb l'agilitat d'un gabier. Tot seguit s'agafà a una peça de fusta que sobresortia.

L'home era fora de l'abast dels llops, que feien salts al peu de l'escala, llançant udols espantosos.

Jules Verne. *Un drama a Livònia*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta el 2003 per RBA Coleccionables, S.A. Col·lecció "Biblioteca Julio Verne". Barcelona.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *Viatge al Centre de la Terra*.

Comprensió

- 1) Abans que res, on és, Livònia?
- 2) Què són, les brases ardents que el protagonista veu en la foscor?
- 3) Quines armes porta, el protagonista?
- 4) Quina d'elles pensa que és millor no utilitzar? Per què?
- 5) Com se salva, el protagonista? D'on creus que pot haver sortit, aquest objecte?

FRAGMENT 34

Un noi llançat

La tripulació del *Pilgrim* la componien cinc mariners i un grumet.

Aquest jove grumet, de quinze anys d'edat, era fill de pares desconeguts; abandonat des del seu naixement, aquest pobre ésser havia estat recollit per la caritat pública i educat per ella.

Dick Sand, que així es deia, devia ser originari de l'estat de Nova York, i indubtablement, de la capital d'aquest estat.

El nom de Dick, abreujament de Richard, que havien donat al petit orfe, provenia del transeünt caritatiu que l'havia recollit dues o tres hores després de néixer. Quant al nom de Sand, se li va posar en record del lloc on havia estat trobat, és a dir, a la punta de Sand i Hook que forma l'entrada del port de Nova York a l'embocadura del Hudson.

Dick Sand, quan havia crescut tot el que havia de créixer, no devia passar d'una estatura mitjana; però estava fortament constituït. [...] La seva fisonomia intel·ligent respirava energia. No era la fisonomia d'un home audaç, sinó la d'un agosarat. Sovint se citen aquestes tres paraules d'un vers de Virgili:

Audaces fortuna juvat!

Però se les cita incorrectament, perquè el poeta va dir:

Audentes fortuna juvat!

És a dir, que són els agosarats, i no els audaços, a qui gairebé sempre somriu la fortuna. L'audaç pot ser irreflexiu; l'agosarat pensa primer i de seguida actua. Aquesta és la diferència.

Dick Sand era agosarat. Als quinze anys ja sabia prendre una resolució i executar fins a la fi el que havia decidit en el seu ànim. El seu aspecte, viu i seriós a la vegada, cridava l'atenció. No perdia el temps en paraules o en gestos com acostumen a fer els joves de la seva edat. Molt aviat, en l'època de la vida en què no es discuteixen els problemes de l'existència, s'havia trobat cara a cara amb la seva condició de miserable, i s'havia promès millorar-la ell sol.

I, en efecte, l'havia millorada, sent ja gairebé un home a l'edat en què els altres encara són nens.

Alhora, Dick Sand era molt llest i molt destre per a tots els exercicis físics; era d'aquells éssers privilegiats de qui es pot dir que han nascut amb dos peus esquerres i dues mans dretes. Així, ho fan tot amb bona mà i caminen sempre amb bon peu.

La caritat pública, ja ho hem dit, havia educat el pobre orfe. Primer l'havien allotjat en una d'aquelles cases de nens que sempre hi ha a Amèrica per als infants abandonats. Després, als quatre anys, va començar a llegir, a escriure i a comptar, en una d'aquelles escoles de l'estat de Nova York [...].

Als vuit anys, l'afició al mar, que l'acompanyava des que va néixer, el va fer embarcar-se com a grumet en un correu dels mars del Sud. Allí aprengué l'ofici de mariner, com s'ha d'aprendre, des de petit. A poc a poc es va anar instruint sota la direcció dels oficials que s'hi interessaven. Així, el grumet va ser aviat aprenent, esperant millorar, sens dubte. El nen que arriba a comprendre des del principi que treballar és llei de vida, el que sap que cal guanyar-se el pa amb la suor del front (precepte de la Bíblia, que és la regla de la humanitat), està predestinat, probablement, a fer grans coses, perquè arribarà un dia en què tindrà voluntat i forces per realitzar-les.

Estant Dick Sand a bord d'un vaixell mercant, el capità Hull s'hi va fixar. Aquest valent marí va fer aviat amistat amb el nen, i més tard el presentà al seu armador James W. Weldon; aquest es va sentir interessat per l'orfe, i va completar la seva educació a San Francisco [...]

Durant els seus estudis, Dick Sand es va apassionar particularment per la geografia i pels viatges, tot esperant tenir l'edat per aprendre la part de les matemàtiques relacionada amb la navegació. Després tingué bona cura d'afegir la pràctica a aquesta part teòrica de la seva instrucció, i així va ser que es pogué embarcar com a grumet per primera vegada en el *Pilgrim*.

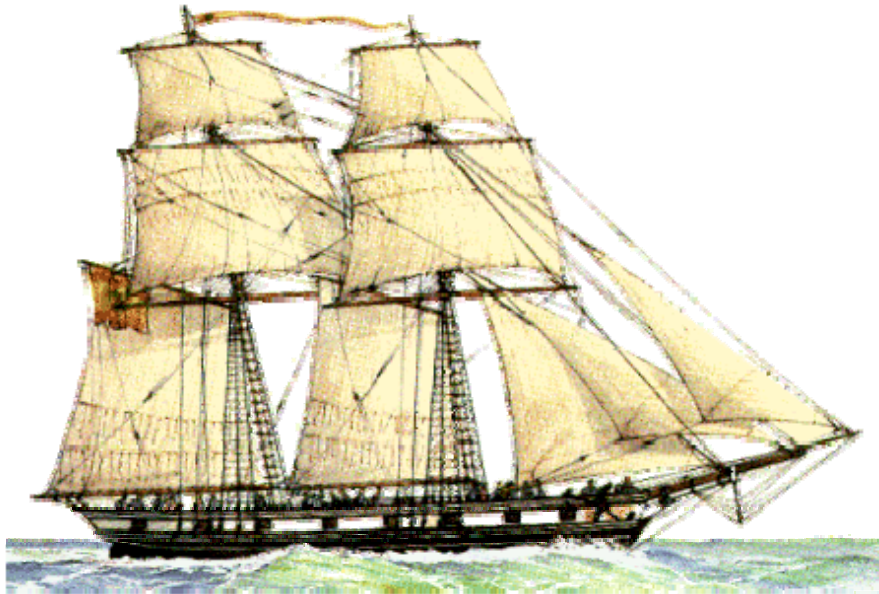
Jules Verne. *Un capità de quinze anys*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta el 2002 per RBA Coleccionables, S.A. Col·lecció "Biblioteca Julio Verne". Barcelona.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *Viatge al centre de la Terra*.

Comprensió

- 1) Segons el narrador, quina és la diferència entre audaç i agosarat?
- 2) Dick Sand què era: audaç o agosarat?
- 3) A quina edat va començar a llegir, escriure i comptar?
- 4) Quants anys tenia quan es va embarcar per primer cop?
- 5) Quina era la seva assignatura preferida?

Filmografia

Un capità de quinze anys (1972). Dirigida per Jesús Franco. Intèrprets: José Manuel Marcos, Marc Cassot, Edmund Purdom, Sergio Mendizábal, Doris Thomas, Marisol Delgado, William Berger.

FRAGMENT 35

Els perills de la selva

Al cap d'una estona, tothom dormia, menys Cyprien, que somiava contemplant les estrelles després d'haver-se embolicat amb la manta. Feia una nit sense lluna, però brillant d'astres. El foc s'havia extingit, sense que el jove enginyer se n'adonés.

Pensava en la seva família, que no es podia imaginar en aquell moment que una aventura semblant l'hagués llançat a l'Àfrica austral, en ple desert; en l'encantadora Alice, que, potser com ell, també estava contemplant les estrelles; en fi, en tothom qui estimava.

I deixant-se dur per la dolça meditació que poetitzava el gran silenci de la planura, estava a punt de quedar-se endormiscat quan un soroll de moviment de peülles, una agitació singular, procedent del lloc on estaven tancats els bous per passar la nit, el va despertar i va fer que es llevés.

A Cyprien, li va semblar distingir entre l'ombra una forma més baixa, més recollida que la dels bous, i que sens dubte era la que causava aquella agitació.

Sense saber ben bé què podia ser, Cyprien va agafar el fuet que tenia al seu abast i es dirigí amb prudència cap al tancat de les bèsties.

No s'havia enganyat. Allà, entre els bous, hi havia un animal que torbava el seu son.

Mig adormit, abans de pensar el que feia, Cyprien alçà el fuet i, a l'atzar, va descarregar un cop fort al morro de l'intrús.

Un rugit espantós va contestar de sobte a aquest atac.

Era un lleó a qui el jove enginyer acabava de tractar com a un gosset falder!

Però tot just va tenir temps d'agafar un dels revòlvers que duia a la cintura i fer un bot de costat quan el lleó, després d'haver saltat sense tocar-lo, es va precipitar de nou sobre el seu braç estès.

Cyprien va sentir com la seva carn era estripada per urpes esmolades, i va rodolar per terra amb la terrible fera. Se sentí una detonació; el cos del lleó s'agità en una convulsió suprema, tornà a caure i es quedà rígid i immòbil.

Amb la mà que li quedava lliure, Cyprien, sense perdre gens de serenitat, havia aplicat el revòlver a l'orella de la fera, i una bala explosiva acabava de destrossar-li el cap.

Entretant, els que dormien, despertats pel rugit, seguit d'una detonació, arribaven corrent al lloc de la lluita. Van alliberar Cyprien, mig aixafat sota el pes de l'enorme bèstia, i examinaren les seves ferides, que sortosament eren superficials. Li les hi embenà simplement amb algunes teles xopades de brandi, li reservaren el millor lloc al fons de la carreta i ben aviat tothom se'n tornà a dormir sota la guàrdia de Bardik, que va voler vetllar fins a la matinada.

Tan bon punt es va fer de dia, la veu de James Hilton, suplicant als seus companys que l'ajudessin, els anuncià un nou accident.

James Hilton jeia vestit al davant de la carreta [...], i parlava amb l'accent de l'espant més viu, sense gosar de fer cap moviment.

-Tinc una serp cargolada al voltant del genoll dret, sota el pantaló -va fer saber-. No us mogueu, o estic perdut! Però vegeu què es pot fer.

Els seus ulls semblaven dilatats pel terror. El seu rostre, cobert d'una lívida pal·lidesa. Al nivell del genoll dret, s'hi distingia, sota la tela blava de la roba, la presència d'un cos estrany, una mena de cable enrotllat a la seva cama.

El moment era greu. Com deia molt bé James Hilton, al primer moviment que fes, la serp el mossegaria.

Però entre l'ansietat i la indecisió general, Bardik s'encarregà d'actuar. Després de desembeinar sense soroll el ganivet de caça del seu amo, s'apropà a James Hilton amb un moviment gairebé imperceptible i en certa manera vermicular. Tot seguit col·locà els seus ulls gairebé al nivell de la serp i, durant uns segons, va semblar que estudiava amb molta cura la posició del perillós rèptil. Sens dubte volia saber la posició del cap.

De sobte, amb un ràpid moviment alçà el braç, l'abaixà vivament, i l'acer del ganivet mossegà, amb un cop sec, el genoll de James Hilton.

-Ja podeu treure la serp... És morta!... -afirmà Bardik mostrant un ampli somriure.

James Hilton obeí maquinalment, i va sacsejar la cama... el rèptil caigué als seus peus.

Era un escurçó de cap negre, tot just del diàmetre d'una polzada, però amb una mossegada capaç de causar la mort. El jove cafre l'havia decapitada amb una precisió meravellosa. El pantaló de James Hilton només tenia un tall de sis centímetres, i la seva pell ni tan sols havia estat fregada.

Cosa singular, i que sublevà profundament Cyprien! James Hilton ni tan sols pensà a donar les gràcies al seu salvador, en trobar-se lliure de tot perill, considerava la seva intervenció com molt natural. I tampoc no pensà a prémer la negra mà d'un cafre i dir-li que li devia la vida.

-Aquest ganivet està ben esmolat! -comentà només, mentre Bardik tornava a embeinar-lo, sense que tampoc semblés donar gaire importància al que acabava de fer.

Jules Verne. *L'Estrella del Sud*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta el 2002 per RBA Coleccionables, S.A. Col·lecció "Biblioteca Julio Verne". Barcelona.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *Viatge al centre de la Terra*.

Comprensió

- 1) On situaries l'Àfrica austral? No surt al fragment donat, però... què creus que és, l'Estrella del Sud?
- 2) Per què es desperta, en Cyprien?
- 3) Què li passa, a James Hilton?
- 4) Qui el salva?
- 5) Li dóna les gràcies, en Hilton? Per què? Creus que és correcta, la seva actitud? Tu què haguessis fet?

Filmografia

L'Estrella del Sud (1969). Dirigida per Sidney Hayers. Intèrprets: George Segal, Ursula Andress, Harry Andrews, Michel Constantin, Johnny Sekka, Ian Hendry, Orson Welles, Georges Geret, Guy Delorme.

Ja es veu que la pel·lícula, com la novel·la, és d'aventures.

FRAGMENT 36

Una nena està a punt de ser segrestada

La nena que ocupava el pupitre que hi havia davant del meu en el 5è A es deia Millie Adams. No me'n recordo molt bé, d'ella, perquè aleshores jo tenia nou anys; ara en faré dotze. El que sí que recordo amb força claredat són els seus caramels, i també que, un bon dia, no la vam tornar a veure. Els meus companys i jo la molestàvem molt sovint; més endavant, quan ja va ser massa tard, me'n vaig penedir. I no era perquè tinguéssim res en contra d'ella, sinó, senzillament, perquè era una noia. Duia els cabells pentinats en trenes que li queien per l'esquena, i jo em divertia ficant-les-hi en el tinter o enganxant-hi xiclets mastegats. Em van posar més d'un càstig per aquesta raó.

La seguia a través del pati de l'escola, estirant-li les trenes i cridant: "Ding, dong!", com si fossin campanes. Llavors, ella em deia:

-Avisaré un policia!

-Bah! -li contestava jo per desanimar-la-. El meu pare és inspector de tercera.

-Molt bé! Doncs aleshores et denunciaré a un inspector de segona; és més important que un de tercera!

Aquesta resposta em va fastiguejar, i llavors, quan a la tarda vaig tornar a casa, vaig preguntar al pare què representava aquella diferència.

El pare va mirar una mica avergonyit la mare i va ser ella la que em va contestar:

-No hi ha gaire diferència; cal una mica més d'experiència, vet-ho aquí. Ton pare n'arribarà a ser un, Tommy, quan tingui cinquanta anys.

Em va semblar que això mortificava el pare, però no va dir res.

-Jo seré inspector quan sigui gran -vaig dir.

-Déu nos en guard! -va dir la mare. Em va fer la impressió que més que parlar amb mi, parlava amb el pare-. Sempre arribant tard als àpats, llevant-se a mitja nit, arriscant la vida, i la dona sense saber quan el veurà arribar en una llitera o... ni tan sols sap si el tornarà a veure. I tot per què? Per una pensió que tot just arriba per no morir-se de gana, un cop han perdut tota la seva joventut i fortalesa.

A mi em va semblar fantàstic. El pare va somriure.

-El meu pare també va ser inspector, i recordo haver dit les mateixes coses quan tenia l'edat d'en Tommy, i la meua mare em contestava com tu. No li ho pots treure del cap, ho porta a la sang; és millor que te'n vagis fent a la idea.

-Sí? Doncs li ho trauré de la sang encara que sigui a cops d'escombra!

Però, tornant a Millie Adams, la molestàvem tant que va agafar el costum de dinar a l'aula, en lloc de fer-ho al pati. Un dia, quan jo em disposava a sortir de classe, Millie va obrir la carmanyola on duia el dinar, per la qual cosa vaig poder veure el caramel groc que hi havia dins. No era dels més barats, sinó dels que valien cinc cèntaus cada un; i els grocs són de llimona, els meus favorits. Per això em vaig quedar i vaig provar de fer les paus amb ella.

-Ens farem amics -li vaig dir-. D'on l'has tret?

-Me l'ha donat una persona -em va contestar Millie-. Però és un secret.

Totes les noies són iguals; sempre que els preguntes alguna cosa, et diuen que no et poden contestar perquè, naturalment, es tracta d'un "secret".

És clar que no m'ho vaig creure; Millie no tenia diners per comprar caramels, i el senyor Beiderman, l'amo de la pastisseria, no fiava mai, i encara fiaria menys amb caramels de cinc cèntaus embolicats amb paper de colors.

-Segur que l'has robat! -vaig dir.

-No! -va exclamar Millie, indignada-. Et dic que me l'ha donat un home! És molt simpàtic; era a la cantonada quan jo venia aquest matí cap a l'escola. M'ha cridat i, traient-se uns caramels de la butxaca, m'ha dit: "Escolta, petita, vols un caramel?" I ha afegit que jo era la noia més maca que havia vist passar aquest matí, i això que hi era des de les...

De sobte, Millie es va tapar la boca amb la mà i va exclamar:

-Oh! Ja no me'n recordava! M'ha dit que no ho digués a ningú, perquè, si no, no em donaria més caramels.

William Irish (Cornell Woolrich), *Si em morís abans de despertar-me* dins *Antologia del relat policíac*. El fragment reproduït és una traducció lliure de l'edició feta per Ediciones Vicens Vives, S.A. Col·lecció "Aula literaria", 7. Barcelona, 1997.

L'autor i la seva obra

William Irish va néixer a Nova York el 1903 i hi va morir el 1968.

Després del divorci dels seus pares, va passar part de la seva infantesa a Mèxic. Va tornar a Nova York el 1918. Després de doctorar-se a la universitat de Columbia va viatjar per Europa i va passar una temporada a París. Les seves primeres novel·les tenen influència de Francis Scott Fitzgerald, però es venen bé i Hollywood el crida perquè adapti guions per al cinema. La Gran Depressió va afectar la venda de les seves obres i es va haver de dedicar a escriure novel·les barates (*pulps*) per encàrrec. Entre 1934 i 1946 va publicar més de 350 relats a diferents revistes. El 1940 publica una de les seves novel·les més cèlebres: *La nòvia anava de negre*. Casat i divorciat al cap de poc, després de la mort de la seva mare es va tancar en una habitació d'un hotel durant onze anys, on es va dedicar a escriure i a beure. Va acabar malalt d'icterícia, alcohòlic i amb una cama gangrenada, per la qual cosa li van haver de tallar i va viure els últims anys en una cadira de rodes. La seva obra ha tingut força adaptacions, tant a la televisió com al cinema, (més de seixanta, fins ara). Directors com Robert Siodmak, Jacques Tourneur, François Truffaut o Alfred Hitchcock van fer pel·lícules que adaptaven els seus relats, com ara *La sirena del Mississipí* (remake a *Pecat original*) o *La finestra indiscreta*, on reflectia la seva situació en un protagonista que estava, també, en una cadira de rodes.

Comprensió

1) Per què el protagonista i els seus companys es ficaven amb Millie Adams?

Què en penses, d'això?

2) Com es diu, el protagonista?

3) A què es dedica, el seu pare?

4) Què li crida l'atenció, al protagonista, de la carmanyola de Millie?

5) D'on l'ha tret?

FRAGMENT 37

El gran simi blanc

Quan Clayton es va haver endinsat en la jungla, la colla de mariners -els amotinats de l'*Arrow*- es posà a discutir què havien de fer. Tots estaven d'acord en una qüestió: valia més fugir cap a l'*Arrow*, que era el vaixell ancorat a la badia, on almenys estarien segurs de no rebre les llances d'aquell enemic invisible. Així, mentre Jane Porter i Esmeralda es parapetaven dins de la cabana, la tripulació d'assassins i de covards s'escapava tan ràpidament com podia cap al vaixell amb els dos bots que els havien dut fins a la platja.

Aquell dia Tarzan havia vist tantes coses que tenia el cap fet un embolic. Però el que l'havia meravellat de debò havia estat la cara d'aquella noia blanca tan bonica. Almenys ja havia trobat algú dels seus; n'estava segur. El jove i els dos homes també eren com s'havia imaginat que serien els de la seva espècie. Però no hi havia dubte que eren tan cruels i despietats com els altres homes que havia vist. El fet que fossin els únics del grup que no anessin armats no volia dir pas que no haguessin mort ningú. Amb una arma a la mà podien ser molt diferents. Tarzan havia vist que el jove recollia el revòlver que havia deixat caure Snipes quan l'havia ferit i se'l posava dins de la camisa. A més, havia vist que el passava dissimuladament a la noia quan entrava a la cabana.

No entenia gaire els motius que hi havia darrere de tot el que havia vist; però, de tota manera, el jove i els dos homes li havien caigut bé intuïtivament. A més, la noia li provocava un sentiment que amb prou feines entenia. I com que era evident que aquella negra tan grassa tenia alguna relació amb la noia, també li agradava.

Pel que feia als mariners i, especialment, Snipes, sentia una gran aversió envers ells. Els seus gestos amenaçadors i l'expressió malèvola de les seves cares li feien entendre que eren enemics d'aquell grup i, per tant, va decidir vigilar-los de prop.

Tarzan es preguntava per què els homes s'havien internat a la jungla i no entenia que algú es pogués perdre en aquell laberint de brolla que li era tan conegut com el carrer principal del vostre poble ho és per a vosaltres.

Tarzan va veure que els mariners remaven en direcció al vaixell i així es convencé que la noia i la seva companya estarien ben segures dins de la

cabana. Aleshores Tarzan va decidir que seguiria el jove per la jungla i així potser aclariria quina intenció tenia. Avançà ràpidament en la direcció que havia pres Clayton i al cap de poca estona ja sentia de lluny els crits que feia de tant en tant el jove anglès per localitzar els seus amics. Finalment Tarzan va atrapar l'home, que ja estava rendit i que en aquell moment es recolzava en un arbre i s'eixugava la suor del front. L'home-mona, amagant-se darrere d'una pantalla de fulles, estudià aquell nou exemplar de la seva raça amb molta atenció. De tant en tant Clayton feia un crit, i al final Tarzan va entendre que buscava l'home més vell.

Tarzan estava a punt d'anar-lo a buscar ell mateix, però va entreveure una pell groguenca i llustrosa que es movia amb molta cautela per la jungla i que es dirigia cap a Clayton. Era Sheeta, el lleopard. Tarzan sentia el soroll que feia l'herba que aixafava la bèstia i es preguntava per què l'home blanc no s'alarmava. Era possible que no sentís aquell soroll tan clar? Tarzan no havia vist mai que Sheeta actués tan matusserament.

No, l'home blanc no sentia res. Quan Sheeta ja s'ajupia per fer el salt, retronà el crit terrorífic de desafiament de les mones per tota la selva, i el lleopard va haver de girar cua i se'n va anar fent un gran enrenou en passar per la brolla.

Clayton s'estremí i es posà ben dret d'un bot. El crit li havia glaçat la sang. Les seves orelles no havien sentit mai un so com aquell. Clayton no era covard, però aquell dia, perdut enmig de l'espessa selva africana, William Cecil Clayton, el fill gran de lord Greystoke d'Anglaterra, sentí com els dits glaçats del terror li acaraven el cor.

El soroll d'un gran cos que es movia entre el sotabosc tan a prop d'ell i aquell esgarip esborronador que havia vingut de dalt havien forçat la serenitat de Clayton fins al límit. Però ell no sabia que precisament aquell crit era el que li havia salvat la vida, ni tampoc es podia imaginar que l'ésser que l'havia produït era el seu propi cosí: l'autèntic lord Greystoke.

Edgar Rice Burroughs, *Tarzan de les mones*. Edicions de la Magrana. Col·lecció *L'Esparver*, 135. Barcelona, 1997. Traducció de Joan Mateu i Besançon.

L'autor i la seva obra

Edgar Rice Burroughs va néixer a Chicago el 1875 i va morir a Encino, Califòrnia, el 1950. Després de treballar en oficis diversos, el 1911 va publicar la narració de ciència-ficció *Sota les llunes de Mart*, la bona acollida de la qual el va fer professionalitzar com a escriptor. El 1912 publicà *Tarzan de les mones*, i l'èxit va ser tan gran que arribà a publicar 25 narracions amb el mateix personatge, que es va fer encara més popular en ser traduït a més de 50 idiomes i fer-se'n versions per al còmic i el cine. És autor d'altres novel·les, incloses també en el gènere fantàstic i la ciència-ficció.

Comprensió

- 1) El gran simi blanc no és el goril·la albi Floquet de Neu, sinó Tarzan, paraula que en la llengua dels simis significa *pell blanca*. Per què segueix el jove Clayton per la selva?
- 2) Qui amenaça Clayton?
- 3) Se n'adona, Clayton? Per què?
- 4) Com s'ho fa, Tarzan, per salvar Clayton?
- 5) Quin parentiu tenen, Tarzan i Clayton?

Filmografia

Tarzan de les mones (1932). Dirigida per W. S. Van Dyke. Intèrprets: Johnny Weissmuller, Maureen O'Sullivan, Neil Hamilton, sir Charles Aubrey Smith, Doris Lloyd, Forrester Harvey. Es van rodar vuit pel·lícules mudes de Tarzan abans que aquesta. Johnny Weissmuller en va fer dotze. Però hi ha hagut altres intèrprets, tant al cinema com a la televisió: Lex Barker, Gordon Scott (atenció a *La més gran aventura de Tarzan* -John Guillermin, 1959-), Mike Henry, Ron Ely, Christopher Lambert -*Greystoke*-, Wolf Larson, Casper Van Dien... i la pel·lícula de dibuixos animats de Walt Disney del 1999.

Tarzan i la seva companya (1934). Dirigida per Cedric Gibbons. Intèrprets: Johnny Weissmuller, Maureen O'Sullivan, Neil Hamilton, Paul Cavanagh, Forrester Harvey, Nathan Curry.

► Una bona relació de totes (?) les pel·lícules de Tarzan i els seus intèrprets:
<http://www.oprf.com/Burroughs/movies.html>

FRAGMENT 38

Ichabod i el Genet Germànic

Totes les històries de fantasmes i follets que havia escoltat aquella nit s'amuntegaven en la seva memòria. La nit es feia cada cop més fosca; les estrelles semblaven enfonsar-se en la profunditat del cel i, de tant en tant, núvols passatgers les ocultaven a la seva vista. Mai no s'havia sentit tan trist i sol. A més a més, s'estava acostant al lloc on havien succeït la majoria de les escenes d'aquelles històries fantasmagòriques. Enmig del camí s'alçava una enorme magnòlia, que sobresortia com un gegant sobre els altres arbres de la contrada i formava una mena de molló. Tenia les branques retorçades i fantàstiques, prou gruixudes per formar troncs d'arbres ordinaris, que es recargolaven gairebé fins a terra i que es tornaven a aixecar cap enlaire. Se'l relacionava amb la història tràgica del malaurat André¹, que havia estat capturat molt a prop d'allà, i era conegut per tothom amb el nom de l'arbre del comandant André. La gent del poble el mirava amb una mena de respecte barrejat amb superstició, en part per la simpatia que inspirava el malaurat heroi a qui devia el nom, i en part pels relats d'aparicions estranyes i de laments fúnebres que se n'explicaven.

Mentre Ichabod s'acostava a aquest arbre esfereïdor, va començar a xiular. Es va pensar que li contestaven el xiulet..., però només era una ràfega de vent que batia amb força entre les branques seques. Mentre s'apropava una mica més, li va semblar veure alguna cosa blanca que penjave enmig de l'arbre..., es va aturar i va deixar de xiular, però, quan el va mirar amb més atenció, va percebre que era un tros del tronc que havia estat ferit per un llampec i havia deixat la fusta blanca al descobert. Tot d'un plegat, va sentir un gemec...; les dents li van començar a petar i els genolls li van topar contra la sella..., però només era una branca gruixuda que en fregava una altra, moguda pel bressoleig de la brisa. Sa i estalvi, va deixar l'arbre enrere, però l'esperaven nous perills...

A uns dos-cents metres de l'arbre, un rierol travessava el camí i corria fins a una fondalada pantanosa i densa coneguda com el pantà de Wiley. Uns quants troncs aspres aparellats feien de pont. Al costat del camí on el rierol

¹ Es refereix a John André, un espia britànic que va ser executat. Als Estats Units, el seu nom és sinònim de traïdor.

s'endinsava en l'espessor, un grup de roures i castanyers envoltats de vinyes silvestres projectava una obscuritat cavernosa. Travessar aquest pont era la prova més àrdua. Era el mateix indret on havien capturat el malaurat André, i entre els castanyers i les vinyes s'amagaven els pagesos robustos que el van sorprendre. D'aleshores ençà aquest rierol es considera embruixat, i terrorífiques són les sensacions dels alumnes que el travessen sols després de fer-se fosc.

A mesura que s'acostava al rierol, els batecs del seu cor s'intensificaven; però, de totes maneres, va reunir tot el coratge que va poder, va donar mitja dotzena de puntades a les costelles del cavall i va intentar travessar el pont a tota brida. Però en comptes de moure's endavant, el vell i pervers animal va fer un moviment lateral i va anar a parar contra una tanca. Els temors d'Ichabod van augmentar per culpa d'aquest retard. Va tibar les regnes cap al costat contrari i li va clavar puntades amb l'altre peu: tot va ser en va. El corser va arrencar, és ben cert, però va caure entre matolls, esbarzers i verns a l'altra banda del camí. El mestre va utilitzar el fuet i els esperons contra les costelles descarnades del vell Pólvora, que es va posar a córrer panteixant i esbufegant, però es va aturar al costat del pont tan bruscament que va estar a punt de llançar el genet per sobre el cap. En aquell precís instant, l'oïda sensible d'Ichabod va copsar un soroll de passos i un xipolleig, i a la riba del rierol, entre l'ombra fosca del fullatge, va distingir una massa immensa, deforme, negra i eminent. No es bellugava, sinó que semblava estar ajupida en la foscor, com un monstre gegantí a punt d'escometre el viatger.

El pànic va fer eriçar els cabells de l'espantat pedagog. Què havia de fer? Per girar cua i fugir ja era massa tard i, a més a més, quines possibilitats tenia d'escapar d'un fantasma o d'un follet, en cas que es tractés d'un d'aquests éssers, que poden cavalcar sobre les ales del vent? Esforçant-se per mostrar una mica de coratge, va quequejar:

-Qui ets?

No va respondre ningú. Va repetir la pregunta amb una veu més agitada. Aquest cop tampoc no hi va haver resposta. Va tornar a fuetejar els costats de l'inflexible Pólvora, va tancar els ulls i es va posar a cantar un salm amb un fervor involuntari. Llavors l'objecte spectral que l'alarmava es va

posar en moviment i, aixecant-se d'un bot, es va plantar enmig del camí. Tot i que la nit era fosca i tènica, ja es podia discernir la forma del desconegut. Semblava un genet de grans dimensions que muntava un cavall negre i corpulent. No va donar senyals d'hostilitat ni de sociabilitat; es va mantenir distant a un costat del camí, trotant al costat cec del vell Pólvora, que ja s'havia recuperat de la seva por i tossuderia.

Ichabod, a qui no agradava l'estrany company de mitjanit, no deixava de pensar en l'aventura de Brom Bones amb el Genet Germànic i va accelerar el pas del corser amb l'esperança d'allunyar-se'n. Però el desconegut també va accelerar i va neutralitzar la distància. [...] En pujar un pendent, la silueta del company de viatge va quedar retallada contra el cel, gegantina i embolicada en una capa, i Ichabod es va quedar glaçat de por quan va veure... que no tenia cap! Però el seu terror va augmentar quan va observar que, el cap que hauria de reposar sobre les espatlles, el duia davant seu sobre la borrena de la sella. La seva por va créixer fins a tornar-se desesperació. Va infligir a Pólvora una pluja de cops i puntades de peu amb l'esperança d'eludir el seu company amb un moviment sobtat..., però l'espectre li va saltar al costat.

Washington Irving, *La llegenda de Sleepy Hollow*. Aula Literària, 24. Editorial Vicens Vives, S.A. Barcelona, 2001. Traducció de Salvador Oliva i Albert Torrecasana. Aquesta edició conté una introducció molt interessant (biografia detallada d'Irving, comentari i estudi del conte...) de Manuel Broncano.

L'autor i la seva obra

Washington Irving va néixer a Manhattan (Nova York) l'any 1783, i li van posar aquest nom en honor a George Washington, el primer president dels Estats Units. Tot i que va deixar l'escola als setze anys, va arribar a ser advocat, i se'l considera el primer escriptor professional nord-americà. L'asma que patia el feia buscar l'aire pur del camp, sobretot a prop del riu Hudson, on situa les seves primeres obres. Viatja diverses vegades a Europa, i l'any 1826 obté una feina com a traductor a l'ambaixada nord-americana de Madrid (més endavant, ell mateix en serà l'ambaixador durant quatre anys). A partir d'aquest moment, l'escriptor iniciarà una relació amb Espanya que culminarà amb el llibre *Contes de l'Alhambra*. Washington Irving va morir el 1859, i està enterrat a la vall de... Sleepy Hollow.

Comprensió

- 1) Aquest conte és deliciós. On i quan passa?
- 2) Amb quina celebració catalana es correspon la nit en què transcorre l'acció?
- 3) Qui era, John André?
- 4) Com es diu, el cavall d'Ichabod?
- 5) Quina característica té, el Genet Germànic?

Filmografia

► *La llegenda de Sleepy Hollow*. Walt Disney, 1949. Pel·lícula de dibuixos animats de mitja hora de duració. Fidel al conte d'Irving, aquest film també barreja humor i terror, i conté tres cançons originals cantades per Bing Crosby que entren molt bé. Val, realment, la pena.

► *Sleepy Hollow* (1999). Dirigida per Tim Burton. Intèrprets: Johnny Depp, Christina Ricci, Miranda Richardson, Christopher Walken, Casper Van Dien.

FRAGMENT 39

Un son de vint anys

Quan es va despertar, es va trobar en el mateix pujol verd on havia vist l'ancià de la vall per primer cop. Es va fregar els ulls; feia un matí resplendent i assolellat. Els ocells saltaven i refilaven entre els arbustos, i l'àguila feia giravolts al cel i s'encarava amb la brisa pura de la muntanya.

“És evident”, va pensar Rip, “que no he dormit aquí tota la nit”. I va començar a repassar mentalment tot el que havia fet abans de caure adormit.

[...] Va buscar l'escopeta per aquell indret, però, en lloc de la seva arma neta i ben greixada, va trobar una escopeta vella amb el canó rovellat, el gatell fet malbé i la fusta mig menjada pels cucs. Llavors va sospitar que aquells fanfarrons seriosos de la muntanya l'havien enredat i que, després de donar-li una dosi de licor, li havien robat l'escopeta. Wolf també havia desaparegut, però segurament havia marxat darrere un esquiol o una perdiu. Va xiular i el va cridar pel nom, però va ser en va; l'eco va repetir el xiulet i els crits, però no es va veure cap gos enlloc.

Va decidir retornar a l'escenari dels jocs de la nit passada i, si trobava algú de la colla, li demanaria el gos i l'escopeta. Però quan es va aixecar, es va notar les articulacions molt rígides i li va semblar que li mancava la seva energia habitual.

“Aquests llits muntanyencs no em proven”, va pensar Rip, “i si per culpa de la gresca em ve un atac de reuma, que Déu em salvi de la senyora Van Winkle!”.

Amb algunes dificultats va arribar a la vall. Va trobar la gorja que ell i el seu company havien remuntat la nit abans, però, amb gran sorpresa per part seva, ara hi escumejava un corrent muntanyenc que saltava de roca en roca i que emplenava la vall de murmuris. [...]

A mesura que s'acostava al poble, va trobar força gent, però ningú que ell conegués, la qual cosa el va sorprendre una mica, perquè es pensava que coneixia tothom de la contrada. Els seus vestits també eren diferents dels que estava acostumat a veure. Tothom el mirava amb les mateixes mostres de sorpresa i, quan li posaven els ulls a sobre, sempre es duïen la mà a la barbeta. La repetició constant d'aquest gest va empènyer Rip, d'una manera

involuntària, a fer el mateix, i va trobar, amb gran sorpresa per part seva, que la barba li havia crescut trenta centímetres!

Ja es trobava als afores del poble. Uns vailets bastant estranys li van córrer al darrere, mentre cridaven i li assenyalaven la barba grisa. Els gossos, que tampoc no li eren familiars, lladraven al seu pas. Tot el poble havia canviat: era més gran i més populós. Hi havia rengleres de cases que no havia vist mai i havien desaparegut els llocs que solia freqüentar. A sobre de les portes hi havia noms estranys; a les finestres, cares estranyes; tot plegat era estrany.

Washington Irving, *Rip Van Winkle*. Aula Literària, 24. Editorial Vicens Vives, S.A. Barcelona, 2001. Traducció de Salvador Oliva i Albert Torrecasana. Aquesta edició conté una introducció molt interessant (biografia detallada d'Irving, font del relat, simbologia, interpretació política...) de Manuel Broncano.

L'autor i la seva obra

Vegeu aquest apartat a *La llegenda de Sleepy Hollow*.

Comprensió

- 1) Rip Van Winkle és un colon nord-americà d'origen holandès que un bon dia decideix de fer una dormida al camp i es desperta al cap de vint anys. De moment, però, ell no ho sap. Tanmateix, quines coses rares nota?
- 2) Com es deia, el seu gos?
- 3) Per què el lladren, els gossos?
- 4) Explica com deu reaccionar Rip Van Winkle quan s'assabenta que ha dormit tants anys.
- 5) Fes una redacció en què te'n vas a dormir i et despertes al cap de... mig segle!

Rip Van Winkle abans de despertar-se

Filmografia

► Rip Van Winkle (1987). Dirigida per Francis Ford Coppola. Intèrprets: Harry Dean Stanton, Ed Begley Jr., Tim Conway, Talia Shire, Chris Penn. Episodi de 50 minuts d'una sèrie de televisió.

FRAGMENT 40

ELS DEU MANAMENTS

per compartir el planeta amb els animals que estimem

Primer manament

Celebrar que som part del regne animal.

Segon manament

Respectar totes les formes de vida.

Tercer manament

Tenir la ment oberta als animals i aprendre d'ells amb humilitat.

Quart manament

Ensenyar els nostres fills a respectar i estimar la natura.

Cinquè manament

Administrar amb saviesa la vida de la Terra.

Sisè manament

Valorar i ajudar a conservar els sons de la naturalesa.

Setè manament

Evitar fer mal a qualsevol forma de vida per poder aprendre d'ella.

Vuitè manament

Mantenir amb valentia les nostres conviccions.

Novè manament

Elogiar i ajudar els que treballen a favor dels animals i de la natura.

Desè manament

Actuar sabent que no estem sols i viure amb esperança.

Conclusió

Després del que s'ha dit i del que s'està fent, romandre en silenci és una traïció.

Jane Goodall i Marc Bekoff, *ELS DEU MANAMENTS per compartir el planeta amb els animals que estimem*, Ediciones Paidós Ibérica, S.A. Barcelona, 2003.

Els autors i la seva obra

Jane Goodall va néixer a Londres el 1934. Llicenciada en biologia a Cambridge (1965), va ser assistent del paleoantropòleg Louis Leakey a Olduvai (Tanzània). Des del 1960 ha fet diverses estades a la reserva de Gombe, al mateix estat africà, on va crear el Gombe Stream Research Centre per estudiar els ximpanzés en llibertat. Les seves aportacions científiques han demostrat que els ximpanzés són omnívors i capaços de fabricar i utilitzar eines, i que disposen d'un bagatge cultural. El seu treball i la seva defensa del medi ambient van ser decisius en el reconeixement de Gombe com a parc nacional. L'any 1977 fundà el Jane Goodall Institute for Wildlife Reserach. Ha estat professora de la Stanford University (Califòrnia) i de la University of Southern California, i des del 1996, de la Cornell University. És autora, entre d'altres, de *In the Shadow of Man* (1971), *The Chimpanzes of Gombe: Patterns of Behaviour* (1984), *Through A Window* (1990), *Visions of Caliban* (1993), *Jane Goodall: with Love* (1994) i *Africa in My Blood: An Autobiography in Letters* (2000) i de nombrosos documentals per a la National Geographic Society i la BBC. Guardonada en nombroses ocasions, cal mencionar el premi Príncep de Asturias d'humanitats (2003). Té pàgina web.

Marc Bekoff és professor titular de biologia a la Universitat de Colorado. Membre del Guggenheim i de l'Animal Behaviour

Society, és coordinador del programa Roots & Shoots de l'Institut Jane Goodall. Té pàgina web.

Comprensió

- 1) No ens enganyem: això no és cap fragment de cap novel·la, ni tan sols d'una obra literària. Però és una pàgina molt interessant, perquè del seu compliment depèn el futur de la Terra. Així de clar.

J. Goodall, en un dels seus llibres, dona una explicació força curiosa sobre un passatge de la Bíblia: "... i Déu creà l'home i li digué: 'Governaràs sobre els animals'..." Goodall diu que la traducció de l'hebreu "Governaràs" ha estat sempre errònia, perquè el verb original significa exactament "Protegiràs". És a dir, que els éssers humans hem de protegir els animals; "governar" sobre ells, si volem, però sempre respectant-los i estimant-los. I tu, què en penses?

- 2) Dels Deu Manaments, destaca'n tres i digues per què.
- 3) Afegeix-ne tres més i explica'ls.
- 4) Rellegeix-te la conclusió i digues què pot fer cadascun de nosaltres per millorar el nostre planeta i poder-lo compartir amb tots els animals.
- 5) Busca informació sobre el programa Roots & Shoots ("Arrels i Brots") que dirigeix Jane Goodall i explica en què consisteix.

Fonts

1. Els dos primers dies d'escola (Cor)

- ▶ Fotografia d'Edmondo De Amicis:
 - http://es.wikipedia.org/wiki/Edmundo_de_Amicis
- ▶ Biografia i obra, extretes de:
 - <http://www.bibliotecasvirtuales.com/biblioteca>
- ▶ Fotografia del mestre amb els alumnes:
 - <http://platea.pntic.mec.es/~abercian/priaranza/historia/fotos/escuela>

2. El vàter, un bon saló de lectura (El nen)

- ▶ Fotografia de Roald Dahl:
 - www.casadelibro.com
- ▶ Biografia i obra extretes de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ Il·lustració del vàter:
 - rehydrate.org/images

3. La litinèsia (El Gran Amic Gegant)

- ▶ Fotografia de Roald Dahl:
 - <http://gfx.dagbladet.no/pub/artikkel>
- ▶ Il·lustració de Quentin Blake de Sophie i el GAG:
 - http://www.xtec.es/recursos/lit_inf/dossiers/dahl/gif/06.jpg

4. El diabòlic pla de les bruixes per exterminar els nens (Les bruixes)

- ▶ Il·lustració de Roald Dahl:
 - friend.ly.net/users/jorban
- ▶ Fotogrames de *Les bruixes*:
 - shyttykitty.home.comcast.net
 - usatoday.com
 - www.lazydork.com

5. Una nena extraordinària (*Matilda*)

- ▶ Fotografia de Roald Dahl:
 - www.24hourmuseum.org.uk
- ▶ Il·lustració de *Matilda* de Quentin Blake:
 - blogs.ya.com/morethanwords/files/matilda

6. El gran amor del senyor Hoppy (*Agu trot*)

- ▶ Fotografia de Roald Dahl:
 - http://accel95.mettre-put-idata.over-blog.com/0/26/37/67/roald_dahl.jpg
- ▶ Imatge d'Agu trot basada en un dibuix de Quentin Blake:
 - <http://www.designer-time.com/Roald%20Dahl/RD12s.jpg>

7. El mossèn dislèxic (*El rector de Nibbleswicke*)

- ▶ Fotografia de Roald Dahl:
 - <http://www.bsospirit.com/comentarios/charliechocolate.php>
- ▶ Il·lustració de Quentin Blake:
 - www.xtec.es

8. El cadell d'home (*El llibre de la selva*)

- ▶ Fotografia de Rudyard Kipling:
 - libraryasp.tamu.edu/.../images/kipling.jpg
- ▶ Biografia i obra extretes de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ Fotografia del nen salvatge:
 - civiliblog.blogcindario.com

9. Quatre germanes (*Donetes*)

- ▶ Fotografia de Louise May Alcott:
 - womenshistory.about.com/.../p/l_m_alcott.htm
- ▶ Biografia i obra extretes de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ Cartell de *Donetes* (1949):

- amazon.com

10. Una aposta: fugar-se d'una presó només “amb el pensament” (El problema de la cel·la número 13)

- ▶ Apartat de “L'autor i la seva obra”, extret de l'edició esmentada.
- ▶ Fotografia de Jacques Futrelle:
 - www.scifiworld.cz/images
- ▶ Fotografia d'una cel·la d'Alcatraz (La Roca):
 - www.visitingdc.com/images/alcatraz-prison-pic

11. Un assassinat anunciat (L'endeví de la bola de cristall)

- ▶ Fotografia de Jacques Futrelle: • www.alligatorpapiere.de
- ▶ Fotografia de la bola de cristall: • www.lasmancias.com.art

12. El Rubens sota el Whistler (El problema del Rubens robat)

- ▶ Fotografia de Jacques Futrelle:
 - www.fetefatale.com/titanic/images
- ▶ Reproducció del quadre *La mare de Whistler*:
 - www.geocities.com/.../whistler_mother.jpg

13. El cotxe que es va esfumar (El cotxe fantasma)

- ▶ Fotografia de Jacques Futrelle:
 - www.polillo.it/images
- ▶ Fotografia del Blitzen Benz:
 - info.detnews.com

14. Comencem pel començament (David Copperfield)

- ▶ Fotografia de Charles Dickens:
 - <http://www.orwell.ru/people/dickens/img/dickens.jpg>
- ▶ Biografia i obra extretes de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ Cartell de *David Copperfield* (1934):

- <http://filmsencajatonta.blogspot.com/2007/06/david-copperfield-usa-1934-melodrama.html>

15. *Jacob Marley i Ebenezer Scrooge (Cançó de Nadal)*

- ▶ Fotografia de Charles Dickens:
 - cache.eb.com/eb/image
- ▶ Il·lustració de Scrooge:
 - www.evuk.co.uk/imgs/scrooge.jpg

16. *Un acte de valentia (Les aventures de Tom Sawyer)*

- ▶ Fotografia de Mark Twain:
 - <http://www.visitcarsoncity.com/assets/history/MarkTwain.jpg>
- ▶ Biografia i obra extretes de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ Cartell de la pel·lícula *Les aventures de Tom Sawyer* (1938):
 - <http://sc.lib.byu.edu/events/archives/materials/tSawyer>

17. *En Huck, l'amic d'en Tom (Les aventures de Huck Finn)*

- ▶ Fotografia de Mark Twain:
 - <http://fourstarters.com/wp-content/uploads/2007/03/mark-twain.jpg>
- ▶ Fotografia d'en Huckleberry amb la vídua Douglas:
 - <http://www.vierteiler.privat.t-online.de/1968d.jpg>

18. *L'estupidesa dels malnoms (Doneta)*

- ▶ Fotografia de Rabindranath Tagore:
 - <http://www.pathcom.com/~ericp>
- ▶ Biografia i obra, extretes de *La Hiperenciclopèdia* (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ Fotografia dels nens:
 - <http://static.flickr.com>

19. Salvant orangutans (*Un estiu a Borneo*)

- ▶ Fotografia d'orangutan:
 - http://grasp.rucc.net.au/images/o_in_basket_3_ds.jpg
- ▶ Apartat de biografia i obra, extret de l'edició esmentada.
- ▶ Fotografia de l'autora d'Alfred Sala, extreta de:
 - <http://www.joanaustria.com/insti/garriga.htm>

20. L'estàtua trista (*El Príncep Felç*)

- ▶ Fotografia d'Oscar Wilde:
 - <http://starvinghystericalnaked.org/lit/oscarwilde.jpg>
- ▶ Biografia i obra extretes de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ Il·lustració d'*El Príncep Felç*:
 - <http://www.csulb.edu/~csnider/happy.prince.jpg>

21. Un coet presumtuós (*L'il·lustre coet*)

- ▶ Retrat d'Oscar Wilde:
 - <http://www.victorianstation.com/images/wilde.jpg>
- ▶ Il·lustració dels coets:
 - <http://www.mallorcaweb.com/portal/img/noticies/4693/sant-pere-2.jpg>

22. Amb la família al supermercat (*Marcovaldo*)

- ▶ Fotografia d'Italo Calvino:
 - www.vitruvius.com.br
- ▶ Biografia i obra extretes de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ Portada de *Marcovaldo*:
 - www.alicenelpaesedeibambini.it

23. Gulliver arriba a Lil·liput (*Viatges de Gulliver*)

- ▶ Imatge de Jonathan Swift:
 - content.answers.com

- ▶ Notes de “L’autor i la seva obra”, extretes de l’edició esmentada.
- ▶ Cartells d’*Els viatges de Gulliver*:
 - www.duckfilm.de/cartoons
 - www.oldies.com
 - www.rtve.es/informa

24. *L’home invisible sembla el caos (L’home invisible)*

- ▶ Fotografia de Herbert George Wells:
 - <http://www.marxists.org/glossary/people/w/pics/wells-hg.jpg>
- ▶ Biografia i obra de H. G. Wells, extretes de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ Cartell de *L’home invisible* (1933):
 - <http://artfiles.art.com/images/-/The-Invisible-Man>

25. *El catau de l’Aranyerra (Les Dues Torres, El Senyor dels Anells)*

- ▶ Fotografia de J. R. R. Tolkien:
 - <http://www.smialdemithlond.info/fotos/tolkien.jpg>
- ▶ Biografia i obra, extretes de la Gran Enciclopèdia Catalana, volum 16 (primer suplement)
- ▶ Fotograma d’*El Senyor dels Anells* (2002):
 - <http://www.midnightproduction.com/images/11thga3.jpg>

26. *Buck defensa el seu amo (La crida del bosc)*

- ▶ Fotografia de Jack London:
 - www.bibliotecasvirtuales.com
- ▶ Apartat de “L’autor i la seva obra”, extret de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ Cartell de *La crida del bosc* i fotografia de Buck:
 - www.dvdbeaver.com

27. La lluita per sobreviure (Amor a la vida)

- ▶ Fotografia de Jack London:
 - img.tfd.com/authors/london.jpg
- ▶ Fotografia de l'ós bru:
 - centros5.pntic.mec.es

28. El rei Artús, el mag Merlí i l'espasa Excàlibur (El rei Artús i els seus cavallers)

- ▶ Fotografia de Howard Pyle:
 - <http://www.library.drexel.edu/images/HowardPyle>
- ▶ Biografia i obra de Howard Pyle:
 - <http://www.epdlp.com/escritor.php?id=2174>
- ▶ Il·lustració de l'espasa Excàlibur sorgint del llac:
 - students.ou.edu

29. Lluita de monstres antediluvians (Viatge al centre de la Terra)

- ▶ Fotografia de Jules Verne:
 - www.jules-verne-club.de/bilder
- ▶ Biografia i obra extretes de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ Resum extret de l'edició esmentada
- ▶ Portada d'una edició en còmic de *Viatge al centre de la Terra*:
 - www.jules-verne-comics-de/cover
- ▶ Fotografia de Nessie: newsimg.bbc.co.uk/media/images
- ▶ Cartell de *Viatge al centre de la Terra*:
 - www.ifa.hawaii.edu

30. Atac als caníbals (Escola de Robinsons)

- ▶ Notes extretes de l'edició esmentada
- ▶ Fotografia de J. Verne de:
 - www.ville.namur.be

- ▶ Il·lustració de Robinson Crusoe de: wikipedia

31. Les fosques possibilitats de la invenció del telèfon (El castell dels Càrpats)

- ▶ Fotografia de Jules Verne:
 - www.theonion.com
- ▶ Argument extret de l'edició esmentada
- ▶ Fotografia del castell dels Càrpats:
 - accel92.mettre-put-idata.over-blog.com

32. Un monstre paorós (Aventures del capità Hatteras)

- ▶ Fotografia de Jules Verne:
 - <http://www.libertaddigital.com/fotos/noticias/sujulioverne.jpg>
- ▶ Fotografia del mar de glaç:
 - www.antarcticswimclub.com

33. L'atac dels llops (Un drama a Livònia)

- ▶ Fotografia de Jules Verne:
 - <http://www.jules-verne-club.de/JulesVerne/julesverne.html>
- ▶ Il·lustració del llop:
 - <http://blog.sunvalleyonline.com/wp>

34. Un noi llançat (Un capità de quinze anys)

- ▶ Il·lustració del bergantí:
 - <http://candamo.iespana.es/naval/veleros/intrepid.gif>
- ▶ Il·lustració de la roda del timó:
 - <http://www.develeros.com.ar/timon.gif>

35. Els perills de la selva (L'Estrella del Sud)

- ▶ Fotografia del diamant sense polir:
 - <http://diariodeunteleco.files.wordpress.com/2007/05/diamante>

- ▶ Caràtula de la banda sonora original de la pel·lícula *L'Estrella del Sud*:
 - http://www.julesverne.ca/images/imgrecord/record_southernstar.jpg

36. Una nena està a punt de ser segrestada (Si em morís abans de despertar-me)

- ▶ Fotografia de William Irish:
 - <http://www.livres-online.com/IMG/rubon9571.jpg>
- ▶ Biografia i obra extretes de Wikipèdia
- ▶ Fotografia dels caramels:
 - platea.pntic.mec.es/cvera/hellin

37. El gran simi blanc (Tarzan de les mones)

- ▶ Fotografia d'Edgar Rice Burroughs:
 - <http://www.arcamax.com/pic>
- ▶ Biografia i obra extretes de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ Fotografia de Johnny Weissmuller:
 - www.briansdriveintheater.com/johnnyweissmuller

38. Ichabod i el Genet Germànic (La llegenda de Sleepy Hollow)

- ▶ Retrat d'Irving de:
 - www.2020site.org
- ▶ Notes de “L'autor i la seva obra”, extretes de l'edició esmentada.
- ▶ Fotograma de *La llegenda de Sleepy Hollow*:
 - www.razorfine.com

39. Un son de vint anys (Rip Van Winkle)

- ▶ Retrat de Washington Irving:
 - www.wilsonsalmnac.com/images1
- ▶ Il·lustració de *Rip Van Winkle*:
 - www.porterfields.fineart.com

40. Els deu manaments per compartir el planeta amb els animals que estimem

- ▶ Fotografia de J. Goodall: www.orangutan.com
- ▶ Biografia i obra extretes de la Hiperenciclopèdia (Grup Enciclopèdia Catalana)
- ▶ Fotografia i notes de M. Bekoff: www.paidos.com